

ZALAEGERSZEGI ZSENGÉK

**Szemelvények
a BGF Gazdálkodási Kar
TDK-műhelyének
kutatásaiból**

2014/2015. tanév

Kiadja: Budapesti Gazdasági Főiskola
1426 Budapest 72., Pf 35.
Budapest, XIV. ker., Buzogány u. 11-13.

A kiadvány megjelenését a Nemzeti Tehetség Program NTP-TDK-14 kódszámú „Az Országos Tudományos Diákköri Tanács által elismert TDK műhelyek támogatása” című pályázat tette lehetővé.

Szerkesztők:

Dr. Jármai Erzsébet, Dr. Szekeres Diána, Gyarmatiné Simonffy Ágnes

Borító: **Cactus Kreatív Stúdió Kft**

Felelős Kiadó: Sándorné Dr. Kriszt Éva rektor

ISSN: 2062-7750

Készült:

Nyomdai felelős:

Sokszorosítás helye:

Sokszorosítás ideje: **2015.** június

Példányszám: pld

Előszó

Egész életünkben tapasztalunk, tanulunk, felfedezünk, egyre többet és többet ismerünk meg a világból, amelyben élünk. Eleinte öntudatlanul, később ki így, ki úgy: vannak olyanok, akik csak sodródva, némelyek ellenállva, és vannak olyanok, akik tudatosan, kitűzött célokkal és még így is hol keservesen, hol örömmel. Ezt mindenki egyénileg éli meg azon az úton, amit élete különböző szakaszaiban bejár. A muníció, amivel indulunk nem egyforma és később sincsenek egyenlő esélyek. Az áltatás, ha bárki mást állít. Amikor azonban kapunk egy lehetőséget, vagy többet és nem élünk vele, mert megtorpanunk az úton sejtethő göröngyöktől, akkor biztosan elkerül bennünket a siker, a beteljesülés öröme, amelyet talán másoktól irigylünk. Erről az élményről írtak már sokan, akik útjuk során szereztek annyi bölcsességet, hogy hihetünk nekik. Nagy a választék, de egy írónőtől idézek, akinek minden szempontból páratlan élete volt – olvassanak majd utána. A szavaiból sugárzó optimizmus feledteti azt a szomorúságot, és megdöbbenést, amit akkor érzünk, amikor megtudjuk, milyen esélyekkel indult, és milyen sorsa volt:

„...az emberi tapasztalás bámulatos gazdagsága nem szerezne annyi örömet, ha nem kellene korlátokat leküzdenünk. A csúcsraérés feleannyira sem boldogítana, ha nem kellene sötét völgyeken is áthaladnunk.” (Helen Keller)

Azok a hallgatók, akiknek tanulmányait – tudományos diákköri dolgozataik szintézisét – e kiadványban megjelentettük, még nem tettek nagy felfedezéseket, nem találtak ki korszakalkotó újdonságokat, de azzal, hogy kemény többletmunkával, lemondásokkal járó kitartást vállalva belekóstoltak a tudományos munkába, megtették az első lépéseket azon az úton, ami elvezet oda, amiről Helen Keller ír. Minden egyes fiatalnak azt kívánom, hogy merje átélni ezt az élményt!

A kötet szerzőinek gratulálunk a BGF Gazdálkodási Kar oktatóinak nevében a tudományos diákköri tevékenységükben elért eredményeikhez!

Zalaegerszeg, 2015. június 02.

Dr. Jármai Erzsébet Mária PhD
kari TDK-elnök, egyetemi docens

Tartalom

NÉMETH IMRE	7
KIÉRDEMELT BIZALOM – AVAGY AZ ÁLLAMPAPÍROK VONZÁSÁBAN	7
MÁNDLI ESZTER - NÉMETH ESZTER	24
A NONPROFIT SZERVEZETEK JELENTŐSÉGE - FIATALOK, ÖNKÉNTESSEGRE FEL!	24
PÉTERI BARBARA	37
VÁLLALKOZÓI MIÉRTEK – JOGI CSÓNÁKBAN AZ ADÓZÁS TENGERÉN	37
TORNYOS JÓZSEF	49
“VAK VEZET VILÁGTALANT”, AVAGY A VAK MAJOM ELMÉLET TESZTELÉSE A BÉT-EN	49
ÓDOR BETTINA - MAJOR EMIL	59
HALADNI A KORRAL? MI SEGÍTÜNK! – A DIGITÁLIS OKTATÁS ÉS AZ E-LEARNING TÚLÉLÉSI KÉZIKÖNYVE [NEMCSAK TANÁROKNAK]	59
STEFANICS ADRIENN	75
UTAZÁS AZ E-SZÁMLÁK KÖRÜL	75
IRODALOMJEGYZÉK	85
Szerzőink	87

NÉMETH IMRE
KIÉRDEMELT BIZALOM – AVAGY AZ ÁLLAMPAPÍROK VONZÁSÁBAN
TRUST DESERVED – OR IN THE ATTRACTION OF
GOVERNMENT SECURITIES

Abstract

The accessible benefits on the steadily restricted saving forms that do not belong to the state, the continuously decreasing interest of the central bank and the deposits, the fact that 6% health care contribution and 16 percent interest tax are levied on interest incomes drifted the major part of the public to such a mistrust that approximately 300 thousand bank accounts have been closed since 2013 which resulted in an amount of more than 1 000 billion looking for new areas of settling in alternative solutions.

This is how the government's previous effort, that a significant portion of the state debt should be kept within the borders of the country by leading household savings to investing in government securities, comes to the front. To achieve this goal, this form of investment was endowed with various advantages, such as the free opening and managing of account, the exemption of interest tax and health care contribution, free SMS notifications and the service of TeleKincstár. By this act that around the quarter of benefits is not taken from this form of investment preferred by the state, and besides fees of opening and managing accounts does not have to be paid, moreover there are free services assigned to this form of investment, the only sensible form of investment has been created, which can be considered by rational thinking, weak risk-bearing ability and achieving yield. But how can the target group, the public identify itself with this form of the state guidelines and in what proportion do they serve the government's aim, namely the internal debt financing.

In the last few years, the market of government securities and the residential purchasing habits have gone through significant changes, so I set out to reveal the current situation of the government securities supply and to survey the opinions and impressions as the goal of my research. As the main result I would like to reason the slogan of inciting purchase, or otherwise deny it through disclosing the results of the research. As primary research online questionnaire about the investing habits of government securities has been carried out targeting the public and interviews has been made to survey the opinion and experience of investment consultants.

BEVEZETÉS

Az utóbbi években jelentős átalakuláson ment keresztül a befektetési piac, melynek következtében egyáltalán nincs egyszerű helyzetben az, aki napjainkban befektetések útján szeretné megtakarításait valamilyen formában elhelyezni. Általában a befektetések során beigazolódnak az életciklus-befektetési ábra, amely az egyes korszakokhoz rendel befektetési módozatot. A legmegfelelőbb megoldás megtalálásáig azonban hosszú és rögös út vezet, melynek során olyan kérdések merülnek fel a befektetőben, hogy a szabad pénzeszközöket milyen formában, milyen hozam- és kockázati szint mellett, milyen

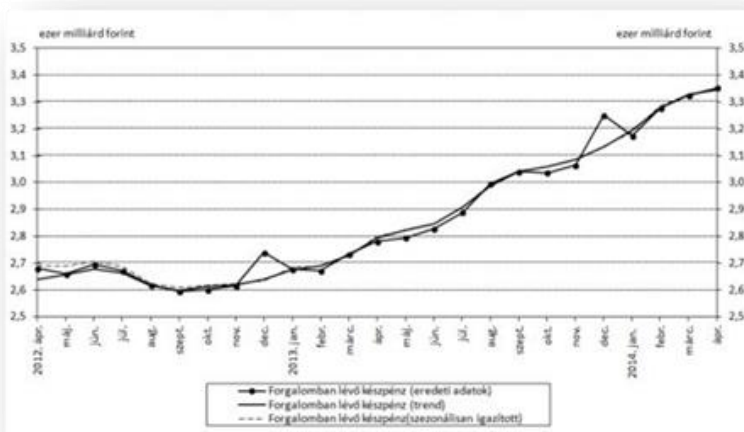
időtávra, milyen költségekkel és milyen lehetőségek mellett fektessen be. Ezen tényezők feltárása és ezek alapján a befektető számára a legmegfelelőbb befektetési forma kiválasztása sokszor a befektetési tanácsadók számára is fejfájást okoz, ugyanis a mindig többet kevesebért, kockázatmentesen és a lehető leggyorsabban elvnek sosem fog egyetlen befektetés sem maradéktalanul megfelelni.

Ennek következtében a befektetőknek az idő előrehaladtával egyre több kompromisszumot kellett kötniük, vagyis a megfogalmazott elv több összetevőjéről is le kellett lemondaniuk. Ezen mechanizmusok révén kerültek a középpontba az állami költségvetés alapjául és az állam finanszírozását szolgáló állampapírok, melyek az utóbbi években felettébb nagy népszerűségnek örvendtek. Szinte kockázat- és költségmentesen kínálnak a betéti kamatot meghaladó hozamot szinte minden befektetési időtáv tükrében, aminek következtében jelentős mennyiségű vagyontömeget sikerült bevonítani a különböző, alacsonyabb hozamszintű befektetési formákból. De hogyan is működik mindez, valamint a felsoroltakon felül milyen tényezők mozgatják a befektetők döntéseit, s ezáltal megtakarításaikat? Ezen kérdések megválaszolására, valamint egy napjaink állampapír-piacát bemutató kép megalkotása céljából megvalósított kutatás keretein belül kívánok összefoglaló képet alkotni az értékesítési csatornán belül a kereskedelmi bankok befektetési tanácsadóinak véleményéről és tapasztalatairól, illetve a vásárlók, vagyis a lakosság befektetési preferenciarendszeréről. Továbbá a megfigyelések és tapasztalatok alapján meg kívánom vizsgálni az állampapír, mint a befektetési forma szlogenjét (KIÉRDEMELT BIZALOM), vagyis, hogy valóban kiérdemelt bizalomról beszélhetünk, vagy csak a befektetési döntés pszichológiai befolyásolásának egy kísérletét láthatjuk.

CSAK AZ ÁLLAMPAPÍR MARADT...

A folyamatosan szűkített nem az állam berkeibe tartozó megtakarítási formákon elérhető haszon, a magánnyugdíj-pénztárak állami bedarálása, a folyamatos jegybanki- és betéti kamatcsökkentések, a kamatjövedelmek 6%-os egészségügyi hozzájárulással és 16 %-os kamatadóval való megterhelése olyan bizalmatlanságba sodorta a lakosság egy jelentős részét, hogy 2013 óta megközelítőleg 300 ezer bankszámlát szüntettek meg, amelyen a kormány által bevezetett pánikmegoldás, a havi kétszeri ingyenes készpénzfelvétel sem segített. 2013 márciusában a háztartások 7631 milliárd forintot meghaladó bankbetéttel rendelkeztek. A piaci környezet változásainak és a kormányzati szabályozások következtében azonban ez az összeg 2014 augusztusára 6672 milliárd forintra olvadt, vagyis mintegy 14,4%-kal csökkent. „A forgalomban lévő készpénz mennyisége pedig durva tempóban nőtt a jegybank adatai szerint: 2013 elején még kevesebb, mint 2700 milliárd forintnyi készpénz volt forgalomban, ez a szám 2014 szeptemberére majdnem 3600 milliárd forintra nőtt.”¹ A fenti megállapítást az alábbi ábra (1. ábra) is rendkívül jól szemlélteti, vagyis hogy milyen mértékben nőtt meg a forgalomban lévő készpénzállomány.

¹ http://hvg.hu/gazdasag/20141028_ujabb_szektor_t_vezetet_ki_a_kormany (letöltés dátuma: 2014.11.04.)

1. ábra A forgalomban lévő készpénzállomány alakulása
forrás: (<http://www.mnb.hu> letöltés dátuma: 2014.11.07)

Felszabadult tehát egy óriási szabad pénzeszközként, magának megfelelő helyet kereső összeg, mellyel a kormányzat célja az, hogy a pénz tulajdonosát, vagyis a lakosságot minél magasabb arányban az állampapírok vásárlásának irányába terelje. Az állampapírok már napjainkig is mentesültek a befektetési jegyek döntő részét sújtó forgalmazói jutalék alól, vagyis az 6 százalékos EHO-mentességnek köszönhetően a közeljövőben továbbgyűrűzhet az állampapír hozamelőnye a különböző alapokkal és egyéb befektetési lehetőségekkel szemben. A hatalmas forgalomban lévő készpénzmennyiség egyúttal azt is jelenti, hogy a hazai befektetők jelentős része még a látra szóló, vagy a lekötött bankbetét minimális kamatáról is hajlandók lemondani. Az alternatív megoldások, a befektetési alapok különadójával a kormány most egy olyan szektor terheit növeli, ahová pont az alacsony kamatok miatt áramlott be az utóbbi időszakban havonta több tíz, esetenként 100 milliárdot is meghaladó összeg.

Nagyon szembeütően mutatja tehát, hogy az állam megtalálta a megoldást, ugyanis míg 2012 elején a magyar lakoságnál még csak 450 milliárd forintot tett ki a vásárolt állampapír összege, addig 2014 szeptemberét vizsgálva már közel 1600 milliárdos kötvénytömegekről beszélhetünk, így az aukciók során forgalomba kerülő állampapírok hozzáadódásával az össz mennyiség egy teljesen új, a mindenkorinál magasabb szintre emelkedik. „Az emberek pedig azért is választják napjainkban inkább a különböző állampapír-konstrukciókat, mivel a magyar állam a bankbetéti kamatoknál magasabb, illetve az inflációt jelentős mértékben meghaladó hozamú opciókat is kínál. Ezáltal egyre jobban megéri az állampapír-vásárlás minden más, hasonló mértékű befektetési formánál.”² Vagyis aki nem akar, vagy nem hajlandó befektetése során magasabb kockázatú befektetésbe belevágni korábbi hozamainak viszonylagos

² http://hvg.hu/gazdasag/20141028_Ujabb_szekort_vezretet_ki_a_kormany (letöltés dátuma: 2014.10.30.)

szinten tartásának céljából, kénytelen lesz az állampapírok felé fordulni esetleges hozamvesztései minimalizálásának érdekében. A tranzakciós illeték bevezetése óta közel 300 ezer bankszámlát szüntettek meg, azonban maradt egy olyan hely, ahol valamennyit még „fial” majd a pénz. Ezeket a befektetési lehetőségeket hívják állampapíroknak, ahova a kormány kiadásainak fedezetére tárt karokkal várja a megtakarított pénzeket.

2. ábra: A lakossági állampapír-állomány
http://mfor.hu/cikkek/Epp_kibrandul_a_lakosság_az_állampapírokból_.html
 (letöltés dátuma: 2014.11.11.)

Az fenti ábrákon (2. ábra) jól látható az állampapír-vásárlás ütemének robbanásszerű növekedése, ami a lakosság részéről teljes mértékben érthető, mivel alacsonyabb kockázat mellett mégiscsak magasabb hozammal kecsegtetnek, mint a bankbetétek,

A befektetőknek azonban tisztában kell lenni azzal, hogy mibe is fektetik a pénzünket. Ezért először is fontos felvázolni mit is érdemes tudni az állampapírokról.

NAPJAINK KÍNÁLATA

Ha napjainkban feltérképezzük a piacot, 10 olyan állampapír típust találhatunk, ami a lakosság számára elérhető befektetési lehetőséget jelent és amennyiben tehát esetlegesen az állampapír-vásárlás mellett döntünk, nem árt tisztában lennünk azok fontosabb paramétereivel, úgymint a futamidő, az elérhető kamat/hozam mértéke, a fizetendő adó, az elérhetőség. Ezen meghatározó feltételek mentén alakította ki az Államkincstár a napjainkban elérhető állampapír-kínálatát, melyben az alábbi felsorolt papírokat találhatjuk meg.

- PRÉMIUM MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY (PMÁK)
- BÓNUSZ MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY (BMÁK)
- KINCSTÁRI TAKARÉKJEGY (KTJ)
- KINCSTÁRI TAKARÉKJEGY PLUSZ (KTJ PLUSZ)
- KAMATOZÓ KINCSTÁRJEGY (KKJ)
- FÉLÉVES KINCSTÁRJEGY (FKJ)
- DISZKONT KINCSTÁRJEGY (DKJ)
- MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY
- BABAKÖTVÉNY
- PRÉMIUM EURÓ MAGYAR ÁLLAMKÖTVÉNY (PEMÁK)

DE HOGYAN IS MŰKÖDIK?

Az állampapírok lényegében az állam által igénybevett hitelek, melyek valójában kötvények, azonban mivel itt az állam a kibocsátó és a visszafizető is egyben szinte nem is beszélhetünk kockázatról. A vásárló részéről ezután a befektetési cél, elvárt hozam és kockázat, a befektetési időtáv, a likviditási igény és a befektetési formához tartozó tranzakciós költségek felmérése és ismertetése után már akár meg is vásárolható a kiválasztott állampapír. De itt merül fel a kérdés, hogy milyen formában is vásárolhatjuk meg a piac egyik legkedvezőbb befektetési konstrukcióját?

ÉRTÉKPAPÍRSZÁMLA NYITÁSA

Az első lehetőség a magánszemélyek részére, az értékpapír forgalmazással foglalkozó pénzügyintézeteknél való összevont értékpapírszámla megnyitásának lehetősége, amikor személyazonosság, valamint adóvonzatú tranzakciók esetén az adóazonosító jel megadása is szükséges. Az értékpapírszámla a jogszabályok szerint bár csak egy néven szerepelhet, azonban mód van állandó meghatalmazott bejelentésére, amit a számlatulajdonos és az állandó meghatalmazott közösen, személyesen tud megtenni. Ezután a tulajdonos és a meghatalmazott egyaránt bonyolíthat tranzakciókat, valamint adhat megbízásokat, melyek az értékpapírszámlára terhelődnek, illetve írónak jóvá. Az értékpapírszámla rendelkezik - a folyószámlákhoz hasonlóan - olyan kényelmi funkciókkal, mint a pénzügyintézetek internetes felületen való - általában a lakossági folyószámlával való együttes - elérhetősége, ahol tranzakciók a bankfiókokhoz hasonlóan, azonban akár otthonról is bonyolíthatók.

TBSZ

A megtakarítások egy sajátos formája, amelyet az állam a hosszú távú megtakarítások ösztönzése érdekében vezetett be. Specialitása, hogy amennyiben elég hosszú ideig „parkoltatjuk” abban a pénzünket, akkor különböző adóterhektől, mint például az EHO és bizonyos feltételek teljesülése esetén kamatadó megfizetése alól mentesülhetünk.

3. ábra: A TBSZ működése

forrás: <http://www.bankmonitor.hu/content/350.htm> (letöltés dátuma: 2014.11.16.)

A 3. ábrán szemléltetett módon működő TBSZ esetében a számlanyitás évét nevezzük gyűjtőévknek, amikor az ügyfél befizetheti a megtakarításra szánt összeget a Takarékszámmlájára. Ezt követően azonban további befizetésre nincs lehetőség, így ha a következő évben további megtakarítást szeretne adómentesen gyarapítani, újabb Takarékszámmla megnyitására van lehetősége. A Takarékszámmláról részösszeg felvételére nincs lehetőség, mivel bármilyen pénzkivétel a számla megszüntetését vonja maga után. A számla megnyitását követő 3. évben lehetősége van a számlatulajdonosnak az összeg kivételére, ekkor csak 10% kamatadót kell fizetni, amennyiben pedig a számla megnyitását követő 5. naptári év legvégét kivárja a tulajdonos és a számla automatikusan szűnik meg, az elérhető egyenleg átvezetésre kerül az ügyfél forint folyószámlájára, és az ügyfél sem EHO, sem kamatadó fizetésére sem kötelezett.

HAZAI HELYZETKÉP

Az előrejelzések alapján az MNB várhatóan változatlan kamatpolitikát kíván folytatni a közeljövőben, aminek következtében a hosszú távú forintkötvények esetében a hozam feljebb kúszása várható. Emellett az elkövetkezendő években nem várható devizaalapú kötvény kibocsátása, aminek következtében az államkötvény-kínálat növekedése várható az idei évi 5,4 és a következő évi 2,4 milliárd euró értékű devizakötvény lejáratának fedezetéhez.

A kínálati növekedésen túl a kereslet csökkenése prognosztizálható, mivel a külföldi befektetők számottevő mennyiségben rendelkeznek forintkötvényekkel, azonban a hozamdifferencia csökkenésének következtében a hazai kötvények jelentős mértékben veszítenek vonzerejükéből. „A banki forintlikviditás csökkenésének következtében a helyi kereslet zsugorodása várható, mivel a devizahitelek konverziója és a növekvő hitelezési aktivitás is forintlikviditási

többletet igényel a bankok részéről, melyek a legnagyobb tulajdonosai a forintban denominált állampapíroknak.”³

4. ábra: A Lakossági állampapír állomány és részarány alakulása
forrás: <http://www.akk.hu> (letöltés dátuma: 2014.11.10.)

Az ÁKK adatai szerint 2011 végén az államadósság 3,5 %-a volt közvetlenül lakossági kézben (4. ábra), míg a bankokban, a biztosítóknál, a befektetési alapokban vagy akár a nyugdíjpénztárnál elhelyezett megtakarítások közvetett módon foglalták magukba az államadósság finanszírozását megtestesítő értékpapírok egy részét, de ezzel együtt a mai napig az a jellemző, hogy az állam hitelszükségleteit külföldiek elégítik ki. A külföldi pénzek Magyarországra érkezése alapvetően nem jelent problémát, azonban ha túl nagy mértékben támaszkodik egy ország a külföldi tőkére, az kockázattal jár.

„Első ránézésre nem igazán fedik egymást a Magyar Nemzeti Bank (MNB), illetve az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) legfrissebb, júliusra vonatkozó statisztikái. Miközben utóbbi szervezet augusztus közepén azt közölte, hogy a lakosságnak szánt állampapírok állománya egy hónap alatt további 80,2 milliárd forinttal nőtt, addig a jegybank szerdai adatsora 41,6 milliárdos csökkenést jelez a háztartásokra vonatkozóan.”⁴

Az MNB belső államadósság-finanszírozást megvalósító programja – miszerint csak a fejlett országok számára engedhető meg az ország határain kívüli nagymértékű eladósodás, mivel nem áll fenn a külföldi befektetők hirtelen kivonulásának lehetősége – a belső kereslet növekedését idézi elő, azonban a kereslet-kínálat mellett fennállnak a hozamokat ellentétesen mozgó tényezők is.

³ http://www.portfolio.hu/befektetes/befektetesi_alapok/tuti_befektetes_a_kornyekunkon_az_uj_index_megmondja_4.205136.html

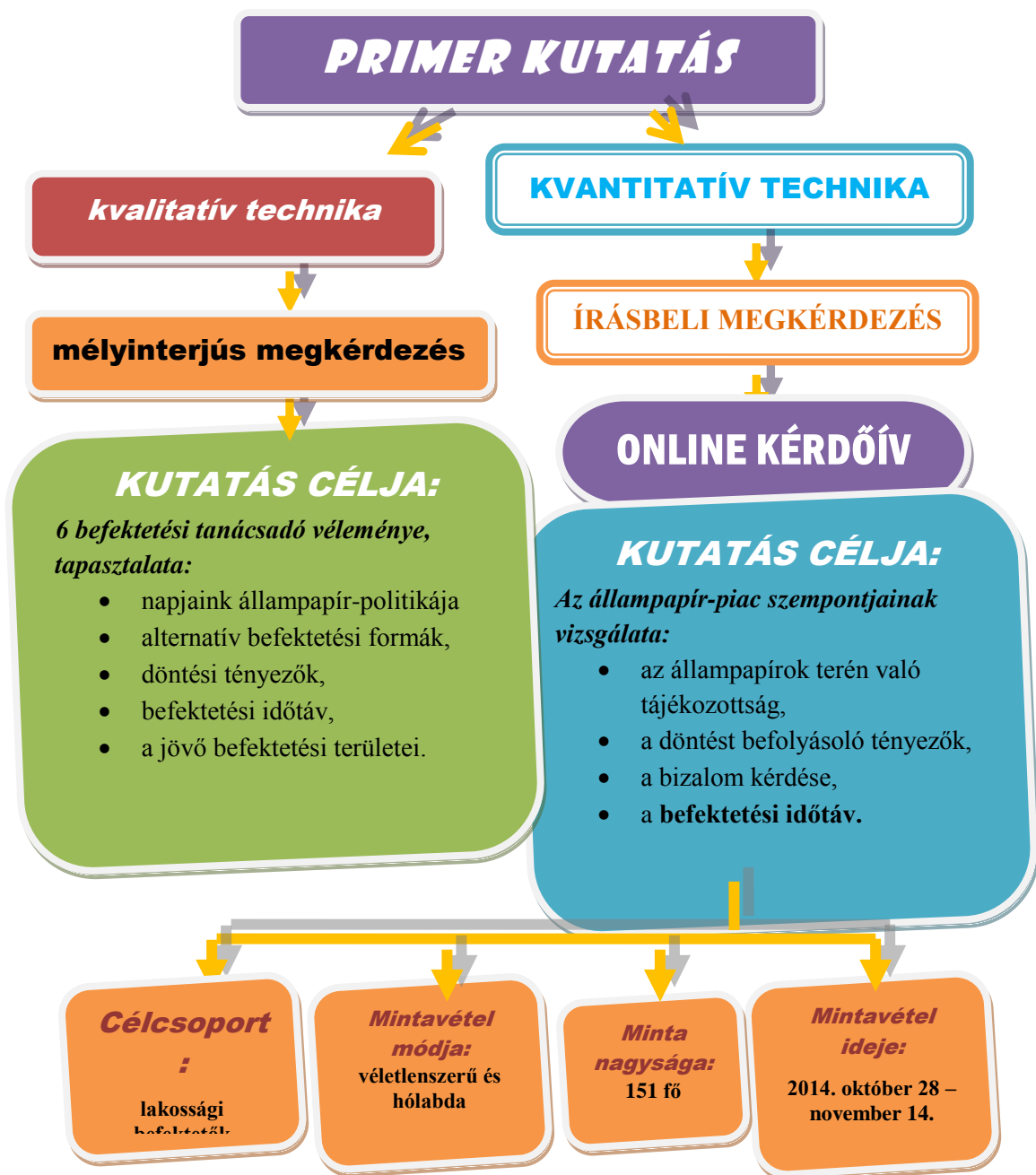
⁴ http://mfor.hu/cikkek/Hova_tunt_100_milliardnyi_kotveny_Mast_mond_az_MNB_es_mast_az_AKK.html
(letöltés dátuma: 2014.11.15.)

ORSZÁGOS LETÁMADÁS

Az állampapírok lakossági népszerűsítésére kidolgozott új stratégia része volt, az új típusú állampapírok bevezetése, a reklám- és médiaeszközök kiválasztása és az értékesítési hálózat fejlesztése. Az ÁKK céljainak elérése érdekében egy rendkívül agresszív reklámstratégia megvalósításába kezdett, melynek keretein belül az egész országot elárasztották az állampapírok népszerűsítését szolgáló plakátokkal, hirdetésekkel, tájékoztató füzetekkel és a leghatásosabb marketingeszközt, a médiát is igénybe vették. Mindezek mellett az „ÁKK legerősebb fegyverévé azonban az vált, hogy a piacon elérhető megtakarítási formákkal versenyképes, csábító kamatokkal állt elő.”⁵ Az ezáltal elérhető magasabb hozamok révén a racionális befektetők és az állam is maximalizálja előnyét, vagyis az így kialakult WIN-WIN helyzetben a vásárlók kamatot maximalizálnak. Az állam megvalósítja fő célját a kiszámíthatóbb belső adósságfinanszírozást, valamint az ország határain belül tartott pénzzel stabilitást teremt. Ugyanakkor fontos, hogy az adófizetők pénzéből kifizetett magasabb kamatokból magyar jövedelem lesz. „Ez az államnak kiadás, de a lakosságnak bevétel” – mondta Orbán Gábor, az Aegon portfólió menedzsere, aki emellett kifejtette, hogy az állam ezen akciójának legnagyobb vesztese a már amúgy is megsarcolt bankrendszer.

⁵ <http://aktiv.origo.hu/gazdasag/gazdasag-plusz/20120802-az-erdeunkben-tomne-tele-a-zsebunk-az-allam.html>
(letöltés dátuma: 2014.11.08.)

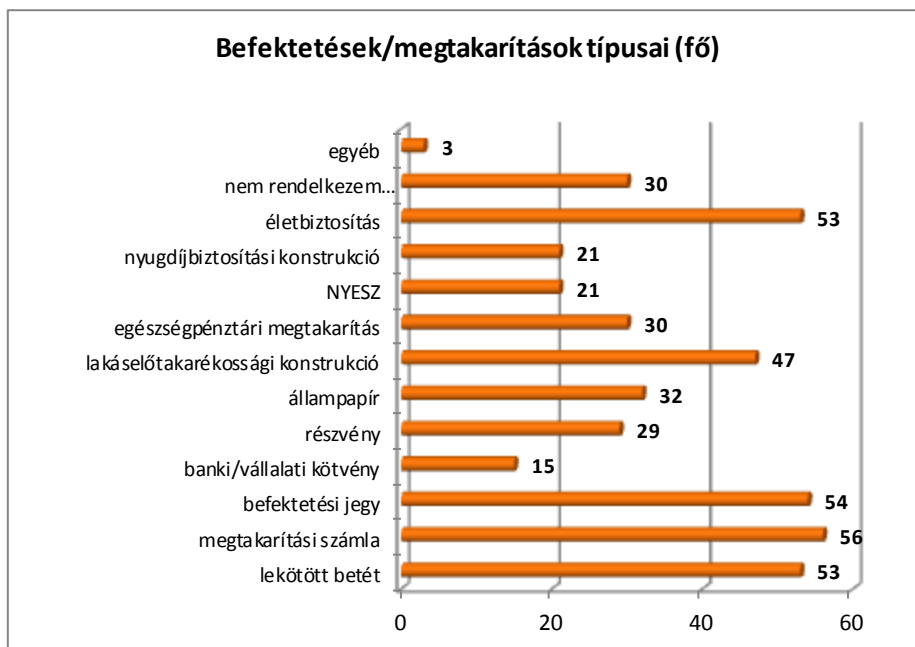
PRIMER KUTATÁS

A MÉLYINTERJÚ ALANYAI

A mélyinterjúban a Magyarországon jelen lévő 4 bankot (CIB Bank, Erste Bank, Raiffeisen Bank, UniCredit Bank), azon belül is 6 befektetési tanácsadót sikerült bevonni, egy befektetési csoportvezetőt, egy floor-managert, két privát bankárt, illetve egy-egy prémium és magnifica bankárt. A kiválasztásnál törekedtem arra, hogy olyan cégek képviselőit kérdezzek meg, amelyeknél az állampapírok, mint a vizsgált terület, kiemelten mértékben jelenjen meg a mindennapokban.

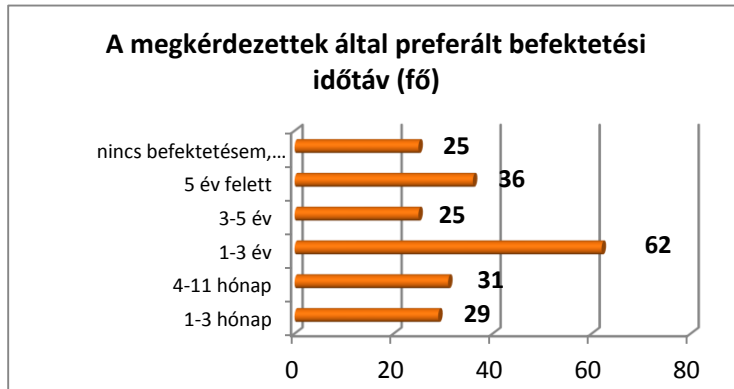
AZ ONLINE MEGKÉRDEZÉS EREDMÉNYEI

5. ábra: A megkérdezettek befektetéseinek, megtakarításainak típusai

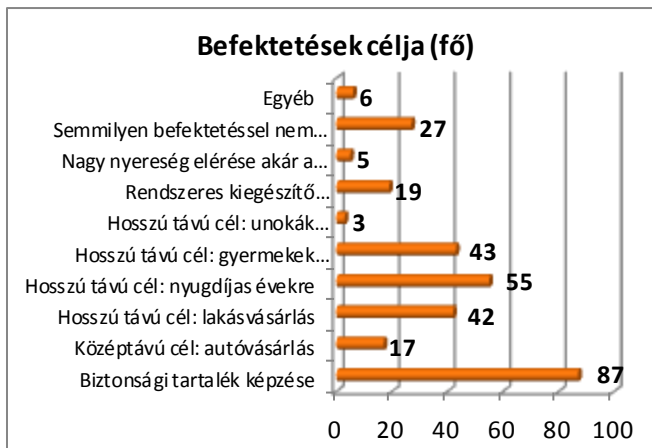
Forrás: saját szerkesztés

A következő ábra (6. ábra) pedig rendkívül jól szemlélteti a mélyinterjúk során már felvetődött, a befektetési időtáv beszűkülésére irányuló kijelentésünket, ami elsősorban a piaci ingadozások és kudarcok következménye.

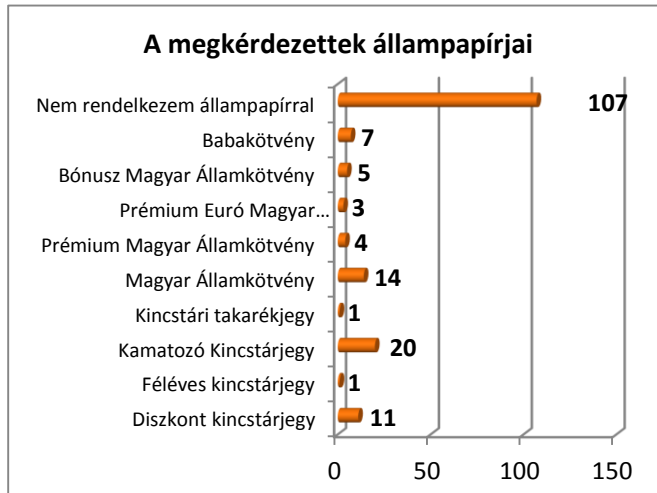
6. ábra: A megkérdezettek által preferált befektetési időtáv
 Forrás: saját szerkesztés

A megtakarítások célja (7. ábra) főként egyfajta tartalékképzésre irányul, ugyanis a lakosság jelentős része nem érzi teljesnek biztonságát, s így egy esetleges jövőbeni negatív eseményre felkészülve fekteti be pénzét. A következő csoportban a hosszú távú célokat fedezhetjük fel, melyek a saját- és a gyermekek jövőjének biztosítását szolgálják.

7. ábra: A megkérdezettek befektetésének céljai
 Forrás: saját szerkesztés

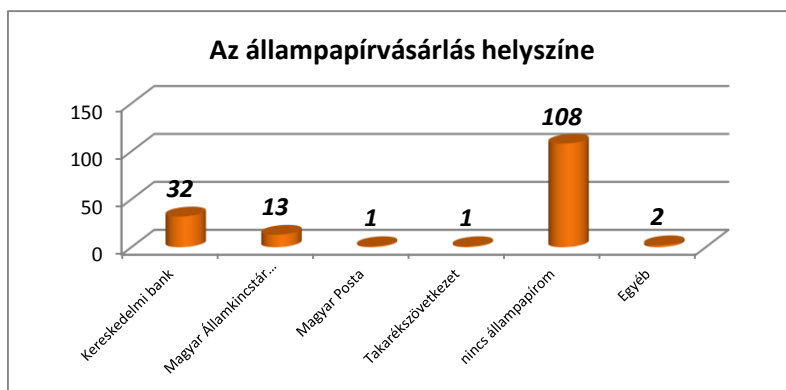
A megkérdezettek közül állampapírral rendelkező válaszadók aránya bár alacsony (29,1%), mégis rendkívül tanulságos képet mutat a jelenlegi piaci helyzetképről, ugyanis az ország lakosságának még ekkora hányada sem rendelkezik állampapírral. A mintában szereplő megkérdezetteknel lévő állampapír-állomány (8. ábra) elég sajátos képet mutat, ugyanis míg országos viszonylatban ilyen mértékben nem, a mintában jelentősen kiemelkedik a Diszkont Kincstárjegy, a Kamatozó Kincstárjegy és a Magyar Államkötvény aránya.

8. ábra: A megkérdezettek állampapírai

Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezett állampapír-befektetőknél a vásárlás esetében (9. ábra) – csakúgy, mint a mélyinterjú során kapott eredmények szerint – a kereskedelmi bankok viszik a prímet, ami vélhetően a bankok részéről már korábban kiépített bizalomból adódik. A lista második helyén pedig az elsődleges forgalmazóhelyek legnagyobbika, az Államkincstár áll, ahol a bankok által nyújtott kínálatnál is bővebb választékból válogathatunk.

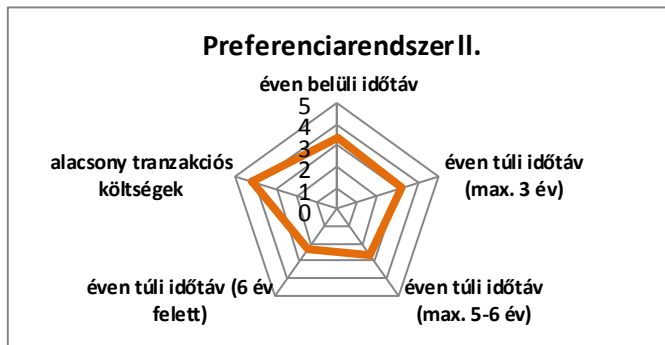
9. ábra: A lakosság állampapír-vásárlásának helyszíne

Forrás: saját szerkesztés

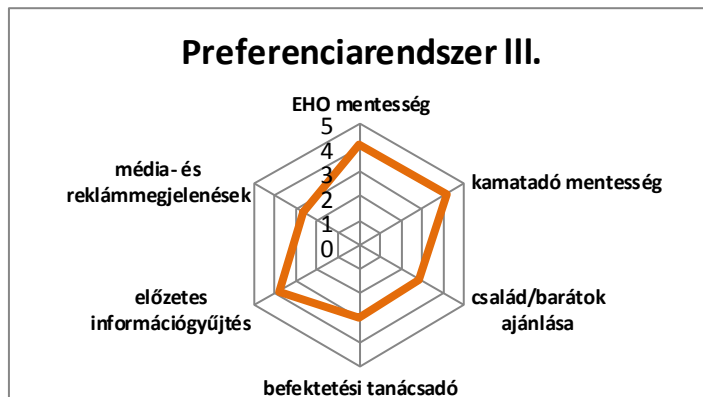
A megkérdezettek állampapír-vásárlási döntési magatartásának tömeges feltérképezéséhez az egyes elemek értékeltetése szolgáltatja a legpontosabb képet, így felmérésre került a befektetők egyes szempontokkal való egyetértésének/egyet nem értésének skála alapú értékítélete (10-12. ábra). Az így kapott válaszok alapján a biztonságot, a költségkedvezményeket, a biztonságot és a kockázat mértékét mérlegelik elsősorban, majd ez alapján hozzák meg befektetési döntésüket.

10. ábra: A lakosság preferenciarendszere I.
 Forrás: saját szerkesztés

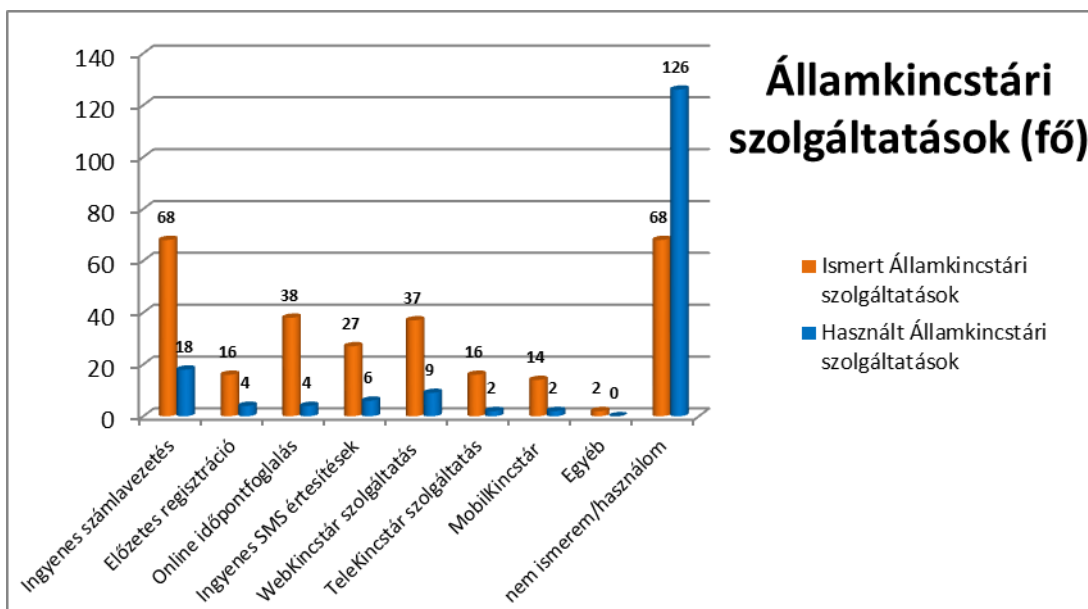

11. ábra: A lakosság preferenciarendszere II.
 Forrás: saját szerkesztés

12. ábra: A lakosság preferenciarendszere III.
 Forrás: saját szerkesztés

A lakosság irányába indított kutatást végül az államkincstári szolgáltatások ismeretének felmérésével (13. ábra), majd a szolgáltatások igénybevételére való rávilágítással és ezek összehasonlításával zártam. Rendkívül szembetűnően látszik, hogy a megkérdezettek bár a média- és reklámmegjelenések révén szereznek ismereteket, de mivel nem jelentenek számukra igazán vonzó lehetőséget az állampapírok, ezért nem vásárolják őket.

13. ábra: Államkincstári szolgáltatások
 Forrás: saját szerkesztés

ÖSSZEGRZÉS

Az utóbbi években ilyen szinten még sosem látott növekvő pályára álltak az állampapír-értékesítések, aminek fő motivációja a lakosság részéről az állampapírok költségmentessége, kiszámíthatósága és a betétinél magasabb kamatszint realizálásának lehetősége. A költségmentességet megtestesítő ingyenes számlavezetés manapság rendkívül fontos, mivel az ügyfelek jelentős része rendkívül költségérzékenyvé vált, s kockázatmentesen szeretne minél magasabb hozamot elérni, természetesen mindenféle díj és tranzakciós költség nélkül. Így kerülhettek képbe, s egyúttal középpontba a szinte kockázat- és költségmentes állampapírok, melyek napjainkban rendkívül széles palettát fednek le.

Alapos kutatás után azonban fellelhetünk egy, talán még az előbbieknél is fontosabb szempontot a befektetők részéről, a bizalmat. Manapság ez a fő mozgatórugója a közép- és nagybefektetőknek, mivel bár ők a végső döntéshozók, de a befektetési tanácsadó véleménye, ajánlása és a belé vetett bizalom határozza meg a kiválasztandó befektetési formát. Kutatásom ugyanezt a lakossági befektetőknel nem támasztotta alá. A kisbefektetők esetében a befektetési időtávtól és a befektetési összegtől függetlenül az állampapír az egyik, ha nem a legracionálisabb befektetési forma a lakosság kevésbé kockázattűrő részének, mivel hasonló hozamú alternatívaként csak a befektetési-, pénzügyi- és kötvényalapok jelennek meg a bankok részéről, azonban itt a hasonló mértékű hozamhoz már az állampapíroknál némileg magasabb kockázat és díjak társulnak. Kiemelendő azonban, hogy bár napjaink egyik legkedvezőbb befektetési konstrukciójáról beszélünk, mélyreható termékismeret ellenére, mégsem örvend túlságosan nagy népszerűségnek, ugyanis a megkérdezettek esetében is a vizsgálat alanyainak csupán 29,1%-a választotta ezt a formát. A lakosság köreire kiterjesztve a vizsgálatot még alacsonyabb arányt vélhetünk fedezni és annak ellenére, hogy lényegében már mindenhol az állampapír-vásárlást ösztönző plakátokat és más média-megjelenéseket láthatjuk, az utóbbi hónapokban nemhogy növekedett volna, inkább csökkent irántuk az érdeklődés. Ez a tendencia egyes elemzők szerint a piaci nyugtalanságoknak köszönhető.

Az értékesítések ismét növekvő pályára állításához a legcélravezetőbb cél véleményem szerint az államba vetett bizalom újbóli helyreállítása lenne. Ezt pedig az állam csak a pénzügyintézetekkel való együttműködéssel érhetné el, ugyanis mégiscsak az értékesítési lánc egyik legfontosabb eleméről beszélhetünk, ahol az értékesítések legjelentősebb hányada megy végbe. Ezáltal ha sikerülne a magyar megtakarítási állomány legjelentősebb hányadát birtokukban tudó pénzügyintézeteket még inkább érdekeltté tenni az állampapír-értékesítésben, a jelenleginél is magasabb szintre emelkedhetne az állampapír-állomány, s ezáltal még inkább megvalósulhatna az állam által hön áhított belső adósságfinanszírozás magasabb aránya. Jelenleg azonban nem ebbe az irányba halad a kormányzat.

A kutatás során összegyűjtött információk, tapasztalatok, válaszok és vélemények alapján így kétségbe vonható az állampapírok szlogenje, a KIÉRDEMELT BIZALOM. Sokkal inkább beszélhetünk megsarcolt alternatívákról,

melynek következtében kényszerűségből fordult a befektetők egy része az állampapírok felé. Ez valójában nem az államba vetett bizalmat, sokkal inkább a befektetők racionalitását mutatja. Ezt támasztja alá a befektetési tanácsadók azon meggyőződése is, hogy a befektetők jelentős része vált a folyamatosan csökkenő hozamszint következtében – hozamvesztéseik minimalizálásának miatt – hozamvadásszá, vagyis ha valamely befektetési forma azonos vagy hasonló kockázat mellett magasabb hozamot tud garantálni, a befektetők lépni fognak, s átcsoportosítják megtakarításaikat.

Az online kérdőívre vonatkozóan megfogalmazott hipotéziseim közül egyik sem igazolódott. A hipotézisek elvetését szintén eredménynek tartom, mert fontos megállapítások megtételét tette lehetővé.

Az eredmények alapján megállapítottam, hogy a mintára vonatkozóan az iskolai végzettség nincs befolyással sem a pénzügyi, sem az állampapírokra vonatkozó ismeretek szintjére és nem befolyásolja a kockázatvállalási hajlandóságot sem. Sem a nemi hovatartozásnak, sem az életkornak nincs - statisztikailag kimutatható - szerepe

- a kockázatvállalási és megtakarítási hajlandóság mértékében,
- az állampapírok vásárlása esetén érvényesülő egyes szempontok hangsúlyosságában (alacsony kockázat, likvidálhatóság, biztonság),
- a vásárlást megelőző tájékozódás, tájékoztatás, a média fontosságában,
- az állampapír befektetések során a befektetési tanácsadó ajánlása, családtagok javaslata befolyásoló hatásában.

Mindez azt jelenti, hogy a választott szemponton kívüli faktorok gyakorolnak inkább hatást a vizsgált tényezők alakulására.

A fentiek alapján úgy gondolom, hogy az állampapírok forgalom növekedését megcélzó marketing tevékenységnek nem indokolt külön fókuszálnia sem a nembeli, sem az életkorbeli különbségre, ezen vonatkozásban nem szükséges például célzott marketingtájékoztatók összeállítása.

IRODALOMJEGYZÉK

- **MALHOTRA, Naresh K.– SIMON Judit (2009): Marketingkutató.**
Budapest: Akadémiai K., ISBN 978-963-05-8646-1
- **BODIE, Zvi – KANE, Alex – MARCUS, Alan J. (2005):**
Befektetések. Budapest: Aula, ISBN 9789639585423
- **GÁL Erzsébet (2011): Praktikus bankszakmai ismeretek.**
Budapest: Saldo, ISBN 9789636383909
- **SÁGI Judit (2007): Banktan. Budapest: Saldo,**
ISBN 9789636382353
- **MOLNÁR T. (2007): Egyszerűen statisztika. Budapest : Perfekt,**
ISBN 9633947162
- **KÖVES P. – PÁRNICZKY G (1975): Általános statisztika.**
Budapest Közgazdasági és Jogí Könyvkiadó, ISBN 9632202023

MÁNDLI ESZTER - NÉMETH ESZTER
A NONPROFIT SZERVEZETEK JELENTŐSÉGE -
FIATALOK, ÖNKÉNTESÉGRE FEL!
THE IMPORTANCE OF NON-PROFIT ORGANIZATIONS –
YOUNG PEOPLE VOLUNTEER UP!

Abstract

Nowadays the attitude of people has changed. In this fast-paced world, we pay less attention to others and most people are driven by their self-interest only. Our attention was raised by how the social climate of the 21st century is occupied with volunteering. The course of Non-profit Accounting had an incentive effect on writing our essay. Voluntary work in an organized form can be practiced through non-profit firms. In the first part of our essay we put emphasis on presenting the non-profit sector. Among others we dealt with the management of organizations, the formation of the number of functioning organizations, and the change of their revenues and expenditures. We wanted to know why the interest in such activities is so low among the youth. With our analysis, we would like to draw the attention of young people in particular on the importance of volunteering. From the methods of research we put questionnaire among youth forward but we were also interested in the organizational side's view as well. We had the opportunity to interview the Association for Villages of Zala (Zalai Falvakért Egyesület), which greatly contributed to preparing our essay. Our hypotheses were verified by the interview, showing that the more and more deteriorating economic and financial situation does not ease the operation of organizations, so we feel that more emphasis should be put on togetherness in the interest of achieving positive change. People are this development's essential components. The edification of social capital contributes to decreasing poverty and marginalization, and to the improvement of employment and negative community trends. In our view it is vital that in the young generation the appropriate approach is formed in the early stages of education so that they can be active members of the society in the future. All in all, we can draw the conclusion, on the basis of the interview and the questionnaire, that young people seek to practice voluntary actions, they find this initiation important and significant. It is essential to help our fellow human beings, and therefore the importance of volunteer work needs to be increased. People involved in such a program can be enriched with plenty of personal experience, they can gain experience in many fields, besides, it is also important to enhance that instead of payment they require the development of various skills. Money cannot be expected for these activities anyway, it has to be done for the feeling itself. In this accelerated society time has to be found for each other and for moving other's and our environment forward.

BEVEZETÉS

A Budapesti Gazdasági Főiskola Gazdálkodási Karának végzős hallgatói vagyunk, tanulmányainkat pénzügy-számvitel szakon folytatjuk. Dolgozatunkat a legrangosabb diákversenyre, a Tudományos Diákköri Konferenciára készítettük el.

Manapság megváltozott az emberek szemlélete. A rohanó világban kevésbé figyelünk oda embertársainkra, és az emberek jó részét csak az önös érdekek vezérik. Érdeklődésünket az keltette fel, hogy a 21. századi társadalmi légkört miként foglalkoztatja az önkéntes tevékenység. A dolgozatunk megírásában a Nonprofit számvitel tantárgy volt ösztönző hatással. Az önkéntes tevékenység szervezett formában a nonprofit társaságokon keresztül gyakorolható. A dolgozatunk első felében hangsúlyt fordítunk a nonprofit szektor bemutatására. Foglalkoztunk többek között a szervezetek gazdálkodásával, működő szervezetek számának alakulásával, bevételeiknek, kiadásaiknak változásával. Tudomást szerettünk volna szerezni arról, hogy a fiatal korosztály körében miért ennyire alacsony az érdeklődés az ilyen jellegű tevékenységek iránt. Az elemzésünkkel szeretnénk felhívni elsősorban a fiatalok figyelmét az önkéntes tevékenység fontosságára. A kutatási módszerek közül a kérdőíves megkérdezést helyeztük előtérbe az ifjúság körében, azonban foglalkoztatott minket a szervezeti oldal álláspontja is. Lehetőségünk volt a Zalai Falvakért Egyesülettel egy mélyinterjút készíteni, ami nagyban hozzájárult a dolgozatunk elkészítéséhez. A hipotéziseinket a mélyinterjú igazolta, miszerint az egyre romló gazdasági-pénzügyi helyzet nem könnyíti meg a szervezetek működését, ezért azt érezzük, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az emberi összetartásra a pozitív változás elérésének érdekében. Ennek a fejlődésnek nélkülözhetetlen alkotóeleme az ember. A társadalmi tőke épülése hozzájárul a szegénység és a kirekesztettség csökkenéséhez, a foglalkoztatás és a negatív közösségi folyamatok javulásához. Kulcsfontosságúnak tartjuk azt, hogy a fiatal generációban már a nevelés kezdeti szakaszaiban egy megfelelő szemlélet alakuljon ki, azért hogy ők a jövőben a társadalom tevékeny tagjai lehessenek.

Véleményünk szerint az embereknek rendkívüli szerepük van a társadalom alakulásában, fejlődésében. Az emberek elengedhetetlen alkotóelemei a gazdasági folyamatoknak, azonban az összetartás, a célok elérése nem valósítható meg különböző intézmények nélkül, hiszen szükséges egy intézményrendszer, ami irányt ad a célok eléréséhez és megvalósításához. Mindig is foglalkoztatott minket a nonprofit szektor, illetve ezen intézmények által kínált lehetőségek.

Készítést éreztünk belevágni, és elmélyedni ebben a témában, hiszen ezek a szervezetek nélkülözhetetlenek a mindennapi életben. Gazdálkodás szempontjából is fontos egységet alkotnak, azonban ennél is fontosabb a társadalmi szerepvállalásuk. Érdekesnek bizonyul, hogy ezek a társaságok miként változtak az elmúlt években. Gondolunk itt a működő szervezetek számának változására, valamint arra, hogy a hatékonyság milyen módon változott. Vajon a gazdasági válság miképpen hatott ezekre a szervezetekre,

hogyan alakította át a működési rendszerüket? Fontos kérdés, amivel érdemes foglalkozni.

2012-ben a KSH adatai alapján összesen **65255 db** nonprofit szervezetet regisztráltak, az ezt megelőző években ingadozás mutatkozott, viszont 2008-ig folyamatos emelkedés volt tapasztalható. Ugyancsak 2012. évben az összes bevétele ezeknek a társaságoknak **1256 milliárd forint**, amit a társaságok számának változása nagymértékben nem befolyásolt, hiszen 2005-től a bevétel ugyan kis mértékben, de emelkedést mutat. ⁶

A dolgozatunkban két kutatási területet is érintünk. **Kvantitatív** módszerek közül a nyomtatott kérdőíves megkérdezést alkalmaztuk. A mintában középiskolások és felsőoktatási intézményben tanuló hallgatók szerepelnek. Kiemelten fontos még fiatal korban a megfelelő szemlélet kialakulása, és elsősorban ezért ennek a korosztálynak a megkérdezését részesítettük előnyben. Kíváncsiak voltunk, hogy a mai fiatalság miképpen viszonyul az önkéntes tevékenységhez. Lehetőségünk volt egy mélyinterjút készíteni a Zalai Falvakért Egyesület vezetőjével. Ez a **kvalitatív** módszer sokban hozzájárult a dolgozatunk elkészítéséhez. Nem csak a fiatalok köréből, hanem egy önkéntes tevékenységgel foglalkoztató szervezet álláspontjából is tudtunk következtetéseket levonni.

Az elemzés előtt voltak elképzeléseink az önkéntes tevékenységgel kapcsolatban. Hipotéziseket állítottunk fel, amelyeket a kutatási módszerekkel szerettünk volna igazolni.

Az általunk felállított **hipotézisek** a következők:

1. Véleményünk szerint az önkéntes tevékenységek a fiatalok körében nem számottevőek, csupán csekély hányada végzett már ilyen jellegű tevékenységet.
2. A mai fiatalság jelentős részét nem foglalkoztatja az önkéntesség, más érdeklődési körüknek megfelelő típusú tevékenységek felé orientálódnak.
3. A mintában résztvevők az önkéntes munkákról nehezen tájékozódnak, ámde szívesen végeznének a számukra megfelelő típusú tevékenységeket.
4. A gazdasági válság nagyban befolyásolta a szervezetek működését, és ez hatással volt az önkéntes tevékenységekre is.

Önkéntesség

„Az önkéntes munkának minden emberi közösségben és minden korban helye volt, helye van és lesz is minden bizonnyal.”⁷

Eredete leginkább arra vezethető vissza, hogy az emberek által igényelt szolgáltatások folyamatosan gyarapodnak, ezek kielégítésére az állam és a piac

⁶ http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg004.html, Letöltés: 2014. 10.19.

⁷ Biró Endre: Nonprofit szektor analízis. EMLA Egyesület, 2002. ISBN 9632041151, 52. oldal

nem tud teljes mértékben eleget tenni. Fontos, hogy az emberek maguk is hozzájáruljanak a közösségi élethez; a civil szférához a kielégítetlen igények teljesítése érdekében.⁸

Az önkéntesség olyan tevékenység, amelyet saját akaratunkból az egyéni motivációnk alapján közvetlenül vagy valamilyen szervezeten keresztül tudunk gyakorolni, amelyet ellenszolgáltatás nélkül más személyek megsegítésére vagy a társadalom pozitív előremozdítása érdekében tehetünk. Mindenki beletartozhat egy önkéntes csoportba, aki hajlandó közös cél érdekében tevékenykedni, függetlenül attól, hogy ez a tevékenység mekkora áldozatot, időráfordítást igényel az önkéntes részéről, hiszen bármilyen kis segítség előrelépést jelenthet embertársainknak.

Az önkéntesség egy kiváló alkalom, amelyben az egyén részt vehet a társadalmi tevékenységben, hozzájárulva a szegénység mérsékléséhez, az egyes társadalmi rétegek elszigetelődésének javításához.

Egy önkéntes tevékenység folytatásához leginkább szükséges adottságok a türelmesség, a másokkal való együttműködés, empátia, jóindulat, önzetlenség, erős motivációs hajlam és cserébe nem várnak el semmiféle viszonzást.

Ki lehet önkéntes?

A 2005. évi LXXXVIII. törvény szabályozza, hogy a törvény hatálya alatt ki lehet önkéntes. A törvény hatálya kiterjed a természetes és jogi személynél és egyéni cégnél magyar állampolgár által végzett közérdekű önkéntes tevékenységre. A törvény lehetőséget ad külföldi önkéntes szolgálat teljesítésére. A törvény hatálya nem terjed ki a véradásra, önkéntes tűzoltó szolgálatra, polgárőri tevékenységre valamint a középiskolások számára kötelezően előírt 50 órás közösségi szolgálatra.⁹

Önkéntes lehet, minden tízedik életévét betöltött személy, aki olyan tevékenységeket végezhet, amely megfelel a törvény által előírt feltételeknek, a tevékenység folytatásához a törvény nem írja elő a jogviszony fennállását, és az önkéntes törvény hatálya kiterjed a tevékenység végzésére.¹⁰

Kvantitatív módszer

A dolgozatunkban megfogalmazott hipotéziseink elemzéséhez nyomtatott kérdőívet használtunk, amit 148 hallgató töltött ki, ezért nem reprezentatív jellegű. Elsősorban *középiskolás diákok* véleményére voltunk kíváncsiak, akik a minta kb. 80%-át jelentették. A felmérést **Vas és Zala megyében** folytattuk. A kérdőív segítségével rálátást szerettünk volna kapni, hogy a fiatalok hallottak-e már az önkéntes segítségnyújtásról, és ami a legfontosabb, végezték-e már ezt a tevékenységet, valamint választ szerettünk volna kapni ennek az ellenkezőjéről. A válaszadók 97%-a hallott az önkéntes tevékenységről, így kijelenthetjük, hogy az emberek tudnak az önkéntes tevékenység folytatásának lehetőségéről. 148

⁸ Bíró Endre. Nonprofit szektor analízis. EMLA Egyesület, 2002. ISBN 9632041151, 52.oldal

⁹ 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről 1 §

¹⁰ 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről 4 § (2)

főből 40,5% még soha életében nem végzett önkéntes tevékenységet. A válaszadók közül a legtöbb legalább félévente végzett. Nem tehető olyan nagyra azoknak az aránya, akik ennél gyakrabban tevékenykedtek volna.

A megkérdezettek többsége óvodai kiegészítőként dolgozott, vagy rendezvényszervezésen vett részt. A táboroztatás, állatgondozás és a gyermekvigyázás is népszerű volt. Felkeltette az érdeklődésünket néhány érdekes, és meglepő önkéntesen nyújtott cselekedet is, ami igazán nemes cél elérése érdekében motiválta a résztvevőket. Ilyen például a karácsonyi ajándék készítés beteg gyerekeknek, önismereti előadásokon, drogprevenációs programban való közreműködés, elsősegélynyújtás.

Az önkéntes tevékenységhez szükséges információk a fiatalok számára széles körből meríthető. az emberek legtöbb esetben a közvetlen családtagoktól, televízióból és interneten keresztül értesülnek. Véleményünk szerint az egyház is egyre inkább igyekszik népszerűsíteni és felhívni az emberek figyelmét a közösség összekovácsolása érdekében.

A kérdőívünk alapján a legelkeserítőbb adat az volt, hogy a jelenlegi állapotuk szerint önkéntes programban **79%-uk nem vesz részt.**

Kíváncsiak voltunk, hogyan vélekednek a jövőt illetően. Amennyiben lehetőségük adódik, 77,77%-uk a jövőben szeretne önzetlenül segíteni másokon.

Nem csak az a fontos, hogy a tanulók milyen tevékenységet szeretnének ellátni, hanem az is, hogy ezt melyik közösségi csoportnak szeretnék örömmel nyújtani.

Kiemelkedő azoknak a száma, akik a gyerekekkel való foglalkozást tartják a legfontosabbnak. A nők és az idősek helyzetének biztosítását is előtérbe helyezik. Nem vetik el a fogyatékkal élők és szenvedélybetegek támogatását sem.

Foglalkoztatott minket, hogy mi a személyes álláspontjuk a kérdőív kitöltőknél az önkéntes tevékenységről és hogyan vélekednek erről magyarországi viszonylatban.

Sokan úgy gondolják, hogy az önkéntesség természetes tevékenység és mindenkinek végeznie kellene. Abban bíznak az emberek, hogy ha önzetlenül segítenek másoknak, az a későbbi életükben még viszonzásra talál. Szerintük a megszerzett tapasztalatok, gyakorlatok által az életben jobban megállják a helyüket és az elsajátított készségek nagyban hozzájárulnak a személyiségük kialakulásához, fejlődéséhez. Rengetegszer említették, hogy kedves és tiszteletreméltó cselekedet.

Véleményünk szerint Magyarországon alacsony mértékű az öntevekenység, főleg a nyugati országokhoz képest. Szerencsére növekvő tendenciát mutat, amihez elsősorban a középiskolások számára kötelezően bevezetett 50 óra közösségi szolgálat járul hozzá. Ez a kötelezettség azonban sokak számára nem szimpatikus.

A kérdőív kitöltők közül az elsődleges tényező, ami önkéntes tevékenység végzését befolyásolja az, az idő hiánya. Ez adódik egyrészt a tanulmányok kitolódása miatt, ami érthető is, hiszen közép-és felsőoktatásban tanulókat kérdeztünk meg, akiknek elsődleges feladata az iskolában való teljesítés. A fiatalok nagy része a tanulmányokat részesíti előnyben, és ezért nem jut idejük jótékony cselekedetekre. Úgy gondoljuk, hogy nagy szerepet játszik az

oktatásban való megfelelés, és az időhiány a tanulmányi elfoglaltságra is visszavezethető. Nem mellékes, hogy az iskolarendszer szervezettsége is mérvadó, a diákok túlságosan le vannak foglalva. Sok gyermekben a megfelelési kényszer jelen van, ezért ez az önkéntes tevékenység teljesen kiszorul az életükből.

Kvalitatív módszer

A kvalitatív módszerek közül egy mélyinterjú keretében szerettünk volna információkat gyűjteni az önkéntességről, amelyben segítségünkre a Zalai Falvakért Egyesület volt.

A Zalai Falvakért Egyesületnek egyebek mellett egy feladata az önkéntességgel kapcsolatos tevékenység.

Az egyesület önkéntesség tekintetében végzett kiemelt feladatait: tájékoztatás, toborzás, népszerűsítés

Az önkéntes nyilvántartásba vétele regisztrációs lap kitöltésével történik, emellett nem csak az önkéntes regisztrálása szükséges, hanem a befogadó intézmény nyilvántartásba vétele is. Szükséges egy alapnyilvántartás, amit a törvény előír. Nincs közvetlen kapcsolat a befogadó szervezet és az önkéntesek között, ez a rendszer nem úgy működik, mint egy munkaközvetítő cég. Az egyesület csak a lehetőségekről tájékoztatja a regisztrálókat. A továbbiakban személyesen kell eljárniuk a tevékenység végzésének érdekében.

Lényegbeli különbség van a közösségi szolgálat és az önkéntes tevékenység között, mivel ezt az ötven órát kötelezően írják elő, így ez már nem nevezhető önkéntes munkának.

A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény kiegészült abban, hogy a törvény hatálya nem terjed ki „a *nemzeti köznevelésről szóló törvény szerinti közösségi szolgálatra.*”¹¹

Elvi lényegét tekintve a közösségi szolgálat az önkéntes feladattal párhuzamba hozható, mivel a társadalmat segítő cselekedet. Természetesen érződik a hatása, eddig is voltak fiatal önkéntesek, de a szolgálat bevezetésével nőtt a számuk. A kötelezettség a fiatalok számára nagyon hasznos, a jövőben ezen fiatalok köréből kerülhetnek ki a jövőbeni önkéntesek.

Önkénteseket csak közhasznú tevékenységet végző szervezetek fogadhatnak, a gazdasági társaságok számára nincs ilyen lehetőség.

Egyre több cég gondolja úgy, hogy szükséges ilyen programokban részt venniük. A vállaltok számára is fontos, hogy az ott dolgozó emberek összhangban legyenek egymással. Szükségszerű olyan dolgozói légkör kialakítása, amely kedvezően hat a vállalat teljesítményére, ezen túlmenően nem elhanyagolható az általuk elért társadalmi haszon sem.

A vállalati önkéntesség úgy valósul meg, hogy a társaság felkeresi az egyesületet, az egyesület pedig tájékoztatja a céget az elérhető lehetőségek köréről.

¹¹ 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről 1. § (2)

Említésre méltóak azok a programok, amelyeket az interjú során ismerhettük meg.

- Az **OTP Bank zalaegerszegi** fiókjában dolgozók évente legalább egy alkalommal rendeznek közösség építő programot a Zala megyében működő Magyar Madártani Egyesületnél. A program keretében 10-15 főből álló kollektíva vonul ki, ahol gólyafészkek és madáretetők készítése és hulladékgyűjtés történik.

Az interjú folyamán a tevékenységek között kiemelésre került a zalaegerszegi kórházban és a színházban is ellátott önkéntesség.

- A **kórház** tudatos önkénteseket szeretett volna fogadni, amihez szükséges volt, hogy megvizsgálja mely területeken lehetséges ez. Ilyen önkéntes cselekedet például a kórházban fekvő betegeknek való felolvasás, a betegek eligazítása és a beteggel való kommunikáció, ami biztosítja számukra a mentalitásuk megőrzését. A legfontosabb az emberi kapcsolatok kialakítása.
- A **színház** működésének segítésében is részt tudnak venni önkéntesek. A színház felkereste az egyesületet, hogy milyen tevékenységekben tudna önkénteseket fogadni. A jelentkezők nem munkakört töltenek be, de mégis hasznos mind a színház, mind az önkéntes részéről. Egyrészt barátságos légkört teremt, másrészt az intézmény nyitottságát is elősegíti.

Információkat kaptunk arról, hogy miként alakultak az egyesület bevételei és ráfordításai. A 2012-es és a 2013-as évre vonatkozó egyszerűsített éves beszámoló alapján a következő megállapításokat szűrtük le. Az egyesület könyveit kettős könyvvitel alapján tartja nyilván.

Kiemelkedően magas volt a 2012-es évhez képest a pályázati úton elnyert bevétel, ami főként az EU strukturális alapjaiból és a Kohéziós Alapból nyújtott támogatásból származik.

A személyi jövedelemadóból származó 1%-os felajánlást is fontos megemlítenünk.

Az interjú során említésre került, hogy a projekt megvalósításához olykor hitelre van szükség. A civil szervezetek csak akkor kaphatnak hitelt, ha „*a visszatérítési kötelezettség nem haladja meg a civil szervezet rendelkezésre álló vagyonát.*”¹² Szóba került az is, hogy az egyesült az elmúlt években elsősorban az Európai Unió által kiírt pályázatokat vette igénybe. Hazai források minimális mértékűnek tartható. A pályázatok megírása önállóan történik, nem állnak kapcsolatban pályázatíró végzettségű személlyel.

Az adomány is fontos bevételi forrásnak is tekinthető. Az egyesület adománygyűjtő leveleket küld ki a vele kapcsolatban álló szervezeteknek. A Megyei Jogú Város Önkormányzata is hozzájárul az egyesület működéséhez.

¹² 350/2011. (XII.30) Korm.rend. a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről 4§ (4)

A kiadások között az anyag jellegű és személy jellegű kiadások voltak a mérvadóak.

Minden évben egy alkalommal kötelező összehívni a közgyűlést, amelyen el kell fogadni a pénzügyi beszámolót és a jövő évi költségvetés tervezetét.

Foglalkoztatott bennünket, hogy a **gazdasági válság** hogyan hatott az egyesület működésére. A gazdasági válság az emberek életére nagy hatással van, ez a mindennapi életüket nagyban befolyásolja. A gazdasági társaságokat is megviseli, ami létszám leépítéshez, elbocsátáshoz is vezet. Ezáltal az embereknek még nehezebb a saját megélhetésüket biztosítani, így az önkéntes cselekedetek még inkább háttérbe szorultak. Kivételt jelent ez alól, aki már korábban is nyújtott önkéntes tevékenységet, és egy személyes élménnyel kötődik ehhez. Ezek az emberek érzelmi töltöttség miatt a jövőben is időt fognak fordítani az önkéntességre. A sok elbocsátás hatására a fogadó szervezetek kapacitása csökkent, így nincs elegendő személy, arra, hogy megfelelően foglalkozzanak az önkéntesekkel.

Érezhető volt az egyesületen is a gazdasági válság hatása, azonban nem ez volt a jelentős az egyesület működésére, hanem a közigazgatás átszerveződése.

A civil törvény megváltozása elsősorban a kisebb egyesületek működését befolyásolta. Mivel a Zalai Falvakért Egyesület szilárd működésű egyesület, a törvényi változások követése nagy problémát nem jelentett. A törvényi változás a beszámolási kötelezettség módosulásában, a határidők betartásában nyilvánult meg. Ezen kívül az új törvény megfelelésének szempontjából szükséges volt az Alapszabály módosítása is.

A mélyinterjú során megszerzett információk alapján a következő megállapításokat vontuk le. Az egyesület igyekszik számos képzést és rendezvényt tartani, mivel a legfontosabb feladat, hogy a befogadó szervezetek és az önkéntesek közvetlen találkozásához teret biztosítson. Az alapvető hiány ebben mutatkozik meg. A befogadó szervezetek száma lassan, de nő az évek során, azonban elmondható, hogy az egész rendszer fejlesztésre szorul. A szervezeteknek jobb felkészültséggel kellene rendelkezniük az önkéntesek fogadására. A hangsúly a tudatos szervezésben van, ami alatt az érintettek bevonását és a feladatok kiosztását értjük. A modern társadalomban a fiatalok képesek innovatív gondolataikkal javítani a környezetünket, ám egy rosszul felépített program nem gyakorol pozitív hatást az ifjúság aktivitására.

Lényegében a szervezatlenségen és a tudatosság hiányán lenne szükség fejlesztésre. Legfőbb cél, hogy a közösségi életbe minden ember bevonható legyen. Nehéz a szervezetséget megvalósítani szükséges források rendelkezése állása nélkül. Véleményünk szerint, amíg a szervezetség nem erősödik, addig a társadalmi funkciókat nem lehet betölteni. Ezek a problémák egyrészt arra vezethetőek vissza, hogy az emberek elvesztették a bizalmukat az intézmények felé. Az emberek a közvetlen környezetükkel sem állnak bizalmi kapcsolatban, így nehezen elvárható, hogy osztársadalmi szinten megvalósuljon.

Befejezés

Az önkéntes tevékenység gyakorlásának érdekében kialakult Önkéntes Hálózatok, valamint az ezen belül létrejött Önkéntes Pontok nem megfelelő kiépítettségére utal, hogy az önkéntesek száma továbbra sem számottevő hazánkban. A probléma egészen a kistérségi falvakig visszavezethető. Már itt akadályokba ütközik az önkéntesség. A közösségi szolgálat folyamatosan csökken a folyamatos elvándorlások és a halálozások miatt.

A dolgozat elkészítésének köszönhetően a mélyinterjú és a kérdőíves megkérdezés által látóköriünk szélesedett a választott témával kapcsolatban.

A nonprofit szektor két alapkövének nevezhetjük a benne működő szervezeteket és a szervezetek által foglalkoztatott embereket. A szervezetek szempontjából a leglényegesebb a szervezettség és a tudatosság, amit a mélyinterjú is igazolt, hogy ezen szervezetek működési rendszerének fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt. Az önkéntesek létszámának növelése érdekében folytatott törekvések már ott komplikációkba ütköznek, hogy a fogadó szervezetek nincsenek kellően felkészülve az önkéntesek fogadására, nincs rendelkezésre álló kapacitás az önkéntesek eligazítására. Fontos a szervezettség kialakítása, a feladatok ésszerű kiosztása. Újra ki kell emelnünk az emberek bizalmatlanságát is. Amíg az emberek nem tudnak bízni az őket körülvevő szervezetekben, addig nem beszélhetünk egy jól működő rendszer megvalósulásáról. Ami ennél is fontosabb, hogy az emberek nem csak a szervezetekben nem bíznak, hanem egymásban sem. Embertársainkért felelősséggel tartozunk, de sajnos a társadalom egy meghatározott részét csak az önös érdekek vezérik. Az emberek megfélemltek az önzetlenül nyújtott jó cselekvésekről. Az önkéntességnek egyre nagyobb szerepet kellene tulajdonítani, mivel hozzájárul az ember szocializációjához, és egy megfelelő társadalom kialakulásához. Az önkéntes tevékenység végzése által nyitottabbá válhatnak az emberek, különböző generációk kapcsolatba kerülhetnek egymással.

Kutatásaink alapján nem talákoztunk olyan észrevétellel, ami arra utalna, hogy az önkéntességnek hátrányai lehetnének. Az önkéntességet bármilyen oldalról megközelítve csak pozitív hatásokat tapasztaltunk. Érdekes már fiatal korban elkezdni a személyiség kialakítását, hogy később a fiatalok önkéntes tevékenységükkel a társadalom fejlődését elősegítsék. A cél az, hogy az emberek számára az önkéntesség természetes legyen. Az önkéntesség által a fiatalok tapasztalatokkal, élményekkel gyarapodhatnak, segíti önmaguk megismerését. Jó alkalom, hogy a fiatalokat bevonja a való életbe, ezzel mozgásteret adva nekik, hogy kipróbálják magukat az őket körülvevő környezetben. A későbbiekben hozzájárul az életcéljaik kialakításához, eligazítást ad a munka világához. A fiatalok munkavállalása előtt az önkéntesség remek alkalom a munkatapasztalat szerzésre, hiszen a gyakorlatban is kipróbálhatják magukat.

Elmondhatjuk, hogy az önkéntesség megvalósulásához néhány terület fejlesztésre szorul, de vannak olyan intézmények, társadalmi csoportok, amelyek előremozdításához jelentősen hozzájárul. Véleményünk szerint a fejlesztést az iskolarendszeren keresztül lehetne kezdeményezni, az önkéntesség oktatásba emelésével. Ehhez szükséges a pedagógusok megfelelő szintű továbbképzése,

annak érdekében, hogy az önkéntességgel kapcsolatos fogalmakat megismertessék a tanulókkal, és ezáltal a diákokat érdekelté tegyék önkéntes programokban való részvételben. A kérdőív alapján a diákok többsége az időhiányra hivatkozva nem vesz részt önkéntes tevékenységben, de emiatt nem hagyhatják figyelmen kívül ennek fontosságát, hiszen mindenkinek arra van ideje, amire szeretné. Bármilyen kevés idő alatt nyújtott tevékenység is hasznos lehet.

Az önkéntességnek meghatározó szerepe van a munka világában is. A vállalati önkéntesség keretében rendezett programokon keresztül lehetőség nyílik a munkatársak egymás közel kerüléséhez, és elősegíti egy jó munkahelyi légkör kialakulását. A jótékony tevékenység során fontos, hogy olyan összhang alakuljon ki, amely javítja a dolgozók teljesítőképességét, ami hatással van a vállalat teljesítményére is. Az önkéntesség lehetőséget adhat arra, hogy a dolgozók tökéletesítsék tudásukat, ezáltal jobb álláslehetőségekhez juthassanak, valamint a munkanélkülieknek elősegítheti a munkaerőpiacon való elhelyezkedést. Az önkéntes tevékenység megbecsült és mások által elismert, ami mindenképpen hozzájárul az egyén pozitív megítéléséhez. Mindezek nagyon fontosak a gazdasági válság időszakában, hogy a kialakult problémák megoldásra találjanak. A Nemzeti Önkéntes Stratégia tervében fektettek le olyan küldetések, amelyek iránymutatást adhatnak a társadalmi helyzet javításához, mind gazdasági, mind szociális téren.

A mai világban központi szerepet tölt be a pénz, az emberi értékek háttérbe szorultak, ami által az egyének személyisége és gondolkodás módja megváltozott. A megoldást abban látjuk, hogy előtérbe kell helyezni az empátiát és a szolidaritást, ami akár az önkéntességen keresztül valósulhat meg, és ezáltal egy olyan társadalmi légkör alakulhat ki, ahol ismét szerepet kap a bizalom és az emberi értékek megbecsülése.

Összességében azt a következtetést vonhatjuk le a mélyinterjú és a kérdőíves megkérdezés alapján, hogy a fiatalság igenis törekszik az önkéntes tevékenység gyakorlására, fontosnak és jelentősnek tartják ezt a kezdeményezést. Lényeges, hogy segítsünk embertársainkon, ezért az önkéntes munka jelentőségét növelni kell. Az ilyen programban részt vett emberek rengeteg élménnyel gazdagodhatnak, számos területen tapasztalatot szerezhetnek, emellett fontos kiemelni, hogy fizetség helyett a különböző kompetenciák fejlesztését várják el. Ezért a tevékenységért nem is várható el pénz, magáért az érzésért kell csinálni. A felgyorsult társadalomban időt kell szakítani egymásra, mások és a magunk környezetének előremozdítására.

Reméljük, hogy a dolgozatunk olvasása során Ön is elgondolkozott az önkéntesség fontosságáról. Minket már az is bizakodással töltene el, ha sikerül egy gondolatmenetet elindítanunk az önkéntes tevékenységről. Bízunk benne, hogy a következő lépcsőfok pedig maga a cselekvés lesz. Mindennek a kiindulópontja a tevékenység végrehajtásához szükséges döntés meghozatala. Tisztában vagyunk vele, hogy esetenként a döntést nehezebb meghozni és a szükséges időt rááldozni, mint magát a jótékony tevékenységet megvalósítani. A legjobb az, ha már a fiatalok körében sikerül ezt a gondolatmenetet elindítani, mert a mai társadalom fiataljaiból válnak ki a jövő önkéntesei.

„Most ereddj és élj, mert a világ a tiéd.” (Hamvas Béla)

Irodalomjegyzék

- LATORCAI Csaba - SZABLICS Bálint (szerk.) [2012]: Civil szervezetek kézikönyve. Budapest: Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 9789630852432
- BÍRÓ Endre [2002]: Nonprofit szektor analízis : civil szervezetek jogi környezete Magyarországon. Budapest: EMLA Egyesület, ISBN 9632041151
- GOTTGEISL Rita- LÁNG Noémi [2010]: Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása : alapítványok, egyesületek, nonprofit gazdasági társaságok. Budapest: Vezinfó, ISBN 978-615-5085-00-0
- KUTI Éva [1998]: Hívjuk talán nonprofitnak : a jótékonyág, a civil kezdeményezések és az állami keretektől kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése. Budapest: Nonprofit Kutcsop. ISBN 9638139 02 1

Felhasznált jogszabályok:

- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- 224/2000. (XII.19.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól
- 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről
- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
- 350/2011. (XII.30) Korm. rendelet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről
- 1068/2012. (III.20.) Korm. határozat a Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012–2020 elfogadásáról és a végrehajtásához szükséges középtávú feladatokról

Online források

- KSH: A nonprofit szervezetek száma és bevétele szervezeti forma szerint (2005–) [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.17. Hozzáférés (URL): http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg005a.html,
- KSH:A nonprofit szervezetek száma, megoszlása és összes bevétele tevékenységcsoportok szerint (2005–) [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.17. Hozzáférés (URL): http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg004.html,
- Az Egyesült Államok Nagykövetsége Budapest: Magyarországra vonatkozó fejezetek az USA külügyminisztériumának éves jelentéseiben. [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.18. Hozzáférés (URL): http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html
- KSH: A nonprofit szervezetek száma, megoszlása és összes bevétele tevékenységcsoportok szerint (2005–). [online]. Letöltés időpontja:

- 2014.10.19. Hozzáférés (URL):
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg004.html
- KSH: A nonprofit szervezetek száma, megoszlása és összes bevétele településtípus szerint (2005-) [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.20.
 Hozzáférés (URL):
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg003.html
 - Vehrér Adél: Az önkéntesség, mint lehetséges szervezeti erőforrás. [online].
 Letöltés időpontja: 2014.10.25. Hozzáférés (URL):
<http://www.munkajog.hu/rovatok/napi-hr/az-onkentesseg-mint-leheteseg-szervezeti-eroforas>
 - KSH: A nonprofit szervezetek humán erőforrása. [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.03. Megjelent: Statisztikai Tükör 2014/79. szám, 2014. július 30.
 Hozzáférés (URL):
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/nonprofit_humanero12.pdf
 - Fehérvári Szilvia: Segédlet önkénteseknek jogaikról és kötelezettségeikről. [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.06. Hozzáférés (URL):
<http://www.bmoc.hu/sites/default/files/jogihatter/jogokeskoteleztsegekonkenteseeknek.pdf>
 - Zalai Falvakért Egyesület – Zala Megyei Önkéntes Centrum: „Tettek mezeje” : A Zalai Falvakért Egyesület önkéntességet támogató programja Zala megyében. Letöltés időpontja: 2014.11.06. Hozzáférés (URL):
http://www.onkenteszala.hu/files/tettek_mezeje_zarokiadvany.pdf
 - KSH Tájékoztatói adatbázis. Letöltés időpontja: 2014.11.07. Hozzáférés (URL):
<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>
 - Zalai Falvakért Egyesület – Zala Megyei Önkéntes Centrum: NCA – „Új pillér” Önkéntes stratégia kialakítása Összefoglaló anyag. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.10. Hozzáférés (URL):
<http://www.onkenteszala.hu/index.php?cid=296>
 - Zalai Falvakért Egyesület: Az Egyesület egyszerűsített éves beszámolóí és közhasznúsági mellékletek. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.11.
 Hozzáférés (URL):
<http://zalaifalvak.hu/index.php/egyesueletuenkrol/eves-jelentesek>
 - Kuti Éva – Marschall Miklós: A nonprofit szektor fogalma. Egy definíciós vita és ami mögötte van. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.12. Hozzáférés (URL):
http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/nonprofit_szektor_fogalma.pdf
 - önkéntes.hu: Önkénteseknek. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.13.
 Hozzáférés (URL):
<http://onkentes.hu/cikkek/az-oenkentesseg-kiemelt-szerepet-kap-2011-ben>
 - Európai Bizottság: 2011, az önkéntesség európai éve - 06/01/2011. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.13. Hozzáférés (URL):
http://ec.europa.eu/news/employment/110106_hu.htm
 - Veszprém Megyei Civil Hálózatért Közhasznú Egyesület: Önkéntesség Európai Éve 2011 Magyarországon. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.13.
 Hozzáférés (URL):
http://www.civilhazveszprem.hu/down/onk_doku/onkentesseg_eu_eve.pdf

- nonprofit.hu: Civil alapok. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.15. Hozzáférés (URL): <http://nonprofit.hu/content/civil-alapok>
- Zalai Falvakért Egyesület: Aktuális. [online] Letöltés időpontja: 2014.11.16. Hozzáférés (URL): <http://zalaifalvak.hu/index.php>

PÉTERI BARBARA
VÁLLALKOZÓI MIÉRTEK – JOGI CSÓNÁKBAN AZ ADÓZÁS TENGERÉN
QUESTIONS BY ENTREPRENEURS- IN A LEGAL BOAT
ON THE SEA OF TAXATION

Abstract

In our fast changing world the taxpayer has to meet several requirements. He has to find his way through the complicated system of legal regulations and requirements.

The aim of my research is to give a picture of the taxation of the self-employed taking the compulsory legal regulations into consideration.

The applied methodology is focused on the research of the taxation procedure of the selfemployed, on the fields of investigation identified through my primary and secondary research.

My secondary research is based on laws, regulations and public information related to the topic.

My primary research shows the taxation of a self-employed through a case study. In addition, structured interviews are used.

To sum up, the research is a study analysing a situation and facts , based on thesis and hypothesis, focused on the taxation procedure of the self-employed.

BEVEZETÉS

Mai világunkban, amikor változások változásokat követnek, az adózónak számos követelménynek, feltételnek kell megfelelnie ahhoz, hogy az adózási elvárásnak eleget tudjon tenni. Ki kell tudni igazodnia számos jogszabályban, követelményrendszeren, ami nem is olyan egyszerű, figyelembe véve a bonyolult információk rendszerét.

Kutatásom általános képet igyekszik adni az egyéni vállalkozók, az ún. önfoglalkoztatók adózási folyamatairól, a kötelezően szem előtt tartandó jogszabályok figyelembe vétele mellett.

Az alkalmazott módszertan középpontjában áll az egyéni vállalkozók adózási folyamatának vizsgálata, a primer illetve szekunder kutatás során felmerült vizsgálati területek bemutatása.

Szekunder kutatásom – többek között – törvények, jogszabályok, a témában megjelenő publikus információk vizsgálatára épül.

Primer kutatásom keretein belül sajátos esettanulmányon keresztül kívánom bemutatni egy egyéni vállalkozó adózási sajátosságait. A kvalitatív kutatási módszerek közül – az esettanulmányon kívül – strukturált interjúk elemzése is bemutatásra kerül.

Tehát a kutatás elsősorban egy helyzet- és tényfeltáró, önálló hipotézisekkel és tézisekkel alátámasztott dolgozat, amelynek középpontjában az egyéni vállalkozók adózási folyamata áll.

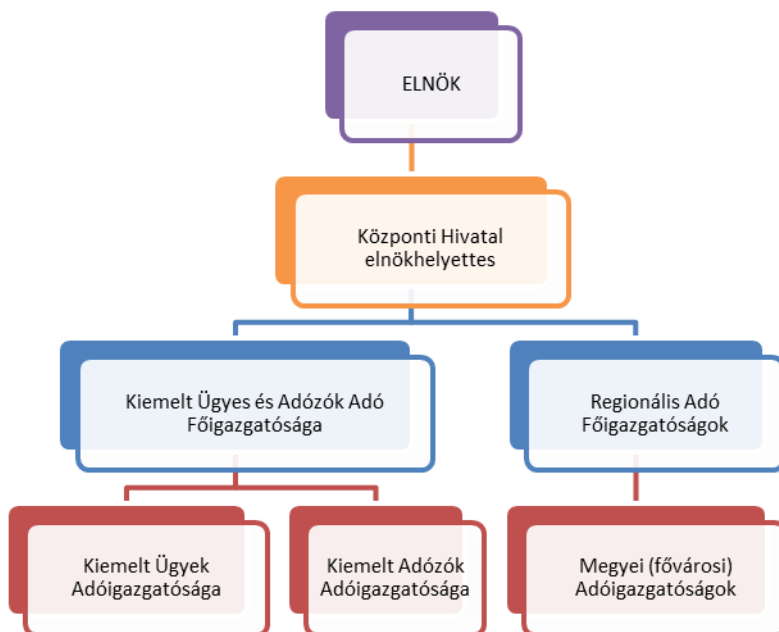
Az alkalmazott módszertan középpontjában áll az egyéni vállalkozók adózási folyamatának, a primer illetve szekunder kutatás során felmerült vizsgálati területek bemutatása. A primer kutatási módszerek közül – a strukturált interjúk mellett – a sajátos esettanulmány kiemelése lényeges információnak minősül.

Egy kitalált, nem létező természetes személy gazdasági tevékenységének bemutatásával igyekeztem a teljes adózási folyamatot bemutatni a tevékenység megkezdésének bejelentésétől, a bevallások elkészítésén át, a kitalált tevékenység ellenőrzésével bezárólag. A személy, a kapcsolati rendszer, a tevékenység, az ehhez kapcsolódó bevallások, az alátámasztó dokumentumok, mind-mind kitaláción alapulnak, nincs valóságalapjuk, az esetleges egyezés bármely formája csak a véletlen eredménye. A cél a gyakorlatias bemutatás volt.

Az egyéni vállalkozói tevékenység megismerését a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Adóztatási rendszerének – különös tekintettel az ellenőrzési rendszerre – megismerésével kezdtem.

A 2003. évi XCII törvény - az adózás rendjéről – értelmében az állami adóhatóság a következő feladatokat látja el:

- adó és költségvetési támogatás,
- adó visszaigénylés, visszatérítés,
- állami garancia kiutalása,
- állami garancia visszakövetelése,
- az adók módjára behajtandó köztartozások (pl. hulladékgazdálkodási díj, önkormányzati adók, gépjárműadók) végrehajtása,
- ellenőrzési, utólagos megállapítási és végrehajtási feladatokat,
- a lakáscélú állami támogatások igénylésével kapcsolatos számlák ellenőrzése,
- csődeljárásban, felszámolási eljárásban, végelszámolásban fellép, mint hitelező, az adó- és vámhatósági hatáskörbe tartozó követelések terén,
- a fentiekén túlmenően szerencsejáték, játékautomata és ajándéksorsolással kapcsolatos engedélyezési, nyilvántartási, továbbá a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény értelmében ellenőrzési és szabálysértési hatósági feladatok ellátása stb.

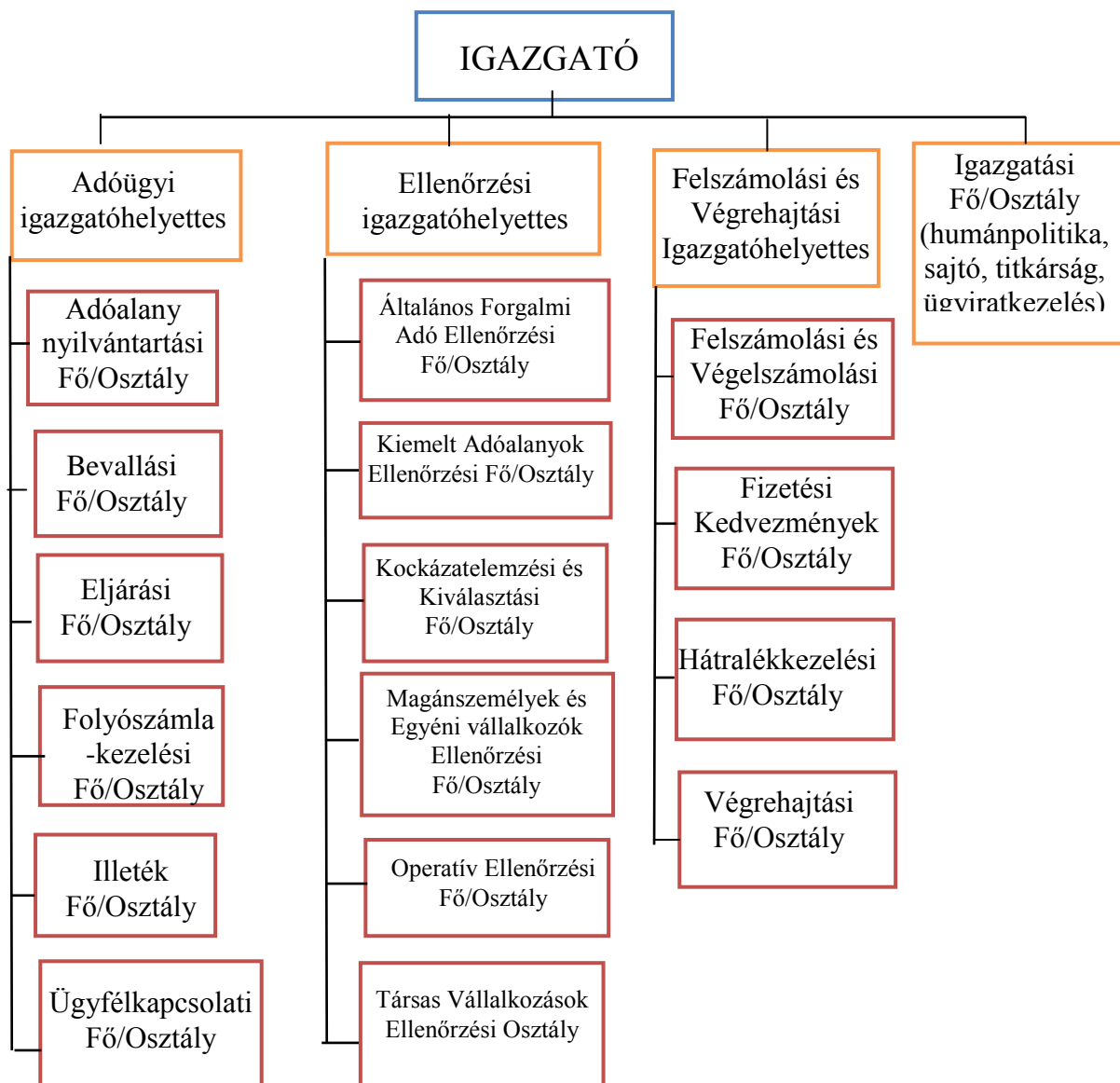
1. ábra: Az Adóztatási szerv felépítése

Forrás: Baté Zs. [2011]: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladata és szervezete. (2011) Budapest: Saldo, 26. o.

A hierarchia alsó fokán – ahogy a fenti ábra is mutatja – a megyei (fővárosi) igazgatóságok állnak. Az elsőkü adóhatósági feladatokat látják el:

- adóügyi,
- ellenőrzési,
- végrehajtási,
- az adózók szóbeli tájékoztatása személyes ügyfélszolgálati megjelenések alkalmával.

A megyei adóigazgatóságok szervezeti felépítése is elsősorban a 3 fő terület – adóügy, ellenőrzés, végrehajtás – köré épül.

2. ábra: Megyei Adóigazgatósági szervezeti felépítés minta

Forrás: Saját szerkesztés Baté Zs. [2011]: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladata és szervezete, 2011. Budapest: Saldo, 23. o. alapján

AZ EGYÉNI VÁLLALKOZÓI TEVÉKENYSÉGRŐL

Az egyéni vállalkozói tevékenység értelmezéséhez elsősorban a 2009. évi CXV. törvény az egyéni vállalkozókról és az egyéni cégről (a továbbiakban Evt.) az, mely segítségül szolgál.

Az Evt. 2. § (1) alapján: *„Magyarország területén természetes személy a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti letelepedés keretében üzletszerű – rendszeresen, nyereség- és vagyonszerzés céljából, saját gazdasági kockázatvállalás mellett folytatott – gazdasági tevékenységet egyéni vállalkozóként végezhet. ”*

(Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0900115.TV
Letöltés dátuma: 2014.09.29.)

Amennyiben valamely természetes személy úgy dönt vállalkozási tevékenységbe kezd, rendelkeznie kell a tevékenység megkezdéséhez szükséges engedélyekkel és igazolásokkal. Az engedélyek megszerzése után – tevékenységtől függően - Ügyfélkapus regisztrációt követően Okmányirodai valamint Adóhivatalai bejelentkezés, engedélyeztetés is szükséges. Bejelentését követően, az egyéni vállalkozói számára megképzik adószámát, mellyel megkezdheti vállalkozói tevékenységét.

Az egyéni vállalkozói tevékenység kezdetével nem jön létre új, a magánszemélytől független jogalany. Amikor a magánszemély úgy dönt, hogy egyéni vállalkozói tevékenységbe kezd, nem jön létre a személytől elkülönült „szervezet”, nem lesz külön jogalany, aki jogokat szerez, kötelezettségeket vállal, és felelősségre vonható lenne. Tehát maga az egyéni vállalkozó – mint természetes személy – felel teljes körűen a tevékenységért korlátlanul a vagyonával.

Kutatásomban adó-, és jövedelem megállapítási módszereken keresztül igyekeztem vállalkozói típusokat felállítani. Ezek alapján megkülönböztettem:

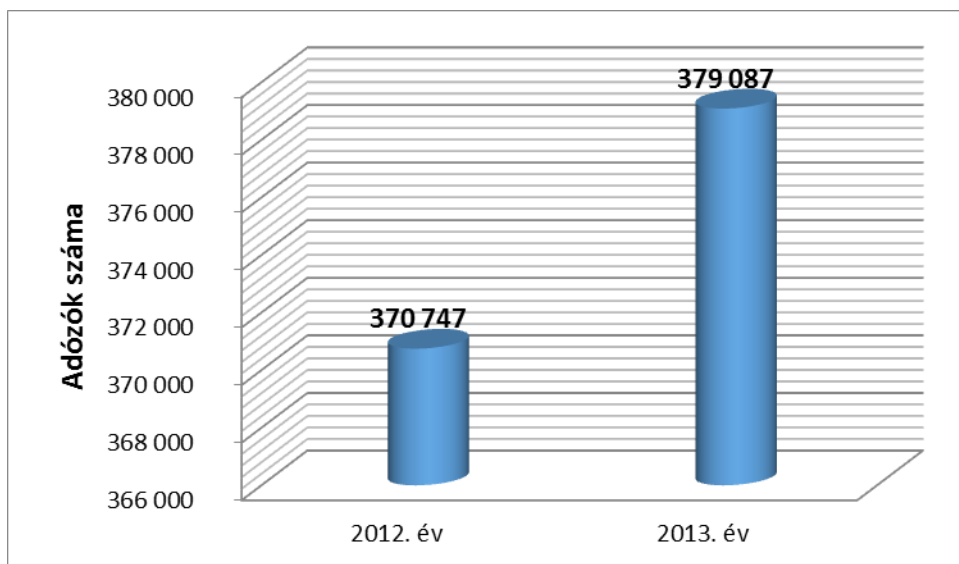
- Vállalkozói jövedelem szerint adózó egyéni vállalkozót,
- Átalanýadózó egyéni vállalkozót,
- Az egyszerűsített vállalkozói adó (EVA) hatálya alá tartozó egyéni vállalkozót,
- A kisadózó vállalkozások tételes adójának (KATA) hatálya alá tartozó egyéni vállalkozót,
- valamint a Tételes átalanýadózó egyéni vállalkozót.

Dolgozatomban, főleg az esettanulmányban a vállalkozói jövedelem szerinti adózást választottam, kutatásomat e köré építettem, így az esettanulmányban is a vállalkozói jövedelem szerint adózik a megjelenített egyéni vállalkozó.

AZ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK KÖLTSÉGVETÉSRE GYAKOROLT HATÁSA

A téma feldolgozásához elsősorban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2013. évi Évkönyve szolgált segítségül.

Az egyéni vállalkozók számának meghatározásával kezdeném. Adó szakágban a következőképpen alakult az egyéni vállalkozók száma:

3. ábra: Egyéni vállalkozók számának alakulása

Forrás: Saját szerkesztés a NAV évkönyv 2013, 80.o. alapján

A diagram alapján megállapítható, hogy 2012. évről 2013. évre összesen 8.340 fővel, azaz 2.25%-kal nőtt az egyéni vállalkozók száma.

2012. évben mindösszesen működő adóalany országszerte 1.740.709 fő volt, így az egyéni vállalkozók $\frac{370.747}{1.740.709} * 100 = 21,29\%$ -át teszik ki az összes működő adózóknak.

2013. évben mindösszesen a működő adózók száma 1.778.662 fő, így az egyéni vállalkozók

$\frac{379.087}{1.778.662} * 100 = 21,31\%$ -át teszik ki a működő adózóknak.

Össességében elmondható, hogy elhanyagolható mértékben 0,02%-ban nőtt az egyéni vállalkozók száma 2012. évről 2013. évre.

AZ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK BEVÉTELEI ÉS KÖLTSÉGEI

Bevételek:

Az egyéni vállalkozók bevételeinek minősülő tételeiről az Szja törvény 49/B § (1) bekezdése kimondja, hogy a tevékenységéből származó vállalkozói bevételeket a 4. és a 10. számú melléklet rendelkezései szerint számolhatja el.

Az Szja törvény 10. számú melléklete tartalmazza a tételeket, melyek az egyéni vállalkozó bevételeinek számolhatóak el

Költségek:

„Az egyéni vállalkozó a vállalkozói adóalap kiszámításakor főszabályként az Szja tv. 4. és 11. számú mellékletében foglalt rendelkezések alapján számolhatja el költséget. A kiadás igazolására csak az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII törvényben (a továbbiakban Áfa tv.) meghatározott bizonylat felel meg abban az esetben, ha a vállalkozó olyan terméket, szolgáltatást vásárol, amelynek az eladója bármely oknál fogva ezek átadására kötelezett.”

Forrás: 3. sz. Információs füzet az Szja törvény hatálya alá tartozó egyéni vállalkozók jövedelmének meghatározása és járulékfizetésre vonatkozó alapvető szabályok 2014. évben (7. o.) Letöltés dátuma: 2014.10.22.

ADÓK

A vállalkozó a bevételeinek és költségeinek különbségével a vállalkozói jövedelmének összegét kapja.

Az adó alapját az adóévi vállalkozói jövedelem és a korábbi évekről áthozott tárgyévi jövedelemmel szemben érvényesített veszteség figyelembevételével állapíthatja meg.

Mielőtt megállapítja a vállalkozói személyi jövedelemadó fizetési kötelezettségének összegét, figyelembe kell vennie, hogy a megállapított jövedelem összege eléri e a jövedelem minimum összegét.

„Jövedelem-minimumnak a tárgyévi adóalapba beszámító bevételnek az adóévben az eladásra beszerzett áruk beszerzési értékével és az eladott közvetített szolgáltatások értékével csökkentett részének 2 %-át kell tekinteni.”

Forrás: 3. sz. Információs füzet az Szja törvény hatálya alá tartozó egyéni vállalkozók jövedelmének meghatározása és járulékfizetésre vonatkozó alapvető szabályok 2014., 13.o. Letöltés dátuma: 2014.10.27.

A vállalkozói személyi jövedelemadó mértéke: A vállalkozói adóalap 500 millió forintnál kisebb része után az adóalap 10%-a a fizetendő adó, az 500 millió forintot meghaladó része után az adóalap 19%-át kell fizetendő adónak tekinteni.

Osztalékadó: A vállalkozói osztalékalapot az adózás utáni jövedelemből kell megállapítani.

„Az adózás utáni vállalkozói jövedelem a vállalkozói adóalapnak a megállapított vállalkozói személyi jövedelemadó összegével, valamint nemzetközi szerződés vagy viszonyosság hiányában a külföldi telephelynek betudható vállalkozói adóalap után külföldön fizetett adóval csökkentett része, növelve a kisvállalkozói kedvezménnyel.”

Forrás: 3. sz. Információs füzet az Szja törvény hatálya alá tartozó egyéni vállalkozók jövedelmének meghatározása és járulékfizetésre vonatkozó alapvető szabályok 2014., 14.o. Letöltés dátuma: 2014.10.27.

Az egyéni vállalkozók EHO fizetési kötelezettsége:

Az egyéni vállalkozóknak az egészségügyi szolgáltatások finanszírozásához szükséges források kiegészítése érdekében egészségügyi hozzájárulást kell fizetnie. Az EHO százalékosan meghatározott, adó jellegű fizetési kötelezettséget jelent.

A megállapított vállalkozói osztalékalap után 14% EHO fizetési kötelezettség terheli az egyéni vállalkozót.

Szociális hozzájárulási adó fizetési kötelezettség:

Az egyéni vállalkozó köteles saját maga után szociális hozzájárulási adót fizetni.

Az általános szabályokat tekintve a vállalkozói jövedelem szerint adózó egyéni vállalkozó szociális hozzájárulási adóalapja a vállalkozói kivét.

A különös szabályokat tekintve meg kell említeni, hogy amennyiben nem él a vállalkozói kivét lehetőségével az egyéni vállalkozó, úgy a minimálbér (garantált bérminimum) 112,5 %-a képezi a szociális hozzájárulási adó alapját.

A szociális hozzájárulási adó **(SZOCHO)** mértéke 27%.

JÁRULÉKOK

A biztosítási és járulékfizetési kötelezettségeket az 1997. évi LXXX. törvény - a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - szabályozza.

Járulék alapok és a járulékok mértékei:

- A nyugdíjjárulék alapja vállalkozói jövedelem szerint adózó egyéni vállalkozónál a vállalkozói kivét, míg átalányadózó vállalkozó esetében az átalányban megállapított jövedelem, de legalább a minimálbér (garantált bérminimum) összege. A nyugdíjjárulék mértéke 10%.

- Az egészségbiztosítási és munkaerő piaci járulék alapja vállalkozói jövedelem szerint adózó egyéni vállalkozónál a vállalkozói kivét, míg átalányadózó vállalkozó esetében az átalányban megállapított jövedelem, de legalább a minimálbér (garantált bérminimum) másfélszerese. Az egészségbiztosítási járulék mértéke 7%, mely 4% természetbeni és 3% pénzbeli egészségbiztosítási járulékfizetési kötelezettségből áll. A munkaerő piaci járulék összege 1,5%.

A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL ELLENŐRZÉSI RENDSZERÉRŐL

AZ ESETTANULMÁNY BEMUTATÁSA

Az adóhatóság ellenőrzési tevékenysége kiemelkedő jelentőségű, eredményessége az önkéntes jogkövető magatartás elterjedését vonja maga után. Az adózók magatartását nagymértékben befolyásolja az adóhatóság jelenléte életükben, működésük során.

Az ellenőrzés célja: „Az ellenőrzés általános célkitűzése, hogy a legalapvetőbb állami, önkormányzati bevételi érdekeket érvényre juttassa. Megakadályozza az adóbevételek jogellenes megrövidítését és a költségvetési támogatások jogellenes igénybevételét.”

Forrás: Herich Gy. (szerk.): [2014]: Adó magyarázatok 2014.

Pécs: Penta Unió, 49.o.

Az adóhatósági eljárás során azt vizsgálják, hogy az adózók megtartják vagy megsértik-e a kötelezően betartandó törvényi előírásokat. Az ellenőrzés során az adóhatóság feltárja és bebizonyítja azokat a tényeket, befolyásoló tényezőket és körülményeket, amelyekre a későbbi eljárásokat és megállapításokat alapozza. A törvényi szabályozás olyan ellenőrzési stratégiák, irányok kidolgozására kötelezi az adóhatóságot, melyek megvalósításával javul a jogkövetés és az adózoói magatartás.

Az ellenőrzési folyamatról:

- Az ellenőrzés megkezdése előtt megtörténik az adózó értesítése.
- Az ellenőrzés a megbízólevél átadásával, aláírásával kezdődik. A megbízólevél tartalmazza részletesen az ellenőrzési cselekményeket.
- A tényállás tisztázás keretében – az ellenőrzési cselekmények során- az adózó iratanyag bekérésre, helyszíni ellenőrzésekre, partnerkapcsolatok felderítésére számíthat.
- Az ellenőrzés befejezése, írásba foglalás. Jegyzőkönyv formájában az adózó tudomására juttatják az ellenőrzés eredményét, a terhére valamint javára történő megállapításokat.

Szankciók rendszere:

Az ellenőrzés során a jegyzőkönyvben kerül megállapításra a feltárt adókülönbözet és az abból keletkező adóhiány.

*„**Adókülönbözet:** A bevallott (bejelentett), bevallani (bejelenteni) elmulasztott vagy a bevallás (bejelentés) alapján kivett, kiszabott és az adóhatóság által utólag megállapított adó, költségvetési támogatás különbözete, vagy a büntető bíróság által jogerősen megállapított adóbevétel-csökkenés, illetőleg a jogosulatlanul igénybe vett költségvetési támogatás.” Art. 178. § 3. pont*

Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300092.TV

Hatályos: 2014.11.02.

Adóhiány: Olyan adókülönbözet, melyet az esedékesség időpontjáig nem fizettek meg. Amennyiben az ellenőrzött adónemben túlfizetés áll fenn, azt csak abban esetben lehet figyelembe venni, ha a túlfizetés az ellenőrzés megkezdésének napján is fennállt.

Forrás: 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről 170. § (2) bekezdés

Adóbírság: Alapja a megállapított adóhiány. Alapesetben az adóhiány 50%-a az adóbírság. Amennyiben súlyosbító körülményeket kell figyelembe venni, mint pl.: a bevételek eltíkolása, a bizonylatok, könyvek meghamisítása, megsemmisítése úgy az adóbírság mértéke akár az adóhiány 200%-a is lehet.

Forrás: 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről 170. § (1) bekezdés

*„**Késedelmi pótlék:** Az adó késedelmes megfizetése esetén az esedékesség napjától, a költségvetési támogatásnak az esedékesség előtt történő igénybevétele esetén pedig az esedékesség napjáig késedelmi pótlékot kell fizetni kivéve, ha az illeték törlésére az illetéktörvény 21. § (2) és (4) bekezdése alapján, illetve az illetéktörvény 80. § (1) bekezdés b), c), g) pontja alapján a jogügylet felbontása, illetve az eredeti állapot helyreállításával való megszüntetése vagy vagyonszerzés hiánya miatt kerül sor.” Art. 165. § (1) bekezdés*

Forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300092.TV

Hatályos: 2014.11.02.

ESETTANULMÁNY

Az esettanulmányban igyekeztem egy átfogó, általános képet adni, egy vállalkozási tevékenységről. Az elméleti kutatás mellett egy-egy fejezethez céлом volt a gyakorlatot is bemutatni. Ennek érdekében jelenítettem meg a kutatásban Dr. Minta Martina vállalkozói jövedelem szerint adózó egyéni vállalkozói tevékenységét. Önálló, ügyvédi tevékenység keretében jogi tanácsadás, szolgáltatás tevékenységét végzi. A kutatásban végigvezettem a tevékenység bejelentésének kötelezettségeit is. A tevékenység megkezdése után vállalkozási cselekményeket állítottam fel, melynek értelmében a kitalált vállalkozó bevételszerző tevékenységet végzett.

A vállalkozás kezdetlegességére tekintettel, bevételei és költségei nem számottevőek, alapvető irodaszer, rezszi költségek, bér-, adó-, és járuléktartalmak jelennek meg.

A megállapított bevételek, valamint költségek után meghatároztam az adó-, és járulékfizetési kötelezettségeket, ezeket a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz benyújtandó nyomtatványokon feltüntettem, megállapítottam a kötelezettségeket.

Ellenőrzési szempontból megvizsgáltam az adatokat, megállapítottam a helytelenül elszámolt költségeket, az ebből eltéréseket, adókülönbözeteket, adóhiány, valamint adóbírságok is megállapításra került.

ZÁRSZÓ

Kutatásomban igyekeztem elsősorban az egyéni vállalkozások jogszabályi hátterét az adó- és járulékfizetési kötelezettségeit, továbbá az Adóhatóság ellenőrzési folyamatát bemutatni.

A téma aktualitását mi sem támasztja jobban alá, minthogy napi szintű sajtómegjelenések olvashatók arról, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hány- és hány ellenőrzési cselekményt folytat le. Ahogy már a dolgozat elején is kifejtettem, az ellenőrzés célja elsősorban az, hogy az érdekeket érvényre juttassa, a jogellenes cselekményeket minimalizálja, ezáltal az adózókat is a jogkövető magatartás irányába terelje.

A dolgozatban egy általános, helyzetfeltáró leírást igyekeztem alkalmazni, melynek célja elsősorban a megismerés volt.

A törvényi, jogszabályi keretek feltárása mellett céлом volt egy kitalált esettanulmányon keresztül az elméleti szabályokat a gyakorlati leírás keretében bemutatni. Így az esettanulmány célja is a gyakorlati tudás bemutatása volt.

Irodalomjegyzék

Szakkönyvek, folyóiratok:

- Bartos Cs. - Bertalan R. - Cserteg R. – Csikós I. – Herich Gy. – Kiss A. – Kóbor J-né – Kónya L. – Laczi F. – Supala I. [2008]: Adóellenőrzés. Pécs : Penta Unió, ISBN 9632161688
- Baté Zs. [2011]: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladata és szervezete, 2011. Budapest : Saldo, ISBN 978-963-638-393-0
- Gál J. - Susán J. - Siklósiné A. Gy. [2011]: Az egyéni vállalkozás és az egyéni cég új szabályai. Budapest : HVG-Orac Lap- és Kvk., ISBN 978-963-258-116-3
- Herich Gy. (szerk.) [2014]: Adótan. Pécs : Penta Unió, ISBN 978-615-5249-13-6
- Herich Gy. (szerk.) [2014]: Adó magyarázatok 2014. Pécs : Penta Unió, ISBN 978-615-5249-12-9
- Majoros P. [2004]: A kutatómódszertan alapjai : tanácsok, tippek, trükkök (nem csak szakdolgozat-íróknak). Budapest : Perfekt, ISBN 978-963-394-584-1
- Nemzeti Adó- és Vámhivatal [2014]: NAV Évkönyv 2013 : Tények, információk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és annak 2013. évi tevékenységéről. Budapest : Nemzeti Adó- és Vámhivatal
- Szabó T. [2012]: Kisadózók kézikönyve 2013. Kaposvár : Adónet.hu Zrt, ISBN 978-615-5320-00-2
- Sztanó I. [2006]: A számvitel alapjai. Budapest : Perfekt, ISBN 9633946751
- Várkövi K. [2012]: Jogi esetek- bírósági gyakorlat. = *Adóvilág*, 16. évf. 4. sz. (2012. ápr.), p. 48-51. ISSN 1417-2003

NAV Információs füzetek (http://nav.gov.hu/nav/inf_fuz):

- 3. sz. információs füzet: A személyi jövedelemadó törvény hatálya alá tartozó egyéni vállalkozók jövedelmének meghatározására és járulékfizetésére vonatkozó alapvető szabályok 2014. évben
- 5. sz. információs füzet: Az egyszerűsített vállalkozói adó 2014. évi legfontosabb szabályai
- 8. sz. információs füzet: A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos költségek elszámolásának alapvető szabályai a személyi jövedelemadó és a társasági adó rendszerében 2014.
- 11. sz. információs füzet: Az egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettség
- 18. sz. információs füzet: A számla, nyugta kibocsátásának alapvető szabályai
- 24. sz. információs füzet: Adónaptár a lényegesebb adófizetési, bevallási határidőkről
- 49. sz. információs füzet: A szociális hozzájárulási adófizetési kötelezettség
- 61. sz. információs füzet: A kisadózó vállalkozások tételes adójának (KATA) szabályai

• TORNYOS JÓZSEF
“VAK VEZET VILÁGTALANT”,
AVAGY A VAK MAJOM ELMÉLET TESZTELÉSE A BÉT-EN
"THE BLIND LEADING THE BLIND",
OR TESTING OF THE BLINDFOLDED MONKEY THEORY ON BSE

Abstract

My thesis is focused on testing of the blind monkey theory which appears in the stock market periodically. The primary reason is that several studies have already examined the subject, but the results of these are variable. My goal is to find out which market participant achieves a greater return on the Hungarian stock market, the mutual funds or a portfolio which includes randomly selected shares.

Exposition of the topic will begin with a description of the term which is really similar to the efficient market hypothesis, then I come out with previous studies, I analyze them briefly, reveal their main point and outcome.

It is essential to intend a subsection Markowitz's portfolio theory, highlighting the relationship between risk and return, and their calculation, as well as the importance of diversification.

I present important theoretical information of the simulation such as yield and risk calculations of stock and portfolio, different ratios which the performance of investment institution can be compared. I point out the difference between passive and active fund management and examine how they are performing in the long run.

In practical part of the paper I exposit the method that I used, like the basic data and tools, and the progress how the exchange rates were corrected (for example during stock split or reverse stock split) and determine indicators of the yield and the risk, and how long the time horizon was.

The time horizon will be divided for further periods according to in the period the bull or bear market was decisive. My primary goal is to determine which contestant will be able to achieve better yield / risk ratio on the rising and on the declining markets.

In the last chapter I summarize the obtained and analyzed data, I draw my conclusions, and I can prove that the "blindfolded monkey" in the stock market is not so blind.

„Egy jó portfólió több mint egy jó részvényekből és kötvényekből álló lista. A jó portfólió egy kiegyensúlyozott egység, amely a befektetőnek biztonságot nyújt és lehetőségeket kínál a számos előre nem látott események tekintetében.”

**Harry Markowitz,
Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments, 1959
(Fordítás)**

1. BEVEZETÉS

Dolgozatom középpontjában egy, a tőzsdén bizonyos időszakonként megjelenő elmélet, a „vak majom” teória tesztelése áll. Témaválasztásomat indokolja, hogy számos kutatás született már a témában, azonban ezeknek a végeredménye sok esetben eltérő. Céлом, hogy az említett kutatásokból kiindulva kiderítsem, hogy melyik „piaci szereplő” ér el jobb hozamot. Vizsgálatom középpontjában a befektetési alapok és a véletlenszerűen kiválasztott részvényekből álló portfólió hozamának összehasonlító elemzése áll.

Dolgozatomat a szakirodalom feldolgozásával kezdem, röviden ismertetem az elmélet létrejöttét és történetét, mint például a Wall Street Journal által rendezett megmérést, ahol a szakértők kerekedtek felül a vak majmokon.

Elengedhetetlen a Markowitz-féle portfólióelmélet ismertetése, beleértve a modell feltételeit, a hozam és a kockázat mérésének módszertanát, egy, illetve több részvény esetén. A diverzifikáció fontossága sem hanyagolható el, rámutatva, hogy egy részvény magas szórása a portfólióban lévő részvények számának növelésével csökkenthető független korrelációjú együtttható esetében, de ha a korrelációs együtttható magas, a diverzifikáció már nehézségekbe ütközik.

Bemutatom a primer kutatásom célját és az ehhez szükséges módszereket. Egyrészt feltételeznem kellett. Végül rátérek az interjú és a tesztelés végeredményére, egyrészt ismertetem a magyarországi befektetési szakértők véleményét az elmületről, tapasztalatokról, másrészt a gyakorlati szimulációt, ahol ki fog derülni, a befektetési alapok vagy a véletlenszerűen létrehozott portfóliók fognak jobban teljesíteni a hozamot és a kockázatot figyelembe véve.

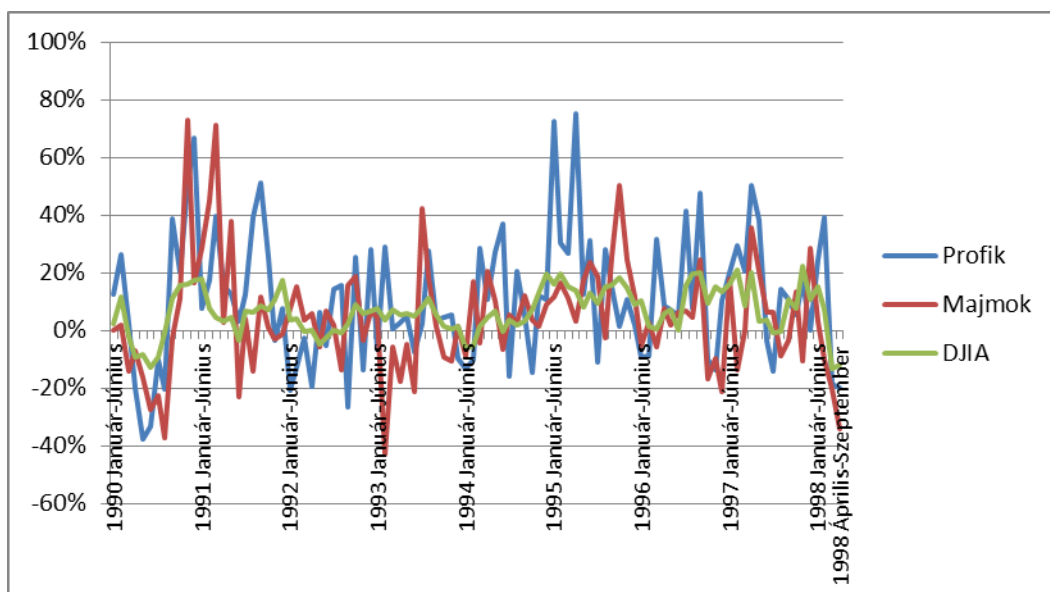
2. A TÉMA SZAKIRODALMI FELDOLGOZÁSA

2.1. A vak majom elmélet története

A sokak által gyakran ismételt idézet miszerint „[...] egy bekötött szemű majom, amely a Wall Street Journal újságra dobál darts nyilakat, képes ugyanolyan sikerrel kiválasztani részvényeket, mint a professzionális portfólió menedzserek” Burton Malkiel, amerikai közgazdász 1975-es első kiadású könyvéből származik. Azonban maga az idézet kifejezetten hiányos és így félreértelmezhető, hiszen a teljes mondat így néz ki: „Néhány akadémikus odáig megy, hogy azt állítja, egy bekötött szemű majom, amely a Wall Street Journal

újságra dobál darts nyilakat, képes ugyanolyan sikerrel kiválasztani részvényeket, mint a professzionális portfólió menedzserek” (Malkiel, 1975.).

Az 1970-es évek óta számos kutatás született, közülük a legismertebbnek a Wall Street Journal által készített tesztelés, amelynek kutatási időszaka 1990-98 közötti éveket öleli fel. A tesztelést végzők elsődleges célja az volt, hogy igazolják Malkiel könyvében leírtakat. Először egy 1 hónapos versenyt szerveztek 1988-ban, de akkora volt az érdeklődés, hogy el kellett halasztani. Ezek után 1990-ben újra szervezték a megmérettetést, amely 1998 októberéig tartott. Nyolc éves távlatban, hathónapos időperiódusokat figyelembe véve 100 időszakból 61-ben győztek a szakértők, és 39-ben a majmok. Ugyanakkor a Dow Jones Ipari Átlagot (Dow Jones Industrial Average – DJIA) tekintve ez az arány 51:49-re csökkent a profik javára. Az éves hozamok is kifejezetten eltérőek: a majmok éves 4,9%-os hozama messze alul marad a DJIA 6,8%-ával szemben, ugyanakkor a profik a majmok hozamának több mint kétszeresét, 10,8%-os értéket érték el (Unger; Investor Home, 2001.).

1. ábra: A Wall Street Journal versenye alatt elért hozamok

Forrás:

<http://online.wsj.com/public/resources/documents/scoreboard100798.html>

Letöltés ideje: 2014.11.09.

Habár sokáig a magas hozamokat a véletlenszerűen választott részvényekhez párosították, valójában a portfóliókba kis- és középvállalatok papírjai is belekerültek, amelyek kockázati felárral forogtak a piacon. A Research Affiliates társaság kiszámította az USA 1.000 részvényének hozamát 1964-től 2011-ig, amely pontosan 9,7%. A legnagyobb harminc cég a kapitalizációval való súlyozás miatt a portfólión belüli aránya 40%-t tett ki, de csak 8,6%-os hozamot értek el évente. A maradék 970 részvény adta a 60%-t, amely viszonyt 10,5%-os

hozamot produkált. Kiszámítható, hogy a kisebb részvények árfolyamai 1,9%-os kockázati prémiummal forogtak. A magasabb kockázatvállalás miatt magasabb hozammal honorálta a piac, azonban ezt nem vették figyelembe korábban. Így verte meg Malkiel majmai a profi befektetőket (Ferri, 2012.).

2.2. A portfólió és a portfólió elméletek ismertetése szekunder kutatás alapján

A portfólió szó szerint tárcát jelent, azonban pénzügyi körökben értékpapírtárcának is nevezik, amely egyrészt jelentheti azt, hogy a befektető milyen eszközökben tartja a pénzét, ugyanakkor a befektetések közötti diverzifikációt is jelölheti (Pénzügyi fogalomtár, nincs dátum).

Habár első ránézésre a vak majom teória szöges ellentétben áll a hatékony piacok elméletével, azonban rövid vizsgálódás után a hasonlóság egyértelmű: semmilyen gazdasági elemzés segítségével sem tudja legyőzni hozam és kockázat tekintetében a piacot, vagy egy részpiacot egy gazdasági szakértő vagy annak egy csoportja, mint például egy befektetési alap.

2.2.1. Markowitz-féle portfólióelmélet

A modern portfólióelmélet atyja Harry Markowitz, aki az 1952-ben megjelenő, Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments könyvében kifejti a hatékony értékpapír-portfólióelméleteit a hozam és a kockázat függvényében, amelyért 1990-ben Közgazdasági Nobel-emlékdíjat kap két társával együtt. Markowitz elméletének segítségével minden portfólió a hozam és a hozam szórásának, azaz kockázat alapján sorrendben rendezhető és így a portfóliók közötti választás is könnyebbé vált.

A modell feltételei:

- A befektetések hozamának eloszlása normális
- A befektetés kockázata megegyezik a hozamok szórásával
- A rövidre eladás, azaz a short korlátlan mennyiségben megengedett, azaz a portfólió kitétsége negatív is lehet
- A pénzügyi termékekből nincs mennyiségi korlátozás, azokból tetszőleges mennyiséget vásárolhatunk
- A befektetők racionálisan döntenek és mindenki ugyanazok az információk alapján döntenek (Péter, 2012.; Bugár - Petz).

2.2.2. Diverzifikáció

A diverzifikáció, azaz a kockázatmegosztás a modern portfólió elmélet következménye, ugyanis általában egy részvény kockázata nagyobb, mint kettőé, mivel annak az esélye, hogy a két részvény teljes egészében egyforma mértékben fog elmozdulni ugyanabba az irányba, kifejezetten kicsi. Minél több részvénybe fektetünk be, az együttmozgás kockázata egyre kisebb, és így a portfólióé is (Abszolút Hozam, Ismeretlen dátum).

A modern portfólió elmélet szerint a portfólió kockázata két részre osztható:

- **egyedi** kockázat, amely a speciális veszély, adott részvényből származik, de diverzifikálható, megfelelő portfólió összeállításával megszüntethető
- **piaci** kockázat: egész gazdaságra kiterjedő veszélyforrások összessége, amely nem diverzifikálható

Az 1. táblázat lényege, hogy a különböző darabszámú részvényekből álló portfóliókhöz hozzá van rendelve a szórás és a diverzifikáció. Mint látható, az 1 részvényből álló portfólió szórása 45%, míg a 15-é már csak 16,50%. Ugyanakkor a 30, és 60 részvényből álló portfóliók minimális mértékben csökkentették a szórást, az előbbi portfólióé 15,40%, míg az utóbbié 15,20%. Az egész piac szórása mindösszesen 14,50% (Whitby).

A diverzifikáció ez esetben egy olyan mutató, amelynek százalékos formája megmutatja, hogy a portfólió varianciájának, azaz szórásnégyzetének hány százaléka a piaci mozgásokból, és így a piaci kockázatból származik. Hasonló trendet lehet felismerni a diverzifikáció terén is: az 1 részvényből álló portfólió 0%-ka 76%-ra nő, ha 15-re növeljük a részvények számát. Ha tovább növeljük a duplájára, azaz 30-ra, akkor a szórás négyzetének már 86%-a a piaci mozgásokból ered. Azonban ha ismét duplájára növeljük, pontosan 60 darabra, akkor sem éri el a 87%-t. Az érték valószínűleg nagyobb, mint korábban, de csak a kéttizedes kerekítés szabálya miatt ugyanakkorának tűnik. (Whitby).

1. táblázat: A különböző darabszámú részvényekből álló portfóliók és az azokhoz tartozó szórás és diverzifikáció

	Részvények száma				
	1	15	30	60	Egész piac
Szórás (%)	45,00	16,50	15,40	15,20	14,50
Diverzifikáció	0,00	0,76	0,86	0,86	1,00

Forrás: <http://www.investopedia.com/articles/stocks/11/illusion-of-diversification.asp>

Letöltés ideje: 2014.10.22.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Dolgozatom elsődleges célja, hogy a vak majom elméletét teszteljem a magyar részvény piacon. További célom annak a vizsgálata, hogy emelkedő, csökkenő és stagnáló piacokon megfigyelhetőek-e a piaci szabályszerűségek a modellportfólió teljesítményének és a befektetési alapok teljesítményének vonatkozásában.

3.1. A primer kutatás folyamata és módszertana

A kutatási célom elérése érdekében a teszteléshez/modellezéshez szükséges volt meghatároznom azokat a feltételezéseket, amelyek a modellezés során számításaimat alapvetően befolyásolták, továbbá szükséges volt

meghatároznom azokat a módszereket, amelyeket a modellezés során alkalmazni kívántam.

Alapfeltételezés: mérni tudjuk mind a hozamot, mind a kockázatot.

Elemző munkámhoz meghatároztam a tesztelési folyamat lépéseit:

1. 23 részvényből véletlenszerűen kiválasztok 10 alkalommal 5 darabot, ezek alkotják majd a modellportfólióimat,
2. majd kiszámítom a kialakított portfóliók loghozamait és annak szórásait,
3. összehasonlító elemzés keretében összemérem a befektetési alapok által elért hozamokat és volatilitásokat a modellportfóliók hozamával és volatilitásával,
4. az eredményeket értékelem, azaz eldöntöm, hogy a modellportfóliók vagy a befektetési alapok teljesítenek-e jobban.

4. EREDMÉNYEK ÉS AZOK IGAZOLÁSA

4.1. Az interjú eredményei

Egyes országokban, mint például az USA-ban, kifejezett nagy hagyománya és ismeretése van a témában, így kíváncsi voltam arra, hogy egy kevésbé fejlett pénz- és tőkepiaccal rendelkező ország, mint Magyarország, a hazai befektetési üzletág mennyire van tisztában a teóriával, annak előnyeivel és hátrányaival, már ha rendelkezik ilyenekkel. Ennek hatására felkerestem több befektetési üzletágban dolgozó brókert, prémium és privát vagyonkezelőt, hogy feltegyem nekik kérdéseimet.

A mélyinterjú kutatásom során a következő kérdésekre kerestem a válaszokat:

- a befektetési tanácsadók ismerik-e a vak majom elméletet,
- a módszert gyakorlatban ajánlotta-e már az ügyfelének
- amennyiben ügyfelével alkalmazták a módszert, akkor milyen eredményt sikerült elérniük
- előfordult-e, hogy az ügyfelei véletlenszerűen kiválasztott értékpapírokba fektették be a pénzüket
- az ügyfelek véletlenszerű befektetései milyen eredményt/hasznot hoztak
- tisztában van-e a tanácsadó azzal, hogy a teória alkalmazásával magasabb hozam érhető el magasabb kockázatvállalás mellett?

Az első kérdésre minden szakértő úgy felelt, hogy ismeri a módszert. Egyesek tájékozottabbak a témában, ismerik annak minden részletét. A megkérdezettek elmondták, hogy tájékozottságuk annak köszönhető, hogy az egyes ügyfelek kérésére utána kellett nézniük a teóriának.

A másik kérdés már megosztóbb volt, a többség azt mondta, hogy az ügyfelek egy része tisztában van az elmélettel, elsősorban inkább azok, akik pénzügyi

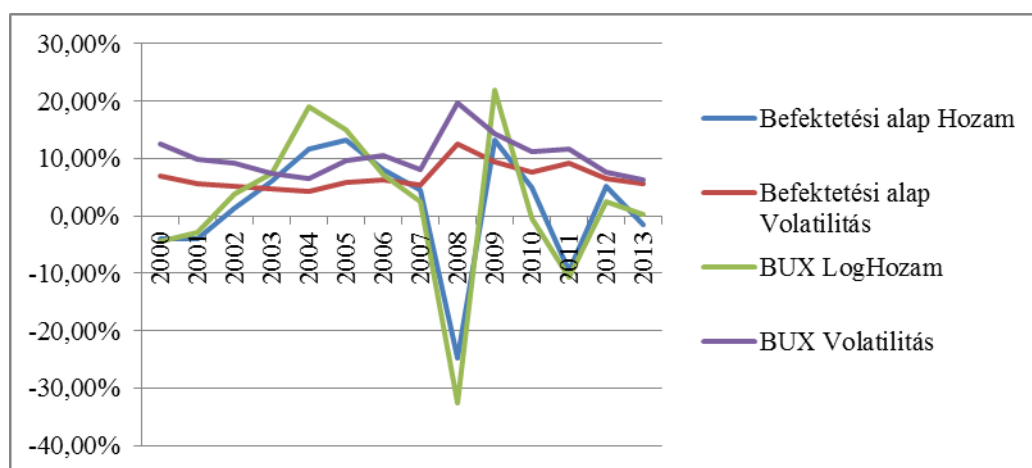
végzettséggel és érdeklődéssel rendelkeznek, illetve akik annyi pénzzel, energiával és idővel gazdálkodhatnak, hogy egy esetleg nagyobb veszteség sem érintené hátrányosan anyagilag őket. Ezzel szemben a másik oldal szerint az ügyfelek döntő többsége nincs tisztában a módszertanban rejlő előnyökkel, nem ismeri annak kockázatait. Ennek elsődleges oka, hogy tanácsért fordulnak hozzájuk, konkrét befektetésért várnak el tőlük, amelyben van „sztori” és amelyekkel ő is azonosulni tud, továbbá az önmegerősítés is fontos az ügyfélnek. Valamennyire tovább gondolva a teóriát, a pénzügyi közvetítők nagy részére nem lenne szükség, hiszen a hatékony piacok elmélete szerint nem tudna jobban teljesíteni egy szakértő, és pontosan ezért nem is tanácsolják az ügyfeleknek.

A harmadik kérdés válaszai szintén egyöntetűek: ritkán, de volt már ilyenre példa, és annak hozamai kifejezetten vegyesek: akik buknak vele, azok többet nem fogják kipróbálni, míg akik nyernek, azok egy része folytatja, másik része abbahagyja. A legtöbb esetben a tanácsadó megpróbálta lebeszélni választásáról az ügyfelet, mivel szerintük kevésbé megalapozott a teória.

Az utolsó kérdésre, a negyedikre szintén hasonló válaszokat kaptam: a tanácsadók tisztában voltak a nagyobb kockázat tényével, és fel is világították az ügyfelet, ennek hatására egy részük visszalép az ilyen fajta befektetésétől. Összességében rosszabb hozam-kockázat arány várható, mint egy fundamentális elemzés esetén.

4.2. A tesztelés eredményei

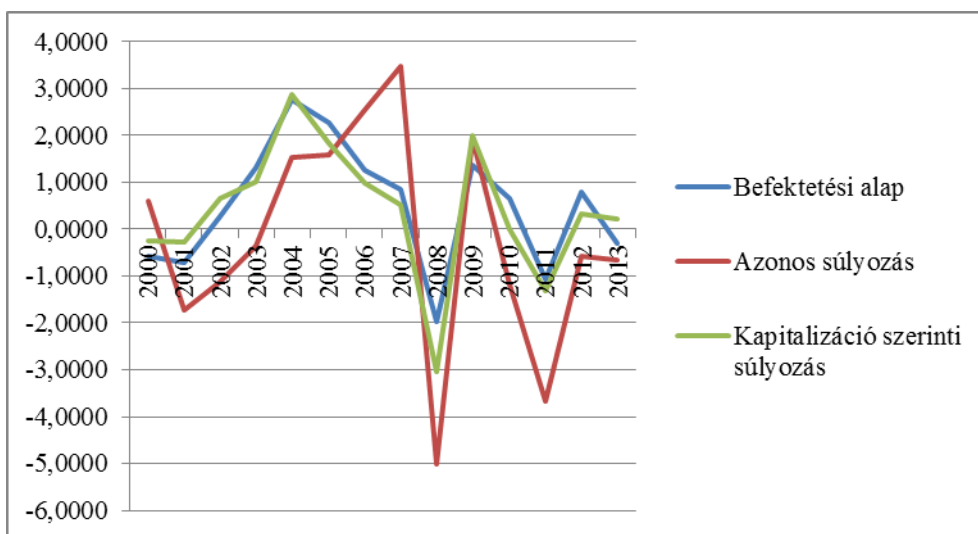
Az adott időszak alatt fennálló befektetési alapok közül mindösszesen csak 1, amely tisztán magyar részvényekbe fektette az ügyfelek megtakarításait, a többi 7 ezzel szemben Közép- és Kelet-Európába. Ugyanakkor egyetlen alap teljesítményéből nem érdemes következtetéseket levonni, így a tesztelések során a 8 alap loghozamait és volatilitását használtam fel.

2. ábra: A befektetési alapok és a BUX index évenkénti hozamai és volatilitása
 Forrás: saját szerkesztés

A 2-es ábrán látható a befektetési alapok és a BUX index évenkénti hozamai és volatilitása, amelyen látható, hogy mind a loghozamok, mind a volatilitások együtt mozognak. Habár a BUX index hozamai többnyire minden évben meghaladja a befektetési alapok hozamait, de a volatilitás is magasabb. Ezek alapján eldönteni, hogy az index vagy az alapok teljesítménye jobb-e, nem állapítható meg.

A 3-as ábrán jól látható, hogy az azonos súlyozású portfólió magasabb kockázatvállalása egyáltalán nem volt kifizetődő, az emelkedő piac néhány évében tudta csak megverni a befektetési alapokat, míg csökkenő piacok esetén jóval alulteljesítette az alapokat. Ezzel szemben a kapitalizációval súlyozott portfóliók kifejezetten hasonló eredményt értek el, mint a befektetési alapok. Ennek hatására azt veszem figyelembe, melyik piaci szereplő ért el átlagosan magasabb hozam/kockázat arányt az évek során. Ebben az esetben az azonos súlyozású portfóliók az évek során átlagosan $-0,1833$, a kapitalizáció szerint súlyozott portfóliók $0,3991$, míg a befektetési alapok $0,4948$ hozam/kockázat arányt értek el.

3. ábra: A befektetési alapok és a véletlenszerűen kiválasztott részvényekből álló portfólió loghozamának és volatilitásának, illetve szórásának egymáshoz viszonyított aránya

Forrás: saját szerkesztés

Vizsgálatom összefoglaló eredménye: A 14 év alatt 6 évben (42,86%) a befektetési alapok teljesítettek a legjobban az elért hozam és a vállalt kockázat alapján, 5 évben (35,71%) a kapitalizáció szerint súlyozott portfóliók, míg 3 évben (21,43%) az azonos súlyozású portfóliók teljesítménye volt kedvezőbb.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Burton Malkiel könyvének 1975-ös kiadása óta lassan 40 év telt el. Ennek ellenére a könyvében leírt vak majom elmélet a mai napig megtalálható a befektetési szakma köztudatában. Az elmúl közel 40 év alatt számos kutatás és publikáció próbálta bebizonyítani, vagy éppen megcáfolni az elméletet, azonban a már a legelső „verseny” - amelyet a Wall Street Journal rendezett – profi befektetési tanácsadók győzelmét hozta.

A mélyinterjú segítségével megpróbáltam felmérni a hazai befektetési üzletág szereplőinek véleményét és tapasztalatait az elmületről, amelyek szerencsénkre vagy éppen szerencsétlenségünkre negatív: nem tanácsolják ügyfeleinknek ezt a befektetési fajtát, sőt inkább megpróbálják lebeszélni róla ügyfeleiket. Ennek ellenére mindig akad, aki az elmélet módszerével köti le szabad pénzeszközeit, azonban a végeredmények már nem egyértelműek.

A fontosabb elméleti tudnivalók ismertetése után én magam is arra szántam el magam, hogy a magyar részvény piacot megvizsgálva teszteljem az elmélet életképességét, azaz képes-e egy véletlenszerűen kiválasztott részvényekből álló portfólió legyőzni a befektetési lapok teljesítményét. Hozamot tekintve lehet, hogy igen, de mint ahogy ismertettem, ennek elsődleges oka a kisebb papírok kockázati prémiuma és nem az, hogy szerencsésebben választanak részvényeket, mint az alapok.

Véleményem szerint összességében a befektetési alapok a győztesek, a hozam és a kockázat arányát összevetve megveri a vak majom portfóliókat, mind az azonos súlyozásúakat, mind a kapitalizáció szerinti súlyozásúakat. Kutatási eredményeim alátámasztják, hogy a professzionális szintű befektetési ismertek birtokában lévő befektetési alapok és alapkezelők napjainkban biztos hozamot tudnak a befektetők számára elérni.

Irodalomjegyzék

Könyvek

- Brealey, R. A., Myers, S. C., Sági, M. (2005). Modern vállalati pénzügyek. Budapest: Panem. ISBN 9635454228
- Illés, I. (2009): Vállalkozások pénzügyi alapjai. Budapest: Saldo, ISBN 978-963-638-326-8

Internetes hivatkozás

- Abszolút Hozam: Diverzifikáció (Diversification) [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.22. Hozzáférés (URL): <http://abszoluthozam.hu/tudastar/lexikon/diverzifikacio.php>
- Bugár, Gy. - Petz, G.: A portfólió kiválasztás úttörője [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.13. Hozzáférés (URL): <http://feszek.ktk.pte.hu/ujsag.php?tipus=cikk&cikk=1809&rovat=634&szam=63&evfolyam=9>
- Ferri, R. (2012): Any monkey can beat the market [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.09. Megjelent: 2012. december 20. Hozzáférés (URL): <http://www.forbes.com/sites/rickferri/2012/12/20/any-monkey-can-beat-the-market/>
- InvestorHome, (2001). The Wall Street Journal Dartboard Contest [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.09. Hozzáférés (URL): <http://www.investorhome.com/darts.htm>
- Malkiel, B. (1975). A Random Walk down Wall Street: Including a life-cycle guide to personal investing [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.10. Hozzáférés (URL): <http://site.iugaza.edu.ps/wdaya/files/2013/03/A-Random-Walk-Down-Wall-Street.pdf>
- Markowitz, H. (1952). Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investment [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.31. Hozzáférés (URL): https://www.math.ust.hk/~maykwok/courses/ma362/07F/markowitz_JF.pdf
- Péter, Zs. (2012). Optimális Portfóliók Kialakítása [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.13. Hozzáférés (URL): http://www.cs.elte.hu/blobs/diplomamunkak/bsc_matelem/2012/peter_zsofia.pdf
- Unger, J.. Can monkeys pick stocks better than experts? [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.09. Hozzáférés: <http://www.automaticfinances.com/monkey-stock-picking/>
- Whitby, J.. The Illusion Of Diversification: The Myth Of The 30 Stock Portfolio [online]. Letöltés időpontja: 2014.10.22. Hozzáférés (URL): <http://www.investopedia.com/articles/stocks/11/illusion-of-diversification.asp>

ÓDOR BETTINA, MAJOR EMIL
**HALADNI A KORRAL? MI SEGÍTÜNK! – A DIGITÁLIS OKTATÁS ÉS AZ E-
LEARNING TÚLÉLÉSI KÉZIKÖNYVE [NEMCSAK TANÁROKNAK]**
**KEEPING PACE WITH THE DIGITAL AGE? WE CAN HELP! – SURVIVAL
MANUAL OF DIGITAL EDUCATION AND E-LEARNING [NOT JUST FOR
TEACHERS]**

Abstract

This Survival Manual was compiled by two higher education students to you, Dear Reader or already admitted Fellow Students, and Teachers!

With this publication we aim to give points of orientation and to help the start – on a sometimes rugged road. Considering that the digitized syllabi, e-learning, and the institutional environment that surrounds them are not born among rigid rules and keep changing, our writing contains NOT general rules, but personal opinions, and insights as well. In addition you can experience practises that differ from the description.

Our title tells much about our research topic. Our paper focuses on education, especially its online version. Following the theory of Darwinism, humans stood on two feet, straightened their backs and started walking all the way to the computer... towards the computer so that he could sit down to it. That model holds true for education as well, the computer may represent the next step in the evolution of education. However this may sound too dramatic, our goal is not to promote the idea that online university courses can replace their traditional equivalents. We just like to point out that this innovative form should not be ignored, but be allowed to prevail in its own territory.

Although the present publication was created with the support of consultants, and the use of up to date information, even so this is not an official school document, it could contain potentially inaccurate and almost outdated information too, only from a historical perspective for educational purposes. Because our goal was not to create written eternal truths and bound rules, but rather the outlining and sharing of the current, rather changing space and form of education which can be shaped by individuals.

Our secondary research highlights the problems of the present traditional education, or its smaller traps which can hinder the work of the teachers, students, and also the laymen. Furthermore, we would like to recommend alternative solutions, which constitute the goals of every educational system: the most efficient transfer and enrichment of knowledge. This part of the research is based on the support of professional books and studies, and online source research.

Obviously our primary research confirms our suggestions. With help of questionnaires designed specifically for higher educational students and teachers, applying quantitative methodology we asked their opinion, how they see the present situation. What do they think about the future? Will they use the new opportunities? In our qualitative research we also conducted in-depth interviews with experts. At the end of the topic of particular cases we draw

conclusions and make suggestions about the future state of education and "educational aids".

If we have caught your attention, please, do not hesitate, please, to consult our Survival Manual.

TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Úgy gondoljuk, fontos olyan témával foglalkozni, amely mindnyájunkat érint, hallgatókat és oktatókat egyaránt. Ez a tény motiválhat gazdaságinformatika szakos hallgatókat, hogy interdiszciplináris alapon közelítsenek egyébként pedagógiai gyökerű problémához. Lássunk néhány példát a mindennapi életből: **2014-ben az emelt szintű magyar érettség**in a közösségi célú digitális írásbeliségről kellett esszét írniuk a diákoknak. Elgondolkodtatónak találtuk, hogy ma már a középiskolásoknak olyan részletességgel kell ismerniük az effajta eszközöket, hogy még írni is tudjanak erről egy bővebb terjedelmű fogalmazást. Témaválasztásunkat indokolja mindemellett, hogy **Főiskolánk szeptemberi tanévnnyitó**ja videokonferencia keretei között zajlott le. Jó érzés, hogy az üzleti világot, valamint a közösségi életet követve, már mi is részesei lehetünk valami újnak, valami forradalminak az oktatásban. Majd néhány nappal később felröppent a hír, hogy egyre többen próbálják beindítani vállalkozásukat Magyarországon az úgynevezett „**Tanulj könnyen...**” elnevezésű online portáloknak köszönhetően. Meglepőnek tűnik, hogy ennyi ember választja az úgynevezett *e-learning* megoldást hagyományos változatával ellentétben. Ugyanakkor nem meglepő, hogy ma már nem feltétlenül szükséges pénzt kiadni egy-egy nyelvi kurzusért, ugyanis interneten számos oldal kínál ingyenes idegen nyelvórákat.

CÉL

Témafelvetésünkkel és kutatásunkkal az a célunk, hogy tájékozási támpontokat adjunk az új technológiai vívmányokkal ismerkedőknek és segítsük nekik az – olykor rögzös úton való – elindulást. Mivel a digitális világ és a köré szerveződött intézményi forma nem merev szabályok között működik, és folyamatosan formálódik, – hiszen állandóan fejlődik a technika, – ezért írásunk tartalmazhat NEM általános erejű, hanem egyéni véleményeket, meglátásokat is, illetve tapasztalhatnak a leírásoktól eltérően megvalósult gyakorlatokat.

KUTATÁS

Szekunder kutatásunkban rávilágítunk a jelenlegi hagyományos oktatás felbukkanó problémáira, amelyekkel oktató, hallgató és szemlélődő laikus egyaránt találkozhat. Továbbá ajánlani szeretnénk olyan alternatívákat, amelyek segítségével hatékonyabban lehetne a tudást átadni és a meglévőt gazdagítani. A dolgozat e részének kutatási bázisa szakkönyvekre, szaktudományokra és internetes forráskutatásra támaszkodik.

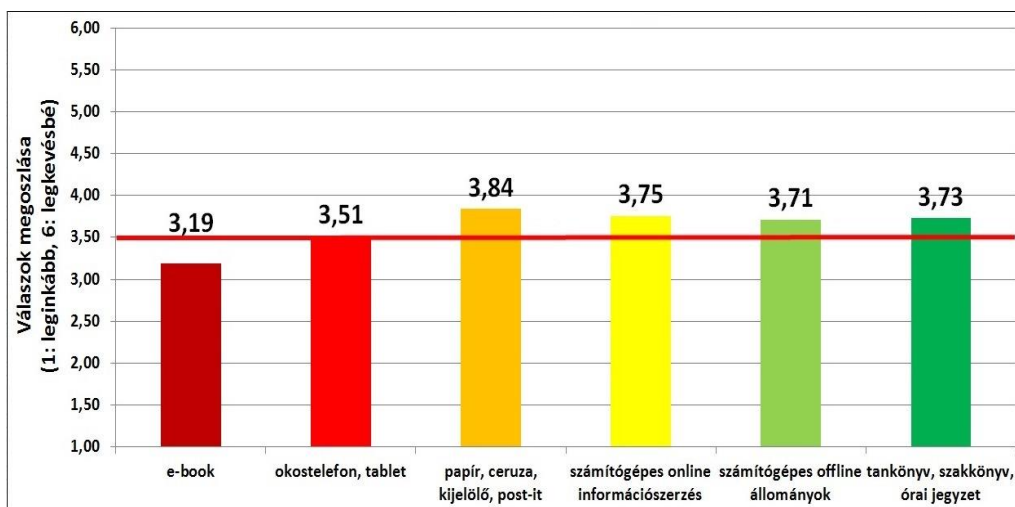
Primer kutatásunk során felsőoktatási hallgatóktól (500 fő) és oktatóktól (27 fő) külön-külön összeállított kérdőív segítségével kértük ki véleményüket: ők hogyan látják az oktatás jelenlegi helyzetét. Mit gondolnak a jövővel kapcsolatban? Fogynak teret engedni válaszadóink az új digitális lehetőségeknek? **Kvalitatív kutatásunk** során oktatási szakemberekkel készítettünk **mélyinterjút**.

Kutatásunkhoz az alábbi **hipotéziseket** fogalmaztuk meg:

- H1:** A leérettségizett középiskolai tanulók ismeretének pótlására, kiegészítésére sor kerülhet a felsőoktatásban.
- H2:** Az új tanítási módszerek elterjedésének folyamata mérsékelt.
- H3:** A tanároknak van lehetőségük módszertani fejlődésre az informatikai eszközök használata terén.
- H4:** Az online oktatás leváltja hagyományos társát.

EGYÉNIESÍTETT TÖMEGTERMELÉS

Az 1. ábrán látható átlagpontos Likert-skála mutatja, hogy a minta hallgatói legmagasabb arányban a hagyományos módszereket: papírt, ceruzát, kijelölőket és post-iteket használják tanuláshoz. Természetesen elengedhetetlen az online tartalmak felkeresése is. Furcsa módon, az okos telefonokat, tableteket nem veszik elő egyszerre, valószínűleg azért, mivel a gyakorlatiasabb tantárgyak esetében a feladatmegoldás gyorsaságát és precízségét kell inkább erősíteni, ami ezekkel az eszközökkel kicsit nehézkesnek bizonyul.

Hallgatói válasz: Rangsorolj! Melyiket használsz leginkább illetve legkevésbé, ha tanulásról van szó?

PISA EREDMÉNYEK VALÓSÁGA

A hazai eredmények kiábrándítóak, amit a felsőoktatási államtitkárság így kommentál: „A folyamat végén aztán olyan hallgatók jelentek meg a főiskolák és egyetemek első évfolyamán, akiknél elemi szövegértési, számolási vagy éppen nyelvtudási készségek hiányoztak” – vélekedik Palkovics László, felsőoktatási államtitkár az Indexnek adott interjújában. A 2003-tól vizsgált magyar tendenciák közül csupán szövegértésből értünk el némi javulást, de ha az elmúlt 5 évet, tehát a 2009-2012 időszakot vizsgáljuk, mindhárom mérési területen romlást mutattak fel a magyar tanulók. Mélyinterjúkból az is kiderült, hogy mindezen hiányosságok relatívak is. Abban egyetértünk, hogy romlott a hallgatók

tudása, de „relatív az a szakmai hiányosság, amit sokszor emlegetnek.” Olyan alaptantárggyal van a legtöbb gond, mint a matematika, aminek a követelményrendszerét aktualizálni kellene. „Ne várjunk el olyan dolgokat túlzottan, amire nincs szükség, de mégis behajtjuk, és akkor erre apellálva azt mondjuk, hogy hiányossággal jön a hallgató.” – vélekedik a témáról egy oktató. De kaptunk olyan választ is, hogy az adott szaktárgy „nem tartozik az érdeklődési körükbe”, mivel az adott „felsőoktatási területen nem tartják érdekesítőnek a témát.”

FELVÉTELI, MAJD NEHÉZSÉGEK AZ ELSŐ ÉVFOLYAMON

Gimnáziumokban, egy-némely szakközépiskolában is jogos elvárás, hogy a tanulójuk a négy-ötéves közoktatási képzés után egyenest a felsőoktatásba „hajtson”. A 13-14 éves, általános iskolás jó tanulót tanárai és szülei nógatására gimnáziumba „küldik”, hisz egy ilyen remek képességekkel megáldott gyermek eleve nem szakiskolában folytatja a tanulmányait. Az viszont már nem teljesen világos, hogy utána miért megy szinte kötelező jelleggel egyetemre/főiskolára. A felnőttek terelik útját, hisz ő még nem tudja belátni mi is szeretne lenni a jövőben. Mindemellert azonban léteznek pályaorientációk, amelyek feladata az irányadás lenne. De vajon megfelelően működnek-e, és teljesítik-e a számukra kitűzött küldetést? Egy valami szinte biztos: itt „könnyen aknára lehet futni”. Elég körülnézni a saját egyetemi éveink alatt. Nem mindenki akart ott lenni. Nem mindenki jut(ott) el a keménykötéses lapig.

Bár még itt is megkérdőjelezhető a szülői felelősség vállalása. Jogilag valóban betöltötte a hallgató a felnőtt jogi státuszhoz szükséges 18. életévét, ellenben ez nem jelenti azt, hogy ugyanúgy értékelné a helyzeteket, mint egy harmincéves. Akármilyen képzésen van, jelenleg egy kibukó hallgató fizet. Önköltséges szakokon egyértelműen, de már államilag finanszírozott szakok nem-teljesítése esetén is megkövetelik a képzési költségek bizonyos visszafizetését. Először is a törvény kimondja, hogy az állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzést a hallgató köteles „meghatározott tanulmányi idő alatt, de legfeljebb a [...] képzési idő másfélszeresén belül megszerezni az oklevelet”. Ellenben ha ez időn belül nem sikerül megszereznie az oklevelet, akkor köteles „átalányként megfizetni [...] a Magyar Állam által folyósított [...] állami ösztöndíj 50%-ának megfelelő összeget a Magyar Államnak [...]” (2011. évi CCIV. tv.)

ILYEN EZ A BOLOGNAI-RENDSZER – „TURISTA PARADICSOM” A HALLGATÓSÁGNAK

A másik eset, hogy a túl jól működött a „rendszer” marketing-gépezete és kvázi elcsábítja a hiszékeny tanulót. Szükség van rá, hiszen az intézmények között is verseny folyik a jelentkezőkért. Ezért van az, hogy egyrészt a kevés jelentkező miatt, másrészt a szakterület túl kereslete miatt a ponthatár számításnál nevetséges értékek jönnek ki. A 200 minimumot sokak felhördülésére felemelték 240-re, majd 260-ra. „Ha a kettes érettségéhez 20 éve legalább 60%-os tárgyi tudás kellett, most meg elég a 20-25%, akkor az, feltétlenül minőségrontó hatású (amiről persze nem a diákok tehetnek)” – vélekedik egy oktató a kérdőívünkben. Éppen ezért akarnak szigorítani a felvételi eljárásan.

Palkovics László, szintén az Indexnek adott interjújában elmondta: 2020-ig emelt szintű érettségi kell az egyetemi felvételihez.

Hatályos év szeptemberétől	Minimum ponthatár	Felvételi tantárgyak érettségien elért százalékának kétszerezése	Érettségi átlag (minimum teljesítmény)
2010	200	50%+50%	2,4
2012	240	60%+60%	2,8
2014	260	65%+65%	2,8

Ponthatárok és a (kizárólag középszintű) érettségi teljesítmény alakulása

A Bolognai-rendszerből (továbbiakban B-rendszer) viszont kikerülni már nem olyan könnyű. Miért is? Maga a rendszer így lett kiépítve. Álljon itt egy elrettentő, de nem ritka példa: *„Mebuktál filozófiából? Se baj. Ott van még két IV (ismétlő vizsga). Tehát az utolsó IV-n buktál meg? Se baj, ott a VK (vizsga kurzus). Szóval a VK-n buktál meg? Oda se neki, speciális kurzust neked találtak ki. Hogy mi? Már spec. kurzuson voltál, nem normálon? Nem baj, még maradt egy VK-d, ha előzőleg nem voltál. Nem? Szerencséd. Akkor az első féléves tárgyat abszolválhatod a negyedik félévben. De ha nem sikerülne, még mindig vannak egyéb lehetőségeid, fordulhatsz a dékánodhoz.”*

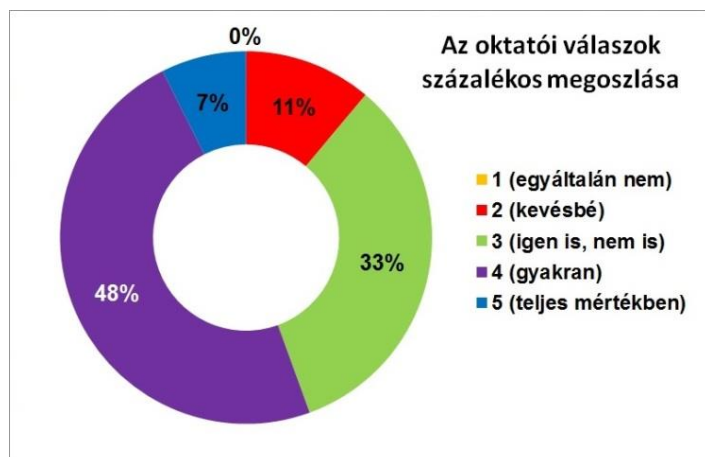
„Ugyanazt a dolgot csinálni újra és újra, más eredményt várva.” – Albert Einstein szerint ez az elmebaj definíciója. Vizsga – bukás – vizsga – bukás – vizsga, stb. míg egyszer megtörik a kör és át nem megy a hallgató. Milyen radikális párhuzamot vonhatnánk? A szakadék átugrása előtt sem futunk neki azt gondolva, „se baj, majd legközelebb”. Radikális, mert nyilván nem akkora tragédia „elhasalni” egy számonkérésen (a B-rendszerben), mint beleesni a szakadékba. Ám az előtte bennünk lejátszódó gondolatok, már közel állnak egymáshoz.

KIMARADÁS KONTRA LEMARADÁS – TANÍTÁS ÉS TELJESÍTMÉNY KAPCSOLATA

A meggyőződés a tudásunkról pár hónap alatt megsemmisülhet, ha rá nem jön a hallgató, hogy aktivizálnia kell magát, és nem elég számonkérés előtt kétszer átfutni a tananyagot. Nem lehet viszont mindenért a hallgatót hibáztatni, ugyanis egy kutatás szerint a hagyományos egyetemi órák nem annyira hatékonyak, mint aktív társaik. Ez csupán egy érv. Ellene szólhat, hogy eleddig működött. **Miért hagyná el az oktató a kitaposott utat?** Erre érvként hoznánk, hogy változik a világ, így a generációk is. A Z generációval már nem lehet úgy boldogulni, mint egy 1945 után született *baby boomer*-rel.

Azt már tudjuk, hogy az új generációk tagjai nem tudnak egy dologra annyi ideig összpontosítani, mint szüleik. De így nem csak egy, hanem akár több dologra is tudnak egyszerre figyelni. Előbbi persze hátránya az oktatásnak, hisz nehezen tudja a hallgatóság végigülni a másfél órás előadást, ám az oktató, – ha rugalmas, – alkalmazkodhat is a változó trendekhez. Habár több oktató

próbálkozik aktív tanítási módszerekkel a reális tárgyaknál: úgy, mint csoportmunkával, szavazással, érvelésekkel. Az eredmény önmagáért beszél: az átlagos vizsgaeredmények 6 százalékponttal javultak, a hallgatók hagyományos órákon másfélszer nagyobb valószínűséggel buktak meg vizsgákon, mint az aktív órákon résztvevő társaik.

Oktatói válasz: Milyen mértékben használ az óráján aktív tanítási módszereket?

Erre vonatkozó kérdést tettünk fel kérdőívünkben is, amelyből kiderült, hogy az oktatók zöme próbál minél több ilyen módszert alkalmazni oktatott óráin. Interjúalanyunk szóban is elmondta ő mit használ óráin: „*mindmap* [gondolat térkép – a szerk.], *esettanulmány*, *szituációs játék*”.

Beláthatjuk, hogy az oktatás legsarkalatosabb pontjairól nyilván a politikusok döntenek, ellenben bizonyos területeket érintően már hallgatónak és oktatónak egyaránt aktívan és kooperálva kellene részt vennie.

Hol keresendő a probléma?

- ☞ A közoktatásban, amely a felsőoktatáshoz képest gyermek követelményeket gördít a tanulók elé? A kérdés jogos, hiszen az érettségit tovább és nem-tovább tanulókra egységesen szabták.
- ☞ A felsőoktatásban, ahol az intézmények közötti verseny miatt is ösztönzik a végzősöket a továbbtanulásra és a B-rendszer, amely kényszeresen benntartja hallgatóit önmagában?
- ☞ Vagy a tanulóknak, akik tévesen abban a reményben ringatják magukat, hogy a felvételi a legnehezebb, ami rájuk vár főiskola-egyetemi éveik alatt?

A válasz nem annyira komplikált, mint ahogy azt hisszük. Fel kell tennünk, hogy **kitől kérdezzük?** Nem mindegy. Ugyanis középiskolás tanár, főiskolai oktató, tanuló, hallgató, továbbá szülő és politikus mind-mind mást fognak megjelölni a probléma gyökere gyanánt. Ki merjük jelteni, hogy a fentiek mindegyike közrejátszhat a hallgatóvá válás útjának rögzítéséhez.

„Olyan hallgatók akarnak kikerülni a felsőoktatásból, akik kevés energia befektetéssel diplomát akarnak szerezni. A tanulás hátrányára válik, tanulás rovására megy a sok online játék, blog, stb. böngészése, helyette a feladatkönyvekben kellene elmélyülni. Az interaktív, modern megoldások csak szemléletesebbé, érdekesebbé teszik az órákat, így én is alkalmazom, de a tapasztalat az, hogy a hallgatók itt megrekednek, megtanulni a tananyagot NEM akarják. Úgyhogy reform ide, reform oda, tanulni kellene csak.”

A DIGITÁLIS KOR HAJNALÁN TÚL

Görcsösen ragaszkodni hagyományainkhoz, vagy elengedni azt és kipróbálni valami újat. Erről szól az elektronikus tananyagok kora, amikor is az eddig szokásos tanítási módszereket felváltja az – általában – számítógépen szerkesztett, ábrákkal, diagramokkal, képekkel, videókkal színesített megfelelőjük.

Első éves hallgató lelkiismeretesen jegyzetel az első főiskolai óráin. Próbálja tudatosítani magában, hogy tényleg itt van, bejutott, elhagyta a közoktatást, ez itt már a „nagy pálya”. Első órákon az oktatók letudják a kötelezőket: a gólyáktól egy rövid bemutatkozást kérnek, hogy megismerjék őket és egymást egyaránt. Majd a tantárgyi útmutatót prezentálják. Szó esik a tananyagról, a számonkérésekről, a beadandó dolgozatokról és végül a kötelező és ajánlott irodalomról. A fontosabb dolgokat a hallgatók szorgosan lejegyzetelik, hiszen még nem tudják, mire lesz szükségük a jövő folyamán. A kötelező irodalom is belekerül a füzetek első oldalára, vagy a borító hátoldalára nagy betűkkel – ez fontos.

A hallgatót első útja a könyvtárba vezeti, ahol a beiratkozás után próbál eltájékozódni a könyvespolcok rengetegében, megpróbálva kiismerni a kartotékrendszert – több-kevesebb sikerrel, ugyanis legtöbbször még életükben nem kerestek könyvet egy könyvtárban. Begyűjtve a – kis túlzással – zsáknyi jegyzetet, büszkén bele zsúfolja a táskájába, majd hazaviszi. Ez megtörténik egyszer valamennyi főiskolás hallgatóval, jószerivel egyszer. A következő félévben, már a kötelező irodalmak csupán töredékét kölcsönzi ki a hallgató – csak amelyekre feltétlen szükség van: főiskolai jegyzetek, példatárak, stb. Az ezt követő szemeszterben, már ennél is kevesebbet visz haza a könyvtárból, mivel úgy ítéli meg, hogy az oktató –, aki korábban már tanította – nem használja a kötelező irodalmat számonkéréskor.

Félreértés ne essék, utóbbi nem szó szerint értettük. Maga az oktató, mikor összeállítja a hallgatók számára is elérhető digitális anyagot. Ez a kötelező- és ajánlott irodalmak kivonata, amelyből a kurzust is megtartja az oktató, majd ebből kéri számon hallgatóit. Nem várja el tőlük, hogy a több száz oldalas könyveket átböngésszék, hogy azt követően annak csupán töredékéről kelljen beszámolniuk a vizsgázóknak.

Hogyan történhetett az, hogy digitalizálódott az oktatás? És miért csak a felsőoktatásban tapasztalhatjuk meg ezt a változást? Vajon tényleg kikölcsönözte volna hallgatónk az összes könyveket, ha középiskolában is ilyen készségesek lettek volna a tanárai? Nem hinnénk.

Természetesen ez is a XXI. század beköszöntével vált elérhetővé, mikor az írás- és diavetítőket leváltották a projektorok. Egy e-mail fiók regisztrálásához, használatához nem szükséges az informatikai háttértudás, sem egy e-diasor

elkészítéséhez. Így esett meg, hogy már nem várják el a hallgatóktól, hogy drága, több ezer forintos, keménykötéses jegyzeteket szerezzenek be, mikor azt – ideális esetben – csak egy félévben használja. Továbbá a könyvtárak sem rendelkeznek annyi számú tankönyvvel, amennyit a több száz fős hallgatóság ki tudna egy időben kölcsönözni. Mindezek egyidejű közrejátszása tette lehetővé az elektronikus „tananyagok” mindennapi használatát.

E tananyagok, diáorok összeállítása után jutalom is lehet a hallgatóságnak, hogy a gyakorlati órákkal nem rendelkező kurzusokra is becsábítsa oktató a résztvevőket. *„Amennyiben nem [látogatják az órát] akkor sajnos ez egy kényszerítő eszköz lehet, ha nem küldi el az ember és azért járnak be, hogy meglegyen”* – vélekedik interjúalanyunk, hozzátéve, hogy nem tartja pozitívnak, mikor ilyen szankciókat kell életbe léptetnie. Léteznek online platformok, ahol az oktatók mindezeket elérhetővé tehetik hallgatóik számára.

TANÁROK HELYE AZ OKTATÁS EVOLÚCIÓJÁBAN

(Interjú egy pályáját elhagyott általános iskolai tanárral – részlet)

Magyarországon az 1980-as évek közepén az Iskola-számítógép program keretében az általános- és középiskolákat korabeli számítógépekkel szerelték fel. Így lett nagy sikere hazánkban a Commodore számítógépeknek: annak Plus/4-es és 16-os típusából tízezer darabot osztottak szét az oktatási intézmények között.

Felszerelték az iskolákat ilyen eszközökkel, viszont arra nem gondoltak – főleg a vidéki iskolákban – hogy hozzá értő szaktanárt is alkalmazzanak. A régi tanárok így elvégezhetek egy-egy tanfolyamot, ahol az alapokat megtanították nekik, több-kevesebb sikerrel. Főiskolákon, egyetemeken ekkor már aktívan használtak számítógépeket, így az akkor végzett tanároknak több informatikai (számítógép-felhasználói) tudásuk volt, tanfolyamos kollégáikkal szemben. A friss-diplomás oktatóknak (közülük is a vállalkozóbb szelleműeknek) tanítottak a főiskolán olyan alkalmazási lehetőségeket, amelyekkel **megkönnyíthetik saját munkájukat, kihasználhatják az állam által megvett számítógépeket, és nem utolsó sorban színesebbé, érdekesebbé tehetik az órát tanulóik számára.**

Kollégák, akik nem sokkal azelőtt végeztek mégsem használtak ilyen eszközöket. **Alkalmasint egy később eltűnő hóbortnak hitték, netán nem láttak bent annyi lehetőséget, mint mások.** Tény és való, hogy többletmunkával járt volna a gépek használatának elsajátítása, viszont ez napjainkban is igaz, csak itt kötelező jelleggel történik, évről-évre, új verziójú szoftverek, projektorok, stb. esetén.

Ha egy olyan lehetőséget próbál egyetlen ember kiaknázni, amit mások lenéznek, a tervei dugába dőlnek. Rendszerváltás után jártunk, amikor a zárt ajtók mögötti „megrendszabályozást” kezdte lerázni magáról az oktatási rendszer. A tanárnak egyre gyakrabban nem volt igaza, a diáknak egyre több jogai lettek. A „poroszos” tanításmódszertan napjait megszámlálták. A kreatív oktatás, a gyermekközpontúság, az életszerű példák, a modern technológia kihasználása viszont még váratott magára.

Az új tanítási módszerek bevezetése jelenünkben vált fontossá. Egyre több kutatás foglalkozik a témával, egyre több oktató próbálja bevezetni ezt óráira, hogy érdekessé, könnyebben tanulhatóvá, ember-központibbá tegye azt.

Kiderült, hogy erre volt példa a múltban is, és ahogy akkor, úgy most is a munkatársi tényező szabhat gátat az új módszerek térnyerésének.

ONLINE KURZUSOK

Az Index kérdésére, hogy hazánkban lesznek-e online kurzusok 2012-ben az oktatási államtitkárság a következő nyilatkozatot adta: „A felsőoktatási képzésben nincsenek akkreditált online kurzusok, és nem is lesznek.”

Láthatjuk, hogy az online forradalom elodázódik. Mi történik, ha ezt egy nyugati iskolában már alkalmazzák, hazánkban azonban erre nincs lehetőség?

Azért, hogy ellentmondhassunk: egy ilyen kijelentés csak annyira veszélyes, mint 30 évvel korábban kijelenteni arra a kérdésre, hogy vannak-e kiépített számítógépes tantermek, azt reflektálnák: „nincs és nem is lesz”. Elég súlyos vád, azt nem tagadjuk. Akkor drága volt, nagy méreteket foglalt és nem is kimondottan a közoktatásra szánták, hanem a felnőtteknek. Ma olyan általánossá vált egy informatika terem, mint egy kémiaszertár.

MASSIVE ONLINE OPEN COURSE

A popzene és a kétfarmer hazájában született. Nem célja, hogy leváltsa a hagyományos felsőoktatást. Ellenben az Egyesült Államokban a hagyományos felsőoktatási képzés, úgymond nem olcsó. A tudás azonban tagadhatatlanul magas ezeken az egyetemeken. **Miért ne adhatnák át tudásukat ezek az oktatók olyan embereknek a világban, akik tényleg nem a jobb fizetésért, hanem új ismeretek megszerzéséért hajlandóak vállalni egy ilyen kurzust?** Utóbbi kijelentés egy kicsit komolytalanul hangzik, ám a MOOC-ot nekik találták ki.

„...2011 őszén a Stanford egyik professzora [...] a mesterséges intelligenciáról szóló óráját úgy hirdette meg, hogy az az interneten bárki által követhető lesz” – így kezdődött a MOOC jelenség.

A hallgató – nevezzük őket így – felvesz az interneten egy ilyen kurzust, amit akár egy híres külföldi egyetem is kínálhat, ha szükséges befizet (átutal) egy jelképes tandíjat és máris tagja a kurzusnak. Több oldal is rendelkezésre áll, ahol vállalkozó szelleműek vághatnak bele egy-egy online kurzusba. A fentebb említett stanford-i professzor, Sebastian Thrun által alapított Udacity, szintén a Szilícium-völgyből érkező Coursera, a Massachusetts Institute of Technology (MIT) és a Harvard Egyetem által indított edX, továbbá a Lynda és a Udemy oldalakon bárki felveheti az érdeklődési körének megfelelő online kurzust. Milyen témakörökben? Egyszerűbb megkérdezni, hogy miben nem: oktatás, kémia, számítástechnika, jog, matematika, fizika, üzlet és menedzsment, sorolhatnánk.

Nyugaton már működik, de mikor jön el a mi időnk? Mikor lesz majd általános, hogy a kontakt órákat felváltja az online megfelelője? Már ha helyettesítheti egyáltalán azt. Kérdések sora jelenik meg bennünk, és válaszokat keresve további kutatásokat végeztünk.

Külföldön, főleg Nyugaton mindez nemcsak jól hangzik, hanem be is vált. **Mi a helyzet a magyar hallgatókkal?** Egyrészt nagyon keveseknek adatik csak meg,

hogy egy ilyen kurzust felvegyenek, mivel az angol nyelvtudásunk a környező országokéhoz képest hiányos.

Így máris beszűkülnek lehetőségeink a társadalom egy szűk keresztmetszetére. Egyáltalán nem kötelező egy MOOC-hoz, hogy valaki legalább BA/BSc diplomával rendelkezzen. Legalábbis így látják a magyar oktatáspolitikusok, akik szerint ez inkább a felnőttképzés részét képezhetné.

HAGYOMÁNYOS VS. ONLINE SZOCIOLÓGIAI OLDALRÓL

Az e fajta kurzusok megannyi előnyein túl azért akadnak árnyoldalai is. Mindezek az emberi természetből kifolyólag adódnak. Már egy előadáson problémát okoz az oktatónak, hogy lekösse a hallgatóság figyelmét arra a 90 percre, amíg el nem jön a megérdemelt tíz perces szünet. Ezek az új, ún. Z generáció hibái. Nem tudnak annyi ideig összpontosítani egy dologra, mint szüleik generációja. Ez nem hallgató specifikus, hanem általános leírása a generációnak. *„Generációs sajátosságok mindig is voltak. [...] Száz évvel ezelőtti pedagógiai könyvekben ugyanúgy problémaként említik, hogy a diákokat motiválni kell és ez nem mindig sikerül.”* – vélekedik a Z generáció sajátosságairól nyilatkozó egyik interjúalanyunk. Ahogy haladunk a jövő felé, úgy lesznek egyre problémásabbak a hallgatók. Pad alatti mobilozás, Facebook, stb. az órákon mindennaposaknak számítanak. Azonban míg itt – értsd, egy hagyományos, személyes órán – a tanár résen lehet, felszólíthatja az ásitózó, elkalandozó hallgatót, addig egy online kurzus esetén már szűkebb figyelemfelkeltő eszköztárral rendelkezik az oktató. A „kalandozás” esélye pedig nagyobb, hiszen itt már nem is kell előkotorni a zsebből „okosabbik énünket”, mivel ott van előttünk egy kattintásnyira a kalandozások pusztája. Mi gátolná meg a hallgatót, hogy ne inkább a barátaival beszélgesse. Erre máris hozhatnánk az ellenérvet, hogy mivel nem kötelező kurzus, az önkéntes jelentkezőknek érdeke, hogy elvégezzék azt, így motiváltak lehetnek. Személyisége maga válogatja, hogy valóban az órára semmint a közösségi oldalakra figyel, a lehetőség azonban hatványozottan jelen van egy hagyományos órával szemben.

„Azt érzékelem, hogy a Facebook használat óra közben is ingerli a diákokat, állandóan a telefont szeretnék megnézni és óriási információáramban élnék” – vélekedik interjúalanyunk.

Ez még csak a kisebbik rossz lehet. Mindez közre játszik egy nagyobbik problémának, ami már a politikusok szkepticizmusát válthatja ki, miszerint nem hozzák az online kurzusok a tőlük megkövetelt eredményeket. Egyrészt a hallgatók teljesítménye miatt, amit közvetve okozhat a fentebb vázolt probléma. Ez okból kifolyólag a hagyományos egyetemekkel szemben nagyobbak a bukási arányok, hiszen közel sincs úgy ösztönözve egy online hallgató, mint hagyományos társa. Vizsgáljuk meg közelebbről a különbséget. Kezdjük egy hagyományos hallgatóval, aki földrajzilag jelen van az adott kurzuson, személyesen képviselteti magát. Egyrészt már ez is adhat egy löketet, hiszen itt térben van jelen az oktató és csoporttársak egyaránt, így itt a csoportdinamika szerepe jelentősebb. A tanár hatékonyan tudja felkelteni a figyelmet – ha képes rá –, nincsenek megkötve a kezei. Látja a hallgató nonverbális

kommunikációját, gesztusait, hogy érdekli őket ez a téma, vagy sem. Nem csak az oktató, hanem egy padtárs, ill. csoporttárs is befolyásolja a tanulási szokásainkat, jó és rossz irányba egyaránt. Ha szerencsés az adott hallgató, akkor kvázi harmóniában vannak megszokott padtársával: segíthetnek egymásnak, ha lemarad a másik, megbeszélhetik a hallottakat, hiszen egy idő után már fél szavakból is megértik egymást. Véleményünk szerint ez a legnagyobb előnye a hagyományos óráknak. Ezen túl csoportmunkák és hasonló lehetőségek is rendelkezésre állnak, amik szemben egy online kurzusnál már nem, esetleg nehezen, vagy nem olyan jó eredménnyel érhetőek el.

Nézzük meg mivel áll szemben, vagy épp nem áll szemben egy online hallgató! Látja a tanár, ám ez a legtöbb esetben nem kölcsönös. Az oktató nem tudja, hogy egyáltalán ott van-e a hallgatósága.

„Nekem fontos az, hogy én kiket győzők meg, és ez csak akkor történik meg, ha látom, kik ülnek ott” – intézte felénk szavait interjúalanyunk, ellenben kaptunk olyan választ is, hogy nem feltétlenül fontos számára, hogy lássa a hallgatóságot, viszont *„a visszajelzés mindenképpen pozitív”*. A hallgatók szeparálva, elszigetelve vannak egymástól fizikailag, köztük a közösségi hálókhoz hasonló interakció jöhet létre. Nincsenek nap, mint nap összezárva egymással, így a „fél szavas megértés” már alacsony valószínűséggel alakulhat ki két hallgató között. Padtársak természetesen nincsenek.

ÜZLET ÉS TUDOMÁNY

Ezt tetézi, hogy legtöbbször a magánszektor finanszíroz egy-egy online kurzust, ahol a for-profit szférából kifolyólag fontosabb az elért jövedelem, semmint a hallgatók teljesítménye, elért eredményei. Hazánkban, ha meg is valósulna valamilyen formában egy MOOC beindítása, azt aligha a magánszektor finanszírozná. Az állam által indított képzéseken az oktatást és számonkérést ellehetetlenítené a teljesítmény monitorozása. Így van ez az Egyesült Államokban is, ahol a tagállamok által támogatott képzéseket is sorozatos felülbírálatok érik. Képesítés nélküli tanárok, unalmas, egysíkú órák, rossz teszteredmények – a leggyakrabban kifogásolt pontok, amelyek felmerülhetnek egy ilyen kurzus futása közben. Arról nem is beszélve, hogy kutatások szerint a hallgatók mindössze 10%-a végzi el a felvett kurzust. Beláthatjuk, hogy ilyen bizonyítvánnyal, hallani sem akarnak róla, ahogy azt az Oktatási Államtitkárság nyugtázta.

Ehhez csapódik a tudományos világban elfoglalt helye. Egy magas reputációval rendelkező egyetem állít ki egy iratot, melyben biztosítja, hogy a hallgatója ezt a kurzust abszolválta. Egy ideális világban ez nagyon jól hangzik, ugyanis abból indulunk ki, hogy a hallgató becsületes, az ő érdeke, hogy ezt elvégezze. Viszont érdemi kutatás egy MOOC keretében nem történhet, csupán információ, azaz tudás átadás zajlik. Ezt akár elérhetjük a megfelelő szakkönyvek segítségével is. Walter Lewin, az MIT emeritus fizika professzora szerint *„az összes egyetemnek kínálnia kellene online kurzusokat. De nem, a hallgatók nem kaphatnának egy MIT-s vagy Harvardos diplomát e kurzusok elvégzésétől.”* Hozzátéve, hogy a szakterületén a hallgatóknak labormunkát kell végezniük, amit nyilvánvaló okok miatt – biztonsági okok, drága felszerelések – egy otthonban nem lehet elvégezni.

Rákérdeztünk interjúalanyunknál, hogy mit gondol arról, hogy egy online vizsga alkalmával a hallgatók nyugodtan puskázhatnak. A válaszból kiderült, hogy nem szakmai, hanem erkölcsi kérdésként vélekedik a kérdésről. Más megkérdezett oktatónk a következő véleményen van: *„A tanár felelőssége is olyan típusú feladat kitalálása, ami csak „puskával” nem oldható meg.”*

FIAT MOOC

Döntés előtt állunk. A fentebb taglaltak szerint jobb távol állni az ilyesmitől, amit ennyien és ilyen mértékben bírálnak. Az érdeklődésünket azonban mégis felkeltette, milyen is lehet elvégezni egy olyan kurzust, amit egy hagyományos egyetemen biztos nem indítanának, ellenben minket érdekel a téma. Arról nem beszélve, hogy nem amatőrök tartják az órákat, hanem ismert egyetemek oktatói, akik közül nem egy doktori fokozatot is elért. A Time újságírója egy cikkében arra a következtetésre jutott, hogy egy online diploma segíthet az álláskeresőknél, bár a megkérdezett vállalatok HR-osztályai közül néhányan aggodalmukat vázolták fel bizonyos problémakörökben. Ezeket a gondokat kooperálva viszont kigyomláhatják. A cikket a MOOC-ról a következő mondattal zárja le: *„Az ipar tudná használni.”* Egy tucat online diploma nem fogja a stanfordos bizonyítványt leváltani. A vállalatok ellenben örülnének, ha azt látnák, a munkavállalójuk hajlandó magát tovább képezni.

Egy online kurzus beindítása mindenesetre nem történhet meg, amíg azt jogszabályi előírások meg nem engedik. A kifejezést, hogy online kurzus a magyar törvények nem ismerik, még csak hallásból sem. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény egy szóval sem említi meg. A nemzeti felsőoktatásról szóló törvény az online képzést már a távoktatáshoz sorolja: *„sajátos információ-technológiai és kommunikációs taneszközök, valamint ismeretátadási-tanulási módszerek, digitális tananyagok használatával az oktató és hallgató interaktív kapcsolatára és az önálló hallgatói munkára épülő képzés [...]”* (2011. évi CCIV. tv. 108. § (44))

Pedig az elektronikus, illetve online tartalmak alapfokú oktatásban megjelenve hasznos készségfejlesztő funkciót láthatna el az általános iskolás nebulók számára – kiegészítendő a pedagógus szaktudását. Szakértők szerint *„a végeredmény szempontjából szinte mindegy, hogy a gyerekek kockákkal rakják ki egy feladat megoldását, vagy képernyő nyomkodják a helyes válaszokat.”* A felsőoktatásban megjelent már és egyre népszerűbb az ingyenes forráskódú e-learning keretrendszerek, mint a Moodle vagy az Ilias.

Bár az oktatók többsége hasznosnak tartja munkássága során az ilyen keretrendszereket, a hallgatók már alkalmasint meglátják a rendszerben lévő kiaknázatlan lehetőségeket. Esetleg a néha előforduló elérhetetlen szolgáltatásokat.

Rendszerint az oktatók feltöltik a diasort, vagy a tananyagot. Arra már nem jut idő, hogy szavazásokat indítsanak, beadandó feladatokat adjanak, amiket ott lepontozhatnak, értékelhessék a hallgatói aktivitást az kurzusokon. A hallgató kítűzőket is kaphatna teljesítményei után, melyet valószínűleg a videojátékokból kölcsönöztek a programozók. Néhány tárgyból megesik, hogy találkoznak „rendkívüli” feladattal, de ez csak elvétve fordul elő.

Rákérdeztünk az oktatóknál arra is, hogy amennyiben nem használnak ilyen keretrendszereket, mi annak az oka. Vegyes válaszadás érkezett. Természetesen sok intézményben egyáltalán nincs lehetőség a használatára. Ahol van, ott az informatikai háttértudásuk, valamint az idejük hiányát jelölték meg az oktatók, de volt, aki a rendszer stabilitását, hatékonyságát kérdőjelezte meg.

MEGOLDÁS MINDEN PROBLÉMÁRA?

Az elmúlt években körülbelül 20 ezer fővel növekedett azok száma, akik jelentkeztek, illetve fel is vették őket. Ezek mellett az oktatói létszám csupán 15%-kal emelkedett, de hihetetlenül megnövekedett a továbbtanulás igénye. Vajon ezeket, az állományok közti különbségeket tudjuk-e kezelni? Következésképpen, ha ilyen sokan bekerülnek a felsőoktatásba, akkor már olyanok is bejutnak, akik tudásukban, képességükben, motiváltságukban alacsonyabb szinten tartózkodnak. Őket azonban a régi rendszer nem tudja kezelni és képezni. Ennek a hatása

- ☞ a tömeges lemorzsolódás,
- ☞ 14 félévig elhúzódó képzési folyamat,
- ☞ a régióban közel 15.000 diplomát nem lehetett kiadni a nyelvvizsga hiánya miatt,
- ☞ a hallgatók egy része a tanulmányai mellett dolgozik, mert olyan környezetből érkezett, hogy nem tudják otthonról támogatni.

Ezek után ne csodálkozzunk, hogy problémák vannak, hiszen a felsőoktatási szervezet alig változott az elmúlt 10 év során. Ez belátható.

Levelező képzés problémája, amiből távoktatás lett. Ez sem véletlen. Akik be akartak kerülni a nem nappali képzésbe, azok

- ☞ a potenciális hallgatók, akik egyre nehezebben tudtak munkahelyükről, családjuktól hosszabb időt távol tölteni,
- ☞ egyre magasabbak lettek az utazási, a szállás és egyéb járulékos költségek
- ☞ bizonyos szakmákban nagyon gyorsan változnak az elvárások, ez viszont kiköveteli a felsőfokú végzettségű szakemberek át- és továbbképzését.

HIPOTÉZIS VIZSGÁLAT

Hipotéziseinket megvizsgálva levonjuk a következtetéseinket:

H1: A leérettségizett középiskolai tanulók ismeretének pótlására, kiegészítésére sor kerülhet a felsőoktatásban.

Ezt a hipotézisünk több szempontból is igazolást nyert. Primer kutatásunk során bizonyosságot kaphattunk ennek igazságáról: a kérdőívből kiderült, hogy a felvételt nyert hallgatók tudása évről évre romlik, de az interjúban elhangzottak is alátámasztják azt a feltevést, hogy valóban vannak hiányosságok az érettségizőknél.

Szekunder kutatásunkban rávilágítottunk, hogy a diplomás bére aránytalanul magasabb egy középfokú végzettséggel rendelkező munkavállalóhoz képest. Ellenben más, például skandináv országokkal szemben, ahol közismerten erős az alapfokú oktatás is. Ezt tetézi az OECD országokban rendezendő PISA-

felmérés eredményei, amiből kiderül a 2003-2012-es időszakban csupán szövegértésből értek el a hazai 15 évesek javuló tendenciát, viszont a 2009-2012-es időszakot vizsgálva, mindhárom mérési területből (matematika, szövegértés, természettudományok) romló tendenciát produkáltak.

H2: Az új tanítási módszerek elterjedésének folyamata mérsékelt.

Igen, sajnos. Erre a legjobb példa az Oktatási Államtitkárság két évvel korábbi kijelentése, hogy „nincsenek és nem is lesznek” online kurzusok a felsőoktatásban. Nyugaton használják, annak fiaskói ellenére, hazánkban azonban az oktatáspolitikusok hallani sem akarnak róla. Érthető, hisz először tegyük rendbe a hagyományost, utána jöhetnek az új dolgok. Interjúnkból kiderült azonban, hogy nem szabadna elzárkózni semmi új elől: ami tudást ad és oszt meg, az csak jó lehet. Inkább a szervezésbeli problémák azok, amik gondot okozhatnának. Lehetnének pedig online kurzusok: kérdőívünkben kiderült, hogy az oktatók nyitottak lennének rá.

20 évvel korábban sem volt jobb a helyzet. Akkor nem az online oktatás, hanem az informatika (vagyis a számítógépek) használata az oktatásban volt a témavezető. Számítástechnika órák voltak, igaz, de azon túl a komputerekben rejlő lehetőségek kihasználása már eltörpült mellette.

H3: A tanároknak van lehetőségük módszertani fejlődésre az informatikai eszközök használata terén.

Ezt az állítást nem bizonyítottuk. Úgy gondoltuk, a pedagógusok tanári pályájuk során részt vesznek különféle továbbképzéseken, ahol felkészítik őket hivatásuk lényegére, hogyan is kell tanítani. Az interjúban válaszoló oktatónk kifejtette, hogy igazából őket nem képezi ki senki erre a (csaknem) legfontosabb feladatra. A felsőoktatásban dolgozó oktatók egy jó részének nincs pedagógiai felkészültsége. Feltehetnénk a kérdést: mit ér a tudás, ha valaki nem tud tanítani? Természetesen ellenkező esetben is igaz: lehet, hogy valaki képes megértetni magát a diákokkal, élvezetessé teszi az általa tartott tanórákat, mégis mikor számonkérésre kerülne a sor, 50% fölé emelkedik a bukások száma.

Kérdőívünkben kiderült, oktatói bevallás és hallgatói visszajelzés szerint, csupán a prezentációkészítő programok dominálnak az órákon. A többi eszköz igénybevétele – úgy, mint a szöveghő, gondolattérkép, chat-program, stb. – szinte elenyésző. Továbbá interjúalanyunk is kifejti, hogy az oktatóknak számos elfoglaltságuk van, így szinte nincs is kimondott szabadidejük. Rengeteg kutatásban és egyéb feladatban kell részt vállalniuk, hogy feljebb jussanak azon a bizonyos ranglétrán. Sok függ attól is, ki milyen környezetből érkezett, milyen módszerekkel tanították korábban. Igazából ez továbböröklődik a tanításban is.

H4: Az online oktatás leváltja hagyományos társát.

Ezt hipotézist elvetjük. Beláthatjuk, hogy jelenünkben, de ha a mi időnk is tekintjük, a hagyományos oktatást egyszerűen nem válthatja le az online megfelelője. A messzi jövőt nem tudjuk megjósolni. Látható ez a megállapítás a kérdőívünkben, ahol oktatók és hallgatók egyaránt nem hisznek a leváltásban. Így az interjúnkban is hasonlóan vélekedett egy főiskolás oktató. Szükség van a

fizikai kontaktus alapján megszerzett tudásra, annak csupán virtuális kihasználása nem vezetne sok jóra.

Viszont kitűnően alkalmazható a diploma támogatására. Szekunder kutatásunkból kiderült, hogy a vállalatok az Egyesült Államokban már szívesen fogadnak olyan munkavállalót állásinterjún, akik rendelkezik egy ilyen online diplomával, jelezve, hogy ő képes az önfejlesztésre. Kérdőívünkben is kiderül a kitöltők szerint is alkalmas egy posztgraduális képzés támogatására.

Elmondottakat összegezve a közoktatásból kikerülő tanulók tudásának minősége évről-évre romlik. A szűrő, azaz a felvételi eljárás gyengesége miatt a kevés alapokkal rendelkező tanulók hallgatókká válnak. A felsőoktatási intézményekre hárul a feladat, hogy ezt a tudást pótolja, az új ismeretek átadásán túl. Azonban az, amivel ezt véghez viszik az oktatók, már nem felel meg jelen korunk elvárásainak. Új eszközök beáramlása lassan történik, nehezen kap utat a külföldön jól működő módszertanok és oktatási eszközök, amelyekkel a tanítás folyamata hatékonyabb lenne jelen hallgatói számára. Alternatívák vannak ugyan – lásd MOOC – ám ezelől az oktatáspolitikai jelenleg elzárkózik, holott kis mértékben lehet, hasznossá válna, kiegészíthetné a hagyományos oktatást.

Irodalomjegyzék

- Báthory Z. [1992]: Tanulók, iskolák – különbségek: A differenciális tanításelmélet vázlata. Budapest . OKKER Kiadó
 - Benedek A. [2008]: Digitális pedagógia: Tanulás IKT környezetben. Budapest : Typotex Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, ISBN 978-963-279-017-6
 - Bohony P. [2006]: Oktatástechnológia. Komárno : Selye János Egyetem, ISBN 80 89234 18 6
 - Hutter O. [2005]: E-learning 2005. Budapest : Műszaki Könyvkiadó, ISBN 9631660044
- Eduline [online]. Letöltés időpontja: 2014.szeptember 20. Hozzáférés (URL): eduline.hu
- HVG [online]. Letöltés időpontja: 2014.szeptember 25. Hozzáférés (URL): hvg.hu
 - Index [online]. Letöltés időpontja: 2014. július-november. Hozzáférés (URL): index.hu
 - Központi Statisztikai Hivatal honlapja [online]. Letöltés időpontja: 2014. október-november. Hozzáférés (URL): ksh.hu/docs
 - Complex Hatályos jogszabályok gyűjteménye [online]. Letöltés időpontja: 2014.november. Hozzáférés (URL): net.jogtar.hu
 - Origo [online]. Letöltés időpontja: 2014. augusztus-november. Hozzáférés (URL): <http://www.origo.hu/index.html>
 - Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America [online]. Letöltés időpontja: 2014. július 29.. Hozzáférés (URL): <http://www.pnas.org/>

STEFANICS ADRIENN
UTAZÁS AZ E-SZÁMLÁK KÖRÜL
TRAVELLING AROUND THE E-INVOICES

Abstract

The development of technology has a lot of influences in our lives. The internet and the newest innovation tools became determining in business life too. The benefits of digitalizing/innovation turn up in business life, because they help to see through the difficult business processes, to reduce the operation costs and these guarantee the fast information flow, which is the key to competitiveness of businesses. From different cost-efficient solutions I chose e-invoicing. The choice of my essay's theme was inspired by some studies, articles and knowing a concrete e-invoicing system.

My secondary research is focused on introducing primarily the IT background of electronic invoicing and the term of interdisciplinarity which is important to present the relevant rules of law.

The qualitative method of my primer research is based on knowing a concrete e-invoicing system. In another part of my primer research, I made a focus group and an individual interview. I got relevant information about e-invoicing by two companies, which raise some interesting questions about this theme.

By the primary and the secondary research I made a conclusion and established theses about e-invoicing by throwing out and accepting those hypotheses that I introduced in my essay.

In the case of e-invoicing I backed the theory with practical knowledge, from which I concluded general facts about e-invoicing, in accordance with inductive research method.

TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Az elmúlt évtizedek rohamos technikai fejlődése számos területre kihat. Az internet és a legújabb innovációs eszközök meghatározó szerepet töltenek be mindennapjainkban, és az üzleti életben egyaránt. A gyors fejlődés számos előnyét kihasználva ma már számos megoldás létezik a szolgáltatások, hivatalos ügyek elektronikus úton történő ügyintézéséhez. Úgy gondolom ebben az esetben az elektronikus számlázás is meghatározó eszközként jelenik meg. A digitalizálás kínálja előnyök a vállalati életben is jelentős előnyökkel bírnak, ugyanis segítik az egyre bonyolultabbá váló vállalati folyamatok jobb átláthatóságát, a működési költségek csökkentését, biztosítva a gyors információáramlást, amely a legtöbb cég versenyképességének a záloga. A számos költséghatékony megoldás közül dolgozatomban az elektronikus számlázást emelem ki, amelynek megismerését különféle tanulmányok és egy valós e-számlázási rendszer megismerése inspirált.

Az elektronikus számlázás várhatóan a jövőben felváltja a papír alapú számlázást, így ma már egyre több vállalat használja ezt a számlázási módot, melynek jogszabályi háttere adott, és költséghatékonysági, valamint környezetvédelmi szempontokat figyelembe véve a bevezetése mindenképpen megfontolásra érdemes.

CÉLKITŰZÉSEK

Dolgozatom mozgatórugója az elektronikus számlázás, amelynek megismerését különböző tanulmányok, cikkek, valamint egy valós elektronikus számlázási rendszer megismerése ösztönözte.

Szekunder kutatásom főként az elektronikus számlázás általános ismertetésére fókuszál, elsődlegesen informatikai oldalra, valamint az interdiszciplinalitás jegyében a vonatkozó jogi szabályozásra egyaránt figyelmet fektet. A témában való megfelelő tájékozódást főként szakirodalmak, szakcikkek, jogszabályok, valamint az e-számlázással foglalkozó szolgáltatók kiadványai alkották. Ezt követően az elektronikus számlázással kapcsolatos, általam érdekesnek vélt szempontok alapján folytattam kutatásomat.

A kvalitatív-módszerű primer kutatásom alapját egy tényleges e-számla kibocsátás folyamatának egy valós rendszeren belüli megismerése adja. A számlázási rendszer és a hozzá kapcsolódó információk megismerésére a Zalaszám Informatika Kft. biztosított lehetőséget. További primer kutatásként egy fókuszcsoporthoz, valamint egy egyéni mélyinterjút készítettem.

Mindezen ismeretekből vonok le következtéseket induktív kutatási módszernek megfelelően. Az elektronikus számlázás esetében az elméletet gyakorlati ismeretrendszerrel támasztom alá és ebből következtetek az elektronikus számlázás általános jegyeire.

Kutatásom során felmerült hipotézisek a következők:

- H1: Az e-számlázás stratégiai szintű döntést igényel a bevezetést tervező vállalatoknál.
- H2: A e-számlázást integrálni lehet a VIR-be.
- H3: Az e-számlázás nem igényel különösebb átállási problémát.
- H4: Új vezetői információk keletkeznek.
- H5: Az e-számlával kapcsolatban a költségek csökkennek.
- H6: Az e-számla hatékonysága miatt széles körben el fog terjedni.

AZ ELEKTRONIKUS SZÁMLÁZÁSRÓL ÁLTALÁNOSAN

A jogszabályban előírtaknak megfelelően a számla papír vagy elektronikus formában egyaránt kibocsátható. Az alábbi táblázat a számlák előállítási és megjelenési formájukat tartalmazza:

A számlák előállításuk és megjelenési formájuk alapján történő csoportosítása

	Papír alapon előállított számla	Számítógéppel kiállított számla
Papír alapon bemutatott számla	Számlatömbben kézzel kiállított számla	Számítógéppel előállított és kinyomtatott számla
Elektronikusan bemutatott számla	Nincs ilyen	Elektronikus számla

Forrás: Miniszterelnöki Hivatal: Tanulmány az elektronikus számlázás szélesebb körben való elterjesztéséről

A papír alapú számlák kinyomtatása kötelező, annak ellenére, hogy előállításuk készülhet számlázó programmal. A számla csak kinyomtatott formában, papír alapon tekinthető könyvelési bizonylatnak. A számítógéppel előállított számla létezhet elektronikus formában (pl.:PDF), de nem tekinthető elektronikus számlának.

Az elektronikus számla lényege abban nyilvánul meg, hogy a számlát elektronikusan állítják ki, továbbítják, és elektronikusan kerül megőrzésre a befogadó és a kiállító részéről egyaránt. Az elektronikus számla fogalma a hatályos jogszabályoknak megfelelően, minden olyan számla, amely elektronikus úton került kiküldésre, illetve befogadásra. Elektronikus számla esetén biztosítani kell a számla adattartalmának sértetlenségét, hitelességének eredetiségét és olvashatóságát. Az ehhez kapcsolódó technológiai módszerekben az Európai Unió irányelveknek megfelelően kell eljárni.

Az elektronikus számlának időbélyegzővel, valamint fokozott biztonságú aláírással kell rendelkeznie. Az időbélyeg elektronikus dokumentumhoz kapcsolt adathalmaz. Célja, hogy igazolja az e-számla tartalmi elemeit az időbélyegzővel való ellátás időpontjában. Az elektronikus aláírás bizonyítja, hogy az aláíró hozta létre az elektronikusan aláírt dokumentumot. Az elektronikus aláírás és a hozzá kapcsolódó fogalmak a dolgozat további részében részletesebb kifejtésre kerülnek.

Az elektronikus számlázás jogszabályi háttere adott, a vonatkozó jogi szabályozásokat az alábbi törvények, illetve rendeletek tartalmazzák:

- 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- 2001. évi XXXV. törvény az elektronikus aláírásról
- 46/2007. (XII. 29.) PM rendelet az elektronikus számlával kapcsolatos egyes rendelkezésekről
- 114/2007. (XII.29.) GKM rendelet a digitális archiválás szabályairól
- 23/2014. (VI. 30.) NGM rendelet a számla és a nyugta adóigazgatási azonosításáról, valamint az elektronikus formában megőrzött számlák adóhatósági ellenőrzéséről
- NAV közlemény az elektronikus számlázásról

ELEKTRONIKUS SZÁMLÁZÁS A GYAKORLATBAN

A számlázási rendszer és a hozzá kapcsolódó információk megismerésére a Zalaszám Informatika Kft. biztosított lehetőséget.

Az elektronikus számla fejlesztési folyamataiban az alábbi szempontok meghatározó szerepet játszanak:

- Jogszabályi megfelelés
- Illeszkedjen a keretrendszerbe
- Moduláris kialakítás
- Paramétereizhetőség
- Illeszkedés a már korábban kialakított számlakezelés funkcionalitásába

Az elektronikus számlázás egyik legfontosabb alapkövetelménye a jogszabályi előírásoknak való megfelelés, és a NAV által meghatározott formátum megtartása.

Az OrganE e-számlázó rendszer később került a rendszer számlakezelési funkcionalitásába. A számlakezelési modul a Pénzügyi alrendszer egy almodulja. Az elektronikus számlázás működéséhez elengedhetetlen a PKI modul kialakítása. Ennek részét képezi az elektronikus aláírás funkció, amely a Microsec e-szignó automata alkalmazásának integrálásával valósul meg. A modul kezeli az elektronikus aláírásokat, biztosítja a kapcsolatot a többi modulhoz; valamint lehetővé teszi az elektronikus számla küldéséhez és fogadásához szükséges paraméterek beállítását.

AZ E-SZÁMLÁZÁS FOLYAMATA AZ ORGANE VÁLLALATIRÁNYÍTÁSI RENDSZERBEN

Kimenő számla előállítás történhet kézi rögzítéssel, valamint minta számla alapján is. A számla generálásakor határozható meg, hogy milyen számla kerüljön előállításra: elektronikus vagy papír alapú. Elektronikus számla előállításakor a számlázási folyamat kiegészül az elektronikus számlák ellenőrzésével, aláírásával, időbélyegzésével.

Az elektronikus számlák mentése .xml és .pdf formátumban történik, amelyet email formájában továbbítanak az ügyfél részére. Az előállított számlának a NAV által meghatározott követelményeknek kell megfelelnie.

A tárolás során mind a NAV által elfogadott, mind a PDF formátumú fájl is megőrzésre kerül. Az elektronikus számlák megőrzése az esetek többségében adatbázisrendszerben történik, ehhez azonban nincs a felhasználónak hozzáférése.

Amennyiben a felhasználó megfelelő infrastruktúrát és személyzetet tud biztosítani a fájl megőrzésére, abban az esetben ő is tudja a megőrzést biztosítani. Ezáltal a megőrzéssel kapcsolatos felelősség a felhasználóé lesz.

PRIMER KUTATÁS

Primer kutatásként egy fókuszcsoporthoz, valamint egy egyéni mélyinterjút készítettem. Ezáltal szerettem volna az elektronikus számlázás bevezetési, üzemeltetési folyamataiba betekintést nyerni, valamint rálátást kapni arról, hogy a cégek működésébe, folyamataiba miként illeszkedett be az elektronikus számlázás.

Az interjúban elhangzottak, valamint szekunder kutatásom alapján is számos az elektronikus számlázást általánosan meghatározó tényezőkre lehet következtetni. A rendelkezésre álló információk alapján, SWOT analízist készítettem, melyben az elektronikus számlázással kapcsolatban felmerülő egyes tényezőket a teljesség igénye nélkül foglaltam össze:

Erősség	Gyengeség
Költségmegtakarítás Környezetvédelem Gyorsaság Biztonság Számalkiegyenlítés felgyorsul	Beruházási költségek (bevezetés, oktatás, karbantartás) Számítógép felhasználói készségek hiánya Bizalmatlanság dolgozók, ügyfelek részéről Könyvelés
Lehetőség	Veszély
Innovációs lehetőségek Piaci igényeknek való megfelelés Informatikai technológiáknak való megfelelés Ügyfélkör bővítése	Bizalmatlanság az ügyfelek részéről Ügyfelek egy részének elvesztése Jogi háttér

Az interjúkból kiderült, hogy az elektronikus számlázás bevezetése egy nagyobb volumenű projekt, mely hosszú távú stratégiai célokat szolgál. Ennek köszönhetően az erről szóló döntés felső vezetői szinten történik.

A következőkben az interjúk során gyűjtött információkat az alábbi táblázatban rendszerezem:

	Zalaszám Informatika Kft.	Zalavíz Zrt.
Vezetői döntés jelentősége	Meghatározó: felső vezetői, stratégiai döntés	
Bevezetés indoklása	Gazdaságosság, Innováció, Minőség, Környezetbarát	
Integrálhatóság	Könnyebb	Nehezebb
Kezdeti nehézségek	Ügyfelek elhatárolódása	
Bevezetés zavartalansága	Fejlesztési problémák	
	Zavartalan	
Partnerek visszajelzése	Pozitív	
Technikai módosítás	Nem volt szükséges	
Dolgozói vélemények	Pozitív	
Problémák	Befogadók	
Kritikus elemek	Elektronikus aláírás, időbélyegzés	Könyvelés

Úgy gondolom az interjúk által sikerült általános képet kapnom az elektronikus számlázás vállalati életben történő megjelenéséről. A vezetői döntésnek jelentős szerepe van a vállalatok működésében, ugyanis a vezetői döntésnek megfelelően kell a vállalati folyamatokat alakítani. A vezető döntése kihatást gyakorol a cég, annak tulajdonosi köre és hitelezői mellett a munkavállalókra is. A döntéseknél fontos a pénzügyi, emberi, információs erőforrások hatékony kihasználása, amit az elektronikus számlázás is elősegíthet. Ezzel felgyorsul az információáramlás, könnyebbé teszi a könyvelési, számlázási folyamatokat, amelyek a vállalatok versenyképességének megőrzésében elengedhetetlen elemek.

Mindkét cég esetében elmondható, hogy az elektronikus számlázás bevezetése pozitív kimenetelű stratégiai célokat szolgál, és az elektronikus számlázással kapcsolatos tapasztalatok is hasonlóak. Egyes nehézségek adódhatnak a vállalat tevékenységi köréből, illetve a számlabefogadók, ügyfelek részéről. A számlázással foglalkozó munkavállalók nagy változásokat nem érzékelnek afelől, hogy elektronikusan számláznak, ugyanis számlázó programjuk, csak az

elektronikus számlázási lehetőséggel bővül, így a számla elektronikus formában kerül kiállításra és továbbítódik az ügyfelek részére.

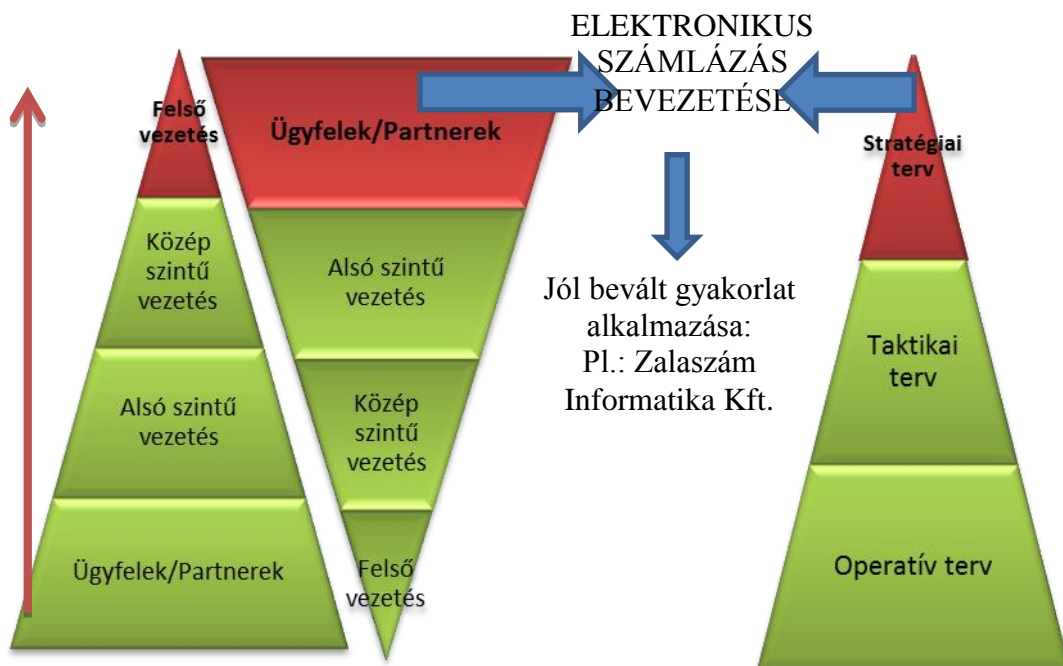
Esetleges problémaforrás lehet az elektronikus számlázó program vállalatirányítási rendszerhez való integrálása. A legtöbb nagyobb vállalat már rendelkezik vállalatirányítási rendszerrel, vagy használnak valamilyen számlázó programot. Az elektronikus számlázás lehetőségének bevezetésével a két rendszert kell összehangolni, amely időigényesebb feladat és több fejlesztési munkát igényel.

Úgy gondolom a bevezetési időszak is meghatározó az elektronikus számlázásnál, ami elsősorban nem a cég dolgozóit érinti, ugyanis ők is felismerik ennek előnyeit, hasznosságát. Az interjúkból is leszűrhető, hogy az ügyfelek, felhasználók alkalmazkodnak nehezebben ezekhez az „újdonságokhoz”, amely gyakran problémaforrásként jelenik meg. Az ő elhatárolódásuk az, ami gátolja az elektronikus számla terjedését, ezért kampányok, nyereményjátékok által próbálják ösztönözni a felhasználókat, hogy elektronikus számlát használjanak.

Mindezekből arra következtetek, hogy elsősorban a társadalmi szemléletváltás az, ami előrelendíthetné az elektronikus számla terjedését, ehhez elsősorban szükséges lenne kiválasztani azt a társadalmi szegmenseket, ahol az e-számlázás terjesztése sikeres lehet. Ugyanakkor látható, hogy a vezetőknek milyen meghatározó szerepük van a vállalat működését befolyásoló döntésekben, így célszerű lenne a felsővezetői réteg számára az elektronikus számlázás bevezetését ösztönözni.

Az elektronikus számlázás bevezetésére ma már jól bevált gyakorlatok vannak. Ilyen pl.: a dolgozatomban ismertetett számlázó rendszer, melynek eredményességét az interjúk is alátámasztották.

Véleményem szerint az e-számlázás akkor válik eredményessé, ha a felső vezetők és az ügyfelek felismerik ennek hatékonyságát és hosszú távú stratégiai tervként jelenik meg a vállalati működésben.

Következtetés
Forrás: Saját szerkesztés

KÖVETKEZTETÉSEK LEVONÁSA, A DOLGOZAT HIPOTÉZISEINEK ELVETÉSÉVEL, ILLETVE MEGTARTÁSÁVAL

1. Az e-számlázás stratégiai szintű döntést igényel a bevezetést tervező vállalatoknál.

Az interjúkból egyértelműen lehet következtetni arra, hogy az e-számlázás bevezetése hosszú távú döntés, ugyanis meghatározza a partnerekkel való kapcsolatot, hiszen ez a partnercégeknél is változást jelent. Az elektronikus számlázás bevezetését nem a törvényi háttér, hanem főként a gazdasági, környezetvédelmi, valamint innovációs tényezők indokolták. A vállalat vezetése részéről az elektronikus számlázás bevezetése stratégiai szintű döntés. Ebből kifolyólag hipotézisem teljesül.

2. A e-számlázást integrálni lehet a vállalatirányítási rendszerbe.

A tapasztalatok alapján arra következtethetünk, hogy azok a cégek, akik e-számláznak már rendelkeztek valamilyen vállalatirányítási rendszerrel. Az e-számlázás modult integrálni kell a VIR-be, mégpedig a Pénzügyi és Számviteli modulba. A gyakorlat azt mutatja, hogy a vállalatok korábbi rendszerükhöz illeszkedő e-számlázási rendszert vezetnek be. Hipotézisemet elfogadom.

A dolgozatomban bemutatott jól működő számlázási gyakorlat alapján az elektronikus számlázás a vállalatirányítási rendszer Pénzügyi moduljába épül be, és a Számlázás funkción belül van lehetőség elektronikus számla kibocsátására is.

3. Az e-számlázás nem igényel különösebb átállási problémát.

Az elektronikus számlázásra való átállás a számlakibocsátó és a számlabefogadó részéről külön feladatot jelent. A számlakibocsátás esetében az e-számlázási rendszer bevezetése egyszerűbben történik, mivel már rendelkeznek számlázási rendszerrel, így csak az elektronikus számlázás lehetőségével egészült ki a program. A fogadó oldal különböző formátumban, illetve módon fogadhatja a számlákat. A NAV által elfogadott formátummal kell rendelkeznie a számláknak. A bevezetés során felmerülő probléma főként az ügyfelek részéről jelentkezik, ugyanis a papíralapú számla hiánya, még mindig kifogásként jelenik meg. Ez azonban globális probléma, amelyet csak szemléletváltással lehet megoldani. Összességében a bevezetés során nem jelentkezik különösebb átállási probléma, így hipotézisemet elfogadom.

4. Új vezetői információk keletkeznek.

Az elektronikus számlázás a számlázás része, és a folyószámla alakulása képez fontos információkat a vezetőknek. Valójában nem igényelnek a vezetők több információt, mint korábban, bár a rendszer biztosít erre lehetőséget. A költségcsökkentési lehetőségek kihasználása a cél. Így ez a hipotézis nem teljesül.

5. Az e-számlával kapcsolatban a költségek csökkennek.

Az elektronikus számla bevezetésével a számlázási költségek csökkennek. A felmérések alapján ez éves szinten akár 70%-os megtakarítást is jelenthet. Mindezek ellenére nem ez volt az elsődleges szempont a bevezetésnél, ugyanis fontos tényezőként jelenik meg a cégek működésében a számlakiegyenlítés felgyorsulása, valamint a környezettudatos szemléletmód. A hipotézist elfogadom.

6. Az e-számla hatékonysága miatt széles körben el fog terjedni.

Az e-számla jelenlegi elterjedettsége nem túl nagy (kb.8%-os). Hatékonyságát egyre szélesebb körben fogják felismerni a vállalatok, ügyfelek egyaránt, főleg, hogy a jogszabályi háttér is biztosított. Ma már több közműszolgáltató is a lakosság felé elektronikus számlákat bocsát ki, amelynek elterjedésében bizakodóak, ugyanis céljaik között szerepel ennek a lehetőségnek a népszerűsítése is. Mindezek mellett már kutatásom során említett számos előny is az elektronikus számla hatékonyságáról tanúskodik. Hipotézisemet elfogadom.

ÖSSZEGZÉS

Az elektronikus számlázás számos előnnyel bír, amelyek az előrelépést szolgálják. Dolgozatomban az elektronikus számlázás részletesebb megismerését tűztem ki célul. Ehhez elengedhetetlen volt az e-számlázás jogi és informatikai hátterének megismerése, valamint az e-számla kibocsátás gyakorlatban történő alkalmazásába való betekintés. Két cég esetében vizsgáltam az elektronikus számlázást mélyinterjúk keretében, ahol számos érdekes tényező merült fel az e-számlázással kapcsolatban. A mélyinterjúkat összevetve, valamint az eddig megismert szekunder adatok alapján a dolgozat elején ismertetett hipotézisek elvetésével illetve megtartásával kapcsolatban vontam le következtetéseket, téziseket. Dolgozatomban igyekeztem az elektronikus számlázással kapcsolatban összefüggést keresve olyan általános következtetést megállapítani, amely véleményem szerint kiindulási pontja lehet az elektronikus számlázás szélesebb körben való elterjesztéséhez.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom:

- ALMÁSI J. (2002): Elektronikus aláírás és társai. Budapest: Sans Serif Bt., ISBN 9632027442
- BABBIE, E (2008): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest: Balassi Kiadó, ISBN 978-963-506-764-0
- BERTA I. Zs. (2011): Nagy e-szignó könyv : amit az elektronikus aláírásról tudni akartál, csak féltél megkérdezni. Budapest Microsec Kft., ISBN 978-963-08-1168-2
- FARKAS A – CZÖNDÖR Sz. (2013): Számlakiállítás és elektronikus számlázás a gyakorlatban. Budapest : Complex, ISBN 978 963 295 324 3
- JUHÁSZ S. (2011): Vállalati információs rendszerek műszaki alapjai. Budapest: SZAK Kiadó Kft., ISBN 978 963 9863 22 4
- MAJOROS P. (2004): A kutatómódszertan alapjai : tanácsok, tippek, trükkök (nem csak szakdolgozat-íróknak). Budapest: Perfekt, ISBN 978-963-394-584-1
- TAMUS A. (2011): A marketingkutatás gyakorlata. Budapest: Saldo, ISBN 978-963-638-402-9

Internetes hivatkozások:

- PÓCZA András: Közérthetően az elektronikus számlázásról (2010) [online]. Letöltés időpontja: 2014.09.23. Hozzáférés (URL): www.dmslabor.hu/Eloadas.aspx?id=483
- JUHÁSZ T. (2013): A számlázás az új Ptk.-ban) [online]. Letöltés időpontja: 2014.09.23. Hozzáférés (URL): <http://ptk2013.hu/szakcikkek/juhasz-tamas-a-szamlazas-az-uj-ptk-ban-gj-20133-20-25-o/2199>
- KBoss.hu Kft.: Az e-számlázás elmélete és gyakorlata (2012):) [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.09. Hozzáférés (URL): https://www.szamlazz.hu/szamlazas/docs/e-szamlazas_ismerteto.pdf
- Lengyel P. (2004): Az elektronikus ügyintézés információtechnológiai. Debrecen Debreceni Egyetem ATC AVK, Gazdasági- és Agrárinformatikai Tanszék,) [online]. Letöltés időpontja: 2014.09.24. Hozzáférés (URL): http://oszkdk.oszk.hu/storage/00/00/33/11/dd/1/A2_tananyag.pdf
- Dajkó Pál. Mi is az az elektronikus aláírás? [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.07. Hozzáférés (URL): http://itcafe.hu/cikk/e-alairas_alapfogalmak/hogyan_mukodik.html
- Miniszterelnöki Hivatal: Tanulmány az elektronikus számlázás szélesebb körben való elterjesztéséről (2009): [online]. Letöltés időpontja: 2014.09.23. Hozzáférés (URL): http://ekk.gov.hu/hu/e_szamlazas/tanulmany

- NAV: Tájékoztató a 2013-tól alkalmazandó új számlázási szabályokról:): [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.08. Hozzáférés (URL): http://www.nav.gov.hu/data/cms291458/Tajekoztato_a_2013_tol_alkalmazando_uj_szamlazasi_szabalyokrol.pdf
- Netlock: Az elektronikus számlázásról (2013): [online]. Letöltés időpontja: 2014.09.23. Hozzáférés (URL): https://www.netlock.hu/html/edoc/documents/nl_eszla_altalanos_ismer_teto.pdf
- PWC: Új számlázási rendelet – fokozatos hatálybalépés fázisai (2014) [online]. Letöltés időpontja: 2014.11.08. Hozzáférés (URL): http://www.pwc.com/hu/hu/hirujsgok/assets/adohirujsg/tax_alert_52_5.pdf
- e-szignó: Tanúsítvány: [online]. Letöltés időpontja: 2014.09.30. Hozzáférés (URL): https://srv.e-szigno.hu/?lap=tudasbazis_tanusitvany_szakembereknek
- Complex Hatályos jogszabályok gyűjteménye [online]. Letöltés időpontja: 2014.szeptember-november. Hozzáférés (URL): <http://net.jogtar.hu/>

Szerzőink

NÉMETH IMRE

Szak, Szakirány: Közszolgálati szak, Államháztartási szakirány
Évfolyam: III. évfolyam
Konzulens: Balázsne Dr. Lendvai Marietta, főiskolai docens
Dr. Antal Anita, főiskolai docens

TDK-műhelyben eltöltött idő: 2 év

TDK eredmények:

2013/2014: BGF TDK 2. helyezés
Részvételi lehetőség a 2015-ben a XXXII. OTDK-n
2014/2015: BGF TDK 1. helyezés
Részvételi lehetőség a 2015-ben a XXXII. OTDK-n

MÁNDLI ESZTER

Szak, Szakirány: Pénzügy-számvitel szak, Számvitel szakirány
Évfolyam: III. évfolyam
Konzulens: Simonné Romsics Erika, számvitel mestertanár

TDK-műhelyben eltöltött idő: 1 év

TDK eredmények:

2014/2015: BGF TDK 1. helyezés
Részvételi lehetőség a 2015-ben a XXXII. OTDK-n

NÉMETH ESZTER

Szak, Szakirány: Pénzügy-számvitel szak, Számvitel szakirány
Évfolyam: III. évfolyam
Konzulens: Simonné Romsics Erika, számvitel mestertanár

TDK-műhelyben eltöltött idő: 1 év

TDK eredmények:

2014/2015: BGF TDK 1. helyezés
Részvételi lehetőség a 2015-ben a XXXII. OTDK-n

PÉTERI BARBARA

Szak, Szakirány: Pénzügy - Számvitel szak, Számvitel szakirány
Évfolyam: IV. évfolyam
Konzulens: Dr. Szekeres Diána PhD főiskolai docens
Lambertné Katona Mónika egyetemi adjunktus
Deákné Gál Anikó főiskolai adjunktus

TDK-műhelyben eltöltött idő: 4 év

TDK eredmények:

2011/2012: BGF TDK Különdíj
2012/2013: BGF TDK 2. helyezés
Részvétel a XXXI. OTDK-n
2013/2014: BGF TDK 2. helyezés
2014/2015: BGF TDK 2. helyezés
Részvétel a XXXII. OTDK-n

TORNYOS JÓZSEF

Szak, Szakirány: Pénzügy - Számvitel szak, Pénzügy szakirány
Évfolyam: III. évfolyam
Konzulens: Balázs Dr. Lendvai Marietta, főiskolai docens
Lambertné Katona Mónika, egyetemi adjunktus

TDK-műhelyben eltöltött idő: 3 év

TDK eredmények:

2012/2013: BGF TDK Különdíj
2013/2014: Részvétel a BGF TDK-n
2014/2015: BGF TDK 3. helyezés
Részvételi lehetőség a 2015-ben a XXXII. OTDK-n

ÓDOR BETTINA

Szak, szakirány: Gazdaságinformatikus, Logisztikai szakirány

Évfolyam: III. évfolyam

Konzulens: Dr. Szekeres Diána PhD., főiskolai docens

TDK-műhelyben eltöltött idő: 2 év

TDK eredmények:

2013/2014: Részvétel a BGF TDK-n

2014/2015: BGF TDK 3. helyezés

2015: Részvétel a XXXII. OTDK-n

MAJOR EMIL

Szak, szakirány: Gazdaságinformatikus, Logisztikai szakirány

Évfolyam: III. évfolyam

Konzulens: Dr. Szekeres Diána PhD., főiskolai docens

TDK-műhelyben eltöltött idő: 2 év

TDK eredmények:

2013/2014: Részvétel a BGF TDK-n

2014/2015: BGF TDK 3. helyezés

2015: Részvétel a XXXII. OTDK-n

STEFANICS ADRIENN

Szak, Szakirány: Gazdaságinformatikus, Logisztikai informatikus

Évfolyam: IV. évfolyam

Konzulens: Dr. Szekeres Diána PhD, főiskolai docens

Dr. Gubán Miklós PhD, főiskolai tanár

TDK-műhelyben eltöltött idő: 3 év

TDK eredmények:

2012/2013: BGF TDK 3. helyezés

Részvételi lehetőség 2013-ban a XXXI. OTDK-n

2013/2014: Részvétel a BGF TDK-n

2014/2015: Részvétel a BGF TDK-n